

T.C.

KONYA NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
KİTAP OKUMA ALIŞKANLIKLARI İLE ÜST DÜZEY
DÜŞÜNME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Selin YAVAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU

Konya-2013

T.C.

KONYA NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
KİTAP OKUMA ALIŞKANLIKLARI İLE ÜST DÜZEY
DÜŞÜNME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Selin YAVAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU

Konya-2013

**Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Müdürlüğüne,**

Bu çalışma, jürimiz tarafından Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU

(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN

Üye: Doç. Dr. İsa KORKMAZ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduğunu onaylarım.

...../...../.....

Prof. Dr. Mehmet İPÇİOĞLU

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

İLKÖĞRETİM 4. VE 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMA ALIŞKANLIKLARI İLE ÜST DÜZEY DÜŞÜNME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Selin YAVAŞ

Yüksek Lisans Tezi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU

Şubat 2013, 115 Sayfa

Bu çalışma, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar ili Sinanpaşa ilçesine bağlı 1'i ilçe merkezi ve 2'si ilçeye bağlı köy okullarından random (rastgele) yöntemiyle belirlenen ilköğretim okullarındaki 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile üst düzey düşünme becerileri arasındaki ilişkiyi değerlendirmektedir. Araştırmanın başında 68 öğrencinin kitap okuma alışkanlıklarını ortaya koymak amacıyla kitap okuma inançları, kitap okuma tutumları ve kitap okuma durumlarına ilişkin geliştirilen ölçeklerden ve 5 açık uçlu sorudan oluşan anket sonuçlarından elde edilen veriler analiz edilmiştir. Diğer kısımda da öğrencilerin Türkçe ders kitaplarından seçilen metinler ve bu metinlere ait üst düzey düşünme becerisini yordayan sorular aracılığıyla öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin nasıl olduğu ortaya konulmuştur. Geliştirilen ölçeklerden ve 5 açık uçlu sorudan alınan cevaplar değerlendirilmiştir. Diğer yandan üst düzey düşünebilme becerilerini ölçmek amacıyla uygulanan veri toplama aracında da alınan cevaplar her bir üst düzey düşünme becerisi için ayrı ayrı puanlanmıştır ve genel değerlendirme tablolarına ulaşılmıştır. Her bir öğrenci için analiz, sentez, değerlendirme ve yorumlama basamaklarına ait toplam puanların kitap okuma inancı, tutumu ve durumuyla olan ilişkisi değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir: 4. ve 5. sınıf öğrencileri kitap okumaya yönelik genel olarak olumlu inanç ve tutuma sahiptirler. Bununla beraber düzenli olarak kitap okuma ve kitaba ulaşma oranları da genel olarak yüksektir. Son olarak da 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sahip oldukları üst düzey düşünme becerilerinin kitap okuma inançları, tutumları ve durumlarıyla olan ilişkisi yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Okuma Alışkanlığı, Üst Düzey Düşünme Becerisi

ABSTRACT**EVALUATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN HIGHER ORDER THINKING SKILLS AND READING HABITS OF PRIMARY 4TH AND 5TH GRADE STUDENTS****Selin YAVAŞ****Master's Thesis, Department of Primary School Teaching Education****Advisor: Assist. Prof. Dr. Seyit EMİROĞLU****February 2013, 115 Pages**

This study in the 2011-2012 academic year, evaluates of the relationship between book reading habits and higher order thinking skills of 4th and 5th grade students whom were chosen randomly in the district of the town of Afyonkarahisar, Sinanpaşa, 1 school in the country seat and 2 village schools in the district. At the beginning of this research, the data which were obtained from preparing scales for the purpose of introducing book reading habits of 68 students beliefs of reading book, attitudes of reading book and status of reading regularly and results of the survey which consisting 5 open-ended questions were analysed.

Also through the texts which electioned in Turkish text books and questions which procedures higher order thinking skills in this texts, how the students' higher order thinking skills were evidenced. The answers that were obtained from the scales and 5 open-ended questions were evaluated. On the other hand answers, received from data collection tool which applied in order to measure higher order thinking skills, were scored separately for high-order thinking skills and achieved overall rating tables. It was evaluated in relation between total scores of analysis, synthesis, evaluation, interpretation steps and beliefs, attitudes and status of reading book. The outcome of the research can be summarised as follows: 4th and 5th grade students have generally positive beliefs and attitudes fort he reading book. Withal status of reading book regularly and rates of access to books are generally high. Lastly, the relationship between high order thinking skills that 4th and 5th grade students have and beliefs, attitudes and status of reading book are high.

Key Words: Reading Habits, Higher Order Thinking Skills

ÖNSÖZ

Okuma, yaşamın belli bir kısmında yer almayan, tüm hayatımız boyunca süregelen bir etkinliktir. İnsanın kişiliğini kurup geliştirmede, ilişkilerini biçimlendirmede, yaşamını zenginleştirmede önemli bir yeri ve işlevi vardır. Bir insanın okuma alışkanlığını kazanmış olması kendini gerçekleştirme sürecinde büyük bir adım olarak görülmektedir.

Kitap okuma alışkanlığını çocuklara küçük yaşta aileden başlayarak kazandırmak gerekir. Daha sonra ise çocuğun sosyalleşmeye başlayacağı ilk ortam olarak görülen kurum, okuldur. Bunun için eğitimin her kademesinde okuma eğitiminin çok iyi yapılması, öğrencilerin ileriki hayatlarında, okuma yoluyla elde ettikleri bilgi ve birikimlerin kendileri için ne kadar önemli olduğunun kavratılması gerekmektedir. Okuma alışkanlığı bir seferde değil, zamanla, sabırla ve sürekli çabayla oluşturulabilecek; başta öğretmenler olmak üzere okul yöneticileri ve personelinin de katılımıyla gerçekleştirilebilecek bir alışkanlıktır. Bu alışkanlığın oluşturulmasında ailelere ve öğretmenlere de büyük sorumluluklar düşmektedir.

Yapılandırmacı eğitim yaklaşımıyla öğrencinin merkeze alındığı ve aktif kılındığı, ezberden uzak, öğrencinin deneyimi, bakış açısı, duygu, düşünce ve inançlarının dikkate alındığı bütüncül bir eğitim anlayışı hedeflenmiştir. Belirtilen bu hedeflerin gerçekleşmesi için eğitim sisteminde pek çok değişiklik yapılmıştır ve yapılan bu değişiklikler sonucunda son yıllarda eğitimin özü, tüm öğretim kademelerinde öğrencilerin düşünme yeteneklerini geliştirmeyi amaçlayacak şekilde yeniden düzenlenmektedir. Öğretimin içerik ve yöntemleriyle analiz, sentez, değerlendirme, ilişkilendirme, soyutlama gibi yüksek düzeyde düşünme becerilerini geliştirecek, konuların özünü verecek ve öğrenilenleri sınıf dışındaki dünya ile ilişkilendirecek şekilde düzenlenmesi, eğitim sistemini 21. yy'a taşıyacak yeniden yapılanmanın özünü oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okumaya ilişkin genel düşünceleriyle birlikte kitap okuma alışkanlıkları incelenmiş ve kitap okuma alışkanlıklarının okumada üst düzey düşünme becerileri ile arasındaki ilişki araştırılıp bunun değerlendirilmesi yapılmıştır. Elde edilen bulguların, okuma alışkanlığı ile üst düzey düşünme becerileri arasındaki ilişki konusunda ilgili literatüre destek olmasını dilerim. Çalışmanın planlanmasından gerçekleşmesine kadar geçen süre içerisinde birçok kişinin yardım ve desteği olmuştur. Öncelikle çalışmanın yapılması süresince bana yardımcı olan, takıldığım her noktada olumlu görüş ve eleştirileri ile bana yol gösteren danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Seyit EMİROĞLU'na ve yüksek lisans programına girişimden itibaren benden yardım,

tecrübe, ilgisini ve değerli vaktini esirgemeyen Sayın Doç. Dr. İsa KORKMAZ'a, yüksek lisans programının başında danışmanım olarak bana her konuda destek olan ve benden hiçbir konuda bilgisini ve yardımını esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Gülhiz PİLTEN'e teşekkür ederim. Okullarında derslerini bana ayırıp değerli görüşleriyle çalışmama destek olan sınıf öğretmenlerine ve okuma düşüncelerini ölçen anketi ve okumada üst düzey düşünme becerilerini ölçen metinlere bağlı soruları cevaplayan 68 öğrenciye teşekkür ederim. Tüm arkadaşlarıma beni motive edip çalışmama destek verdikleri için ayrıca teşekkür ederim. Son olarak bana olan inançlarıyla beni yüreklendiren, tüm yaşamım boyunca bana destek olan ve bu günlere gelmemde karşılığı ödenemeyecek emekleri olan sevgili babam Rasim YAVAŞ'a, annem Semra YAVAŞ'a, abim Mert Onur YAVAŞ'a ve çalışmamın her anında desteğini eksik etmeyen değerli nişanlıma sonsuz teşekkür ederim.

Selin YAVAŞ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu.....	2
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Alt Problemler.....	4
1.4. Sayıtlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	5
1.7. Tanımlar.....	6

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve.....	7
2.1.1. Okuma Nedir?.....	7
2.1.1.1. Okuma Güçlüğü.....	8
2.1.1.2. Okuma ve Anlama.....	9

2.1.1.3. Okumanın Önemi.....	11
2.1.1.4. Okuma Türleri.....	12
2.1.1.4.1. Sesli Okuma.....	12
2.1.1.4.2. Sessiz Okuma.....	13
2.1.1.5. Okuma Oranını Artıran Unsurlar.....	14
2.1.1.5.1. Ses Farkındalığı.....	14
2.1.1.5.2. Sesler.....	14
2.1.1.5.3. Akıcılık.....	14
2.1.1.5.4. Kelime Haznesi.....	15
2.1.1.5.5. Anlama Stratejileri.....	16
2.1.1.5.6. Öğretmen Eğitimi.....	16
2.1.1.5.7. Üstbilis.....	16
2.1.2. Okuma Alışkanlığı.....	18
2.1.2.1. Türkiye’de Okuma Alışkanlığı.....	20
2.1.2.2. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Toplumsal Etmenler.....	21
2.1.2.2.1. Aile.....	21
2.1.2.2.2. Okul.....	22
2.1.2.2.3. Kütüphane.....	23
2.1.2.3. Yaş Gruplarına Göre Çocuk Kitapları ve Okuma Alışkanlığı.....	25
2.1.2.3.1. Bebeklik Dönemi (0-3 Yaş).....	25
2.1.2.3.2. Okul Öncesi Dönem (3-6 Yaş).....	25
2.1.2.3.3. Okul Dönemi (7-12 Yaş).....	26
2.1.3. Üst Düzey Düşünme.....	26
2.1.4. Üst Düzey Düşünme ve Okuma Alışkanlığı İlişkisi.....	28
2.1.5. Okuduğunu Anlama Stratejileri.....	29
2.1.5.1. Okuma Öncesi Stratejiler (Planlama Stratejileri).....	30
2.1.5.2. Okuma Sırası Stratejiler (Düzenleme Stratejileri).....	30
2.1.5.3. Okuma Sonrası Stratejiler (Değerlendirme Stratejileri).....	32
2.2. İlgili Araştırmalar.....	33

III. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli.....	38
3.2. Evren.....	38
3.3. Örneklem.....	38
3.4. Veri Toplama Araçları.....	38
3.5. Verilerin Toplanması.....	39
3.6. Verilerin Analizi.....	39

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1.Likert Tipi Ölçek Verilerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	42
4.1.1. 4. ve 5. Sınıf Gruplarının Genel Olarak Okumaya İlişkin Düşünceleri.....	43
4.2.Açık Uçlu Soruların Değerlendirme Bulguları.....	51
4.2.1. Açık Uçlu Soru-1.....	51
4.2.2. Açık Uçlu Soru-2.....	54
4.2.3. Açık Uçlu Soru-3.....	55
4.2.4. Açık Uçlu Soru-4.....	57
4.2.5. Açık Uçlu Soru-5.....	58
4.3.Okunan Metinlerle İlgili Üst Düzey Düşünme Becerilerini Ölçen Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi.....	60
4.4.Üst Düzey Düşünme Becerileri ile Kitap Okumaya Yönelik İnanç, Tutum ve Durum İlişkisinin Değerlendirilmesi.....	64

V. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar.....	66
5.1.1. 1. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	66
5.1.2. 2. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	68
5.1.3. 3. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	69

5.1.4. 4. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	69
5.1.5. Problem Durumuna İlişkin Sonuçlar.....	70
5.2. Öneriler.....	70
KAYNAKÇA.....	74
EKLER	81
Ek-1: Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği.....	81
Ek-2: Okumada Üst Düzey Düşünme Becerilerini Ölçen Açık Uçlu Değerlendirme Soruları.....	85
Ek-3: MEB'in Araştırma İzin Onayı.....	100
ÖZGEÇMİŞ.....	102

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1.	4. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik İnançları.....	43
Tablo 2.	5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik İnançları.....	44
Tablo 3.	4. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik Tutumları.....	45
Tablo 4.	5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik Tutumları.....	47
Tablo 5.	4. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Durumları	49
Tablo 6.	5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Durumları	50
Tablo 7.	4.Sınıf Öğrencilerinin En Çok Etkilendikleri Kitaplar.....	52
Tablo 8.	5.Sınıf Öğrencilerinin En Çok Etkilendikleri Kitaplar.....	53
Tablo 9.	4.Sınıf Öğrencilerine Göre Öğretmenlerinin Okumayla İlgili Çalışmaları.....	54
Tablo 10.	5.Sınıf Öğrencilerine Göre Öğretmenlerinin Okumayla İlgili Çalışmaları.....	55
Tablo 11.	4.Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Kazandırmaya Yönelik Tavsiyeleri.....	56

Tablo 12. 5.Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Kazandırmaya Yönelik Tavsiyeleri.....	56
Tablo 13. 4.Sınıf Öğrencilerinin Okumanın Faydaları Hakkındaki Düşünceleri	57
Tablo 14. 5.Sınıf Öğrencilerinin Okumanın Faydaları Hakkındaki Düşünceleri.....	58
Tablo 15. 4.Sınıf Katılımcılarının Okumakla İlgili Diğer Fikirleri	59
Tablo 16. 4.Sınıf Katılımcılarının Okumakla İlgili Diğer Fikirleri	59
Tablo 17. 4.Sınıf Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlığı Ölçek Puanları ve Üst Düzey Düşünme Becerileri Puanları.....	62
Tablo 18. 5.Sınıf Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlığı Ölçek Puanları ve Üst Düzey Düşünme Becerileri Puanları.....	63
Tablo 19. 4.Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya İlişkin İnanç, Tutum, Durum ve Üst Düzey Düşünme Becerileri Arasındaki İlişki.....	64
Tablo 20. 5.Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya İlişkin İnanç, Tutum, Durum ve Üst Düzey Düşünme Becerileri Arasındaki İlişki.....	65

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Eğitim ve teknoloji alanında yaşanan değişim ve gelişimler, insanların yeni değerler, alışkanlıklar, anlayışlar ve bilgi birikimleri elde etmesinde yaşam boyu bireysel olarak bilgiye ulaşma alternatifleri üretmeye gereksinim duymalarına neden olmuştur. Yaşam boyu eğitimin devam etmesi için de okul hayatından sonra devam eden süreçte çeşitli öğrenme alışkanlıkları geliştirmek hususu akla gelmektedir. Bu hususta bilgi birikimi elde etmede ve öğrenmeyi geliştirmede akla gelen ilk şey kitaplardır. Çünkü kitaplar geçmişten günümüze kadar uzanan büyük süreçte her daim insanların tüm duygularına hitap edebilen araçlar olmuşlardır (Balat, 2002, s. 41; Akt: Gömleksiz, 2004, s.186). Kitap okuma sevgisi, becerisi gelişmiş, okuduğunu anlayabilen ve okuduklarından kendisine yeni anlamlar yükleyebilen bireyler yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçlara ulaşabilmek için de sistematik şekilde yürütülebilecek eğitim programları hazırlanır.

Çiftçi ve Çeçen'in (2009, s. 638) belirttiğine göre, okul çağı çocuklara verilen eğitimlerin eğitimciler tarafından planlı bir şekilde yürütülmesi için her derse uygun programlar hazırlanır ve bu programda yer alan kazanımlara göre ders işleyişleri yapılır. İlköğretim 1-5. Sınıfların Türkçe dersi programlarında da okuma ve okuduğunu anlama ile ilgili kazanımlara yer verilmiştir. Dersi alan öğrencilerin belirtilen kazanımlara ulaşması hedeflenmektedir. Belirtilen kazanımlara ulaşan öğrenci, okuduğunu anlayabilen öğrenci olarak ifade edilmektedir. Okuduğunu anlayabilen öğrenci, bu beceriyi okulda uygulanan programlarla elde ettikten sonra bunu yaşam boyu kullanarak yeni bilgilere gerektiği zaman bireysel olarak ulaşabilmelidir. Okumayı ve beraberinde okuduğunu anlamayı başarabilen bir çocuk okumayı alışkanlığa dönüştürebilmelidir. Bu da evde anne-babanın, okulda öğretmenlerin ve eğitimcilerin, sosyal çevrede de kütüphanelerin varlığı gibi etmenler ile mümkün olabilmektedir. Okumayı bu gibi yollarla alışkanlığa dönüştürebilen bireyler, eğitim programlarındaki kazanımlara da en üst düzeyde erişebildikleri takdirde okuma ve okuduğunu anlama yoluyla hayat boyu her türlü bilgiye erişebileceklerdir. Güneş'e (2004, s. 59) göre okuduğunu anlama, yazının anlamını bulma, onlar üzerinde düşünme, nedenlerini araştırma, sonuçlar çıkarma ve değerlendirmeden ibaret olmakla birlikte; inceleme, seçim yapma, karara

varma, çevirme, yorumlama, öteleme, analiz–sentez yapma ve değerlendirme gibi üst düzey bilişsel faaliyetleri de içine almaktadır (Akt: Epçaçan, 2009, s. 210). Cook (1989)’a göre, bilişsel ve üst bilişsel becerilere sahip okuyucuların okuma öncesinde; ön bilgilerini harekete geçirdikleri, amaçlarını ve uygun öğrenme stratejilerini belirledikleri gözlenirken, bilişsel ve üst bilişsel becerilere yeteri kadar sahip olmayan bireylerin doğrudan okumaya başladıkları, niçin okuduklarını bilmedikleri ve nasıl okuyacağı hakkında sistematik bir yol belirlemedikleri görülmektedir. Bu sebeple Bloom taksonomisine göre üst düzey düşünme basamaklarını oluşturan analiz, sentez, değerlendirme ve yorumlama basamaklarına erişerek okuduğunu en üst düzeyde anlayabilen bireylerin yetişmesi; gelişen, değişen, aklın ve düşüncenin en ön planda yer almaya başladığı dünyada görülmesi istenen bir profil olmuştur (Akt: Gelen, 2003, s.59).

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıtları, araştırmanın sınırlılıkları ve araştırma için önemli görülen bazı kavramların tanımları sunulmuştur.

1.1. PROBLEM DURUMU

Dil, ulus olmanın, milli birlik ve bütünlüğün, bağımsızlığın, toplumsal gelişme ve değişimin en temel ögesidir (Sever, 2001, s. 19). Bir insanın zihni bakımdan yetişip gelişmesinde dil öğrenimi çok önemlidir. Öğrenilecek dil doğal olarak ana dili olmalıdır (Akt: Keleş, 2006, s.2). Aksan (2003, s.11-55)’a göre dil, bir anda düşünülemez kadar çok yönlü, değişik açılardan bakılınca başka başka nitelikleri beliren ve bugün bile kimi sınırları çözülemeyen büyümlü bir varlıktır. Diğer taraftan; duygu, düşünce ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü ve çok gelişmiş bir dizgedir (Akt: Sallabaş, 2007, s.1).

Yine Sallabaş’a göre (2007, s.3) ilköğretimde ana dili eğitimi önce ilk okuma yazma öğretimiyle başlayıp dil becerilerinin kazandırılması ve dil bilgisi öğretimi şeklinde devam etmektedir ve bu dil becerileri insanı insan yapan temel niteliklerdir. İnsanlar sahip oldukları dil becerileri sayesinde iletişim kurar; anlar ve anlatırlar. Dil becerileri içerisinde okuma, bilgi edinmedeki en temel araç olması yönüyle öğrenmenin önemli kaynaklarından birini oluşturur. Okuma, gözle algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak anlamlandırılmasıdır. Okuma; bir yazının harflerini, sözcüklerini, imlerini tanımak ve

bunların anlamlarını kavramaktır. Bu eylem görme, seslendirme yönlerinden fizyolojik, kavrama yönünden ruhsal bir süreçtir (Göğüş, 1978, s. 60, Akt: Balcı, 2009, s.265). Okuma becerisiyle öğrenciler farklı kaynaklara ulaşarak yeni bilgi ve deneyimlere erişebilmektedir. Okuma öğrencilerin; öğrenme, araştırma, yorumlama, tartışma ve eleştirel düşünme becerilerinin kazanılmasına da yardımcı olur (MEB, 2006, s. 6). Okumanın hayat boyu bir öğrenme kaynağı olarak kullanılması, okumanın bir alışkanlık olarak yerleşmesini de sağlar (Tekin, 1980, s.18; Akt: Sallabaş, 2007, s.6-38). Bireyler okuma alışkanlığı kazanmaları sayesinde pek çok zihinsel beceriyi geliştirme ve öğrenme alanlarının kapısını açma imkanını da yakalamış olur. Kurulgan ve Çekerol'a (2008, s.239) göre okuma, bireyin entelektüel gelişimini sağlamakta; anlama gücünü geliştirmekte; başkalarıyla iletişimini kolaylaştırmakta, eleştirel düşünce yapısına temel oluşturmaktadır. Bundan dolayı okuma alışkanlığı, temel okur-yazarlığın ötesinde bir kavram olarak tanımlanmaktadır.

Şengül ve Yalçın (2004)'a göre okuduğunu anlama bir metindeki sözcük veya kavramları seslendirme veya ezberleme değildir; yazıya geçirilmiş, anlamlandırılmış sözcük, kavram, cümle, paragraf veya metinlere can verme, bunları algısal veya yargısal birtakım işlemlerden geçirerek işlevselleştirme, yeniden anlamlandırma işlemidir. Güneş'e (2004, s.59) göre okuduğunu anlama, yazının anlamını bulma, onlar üzerinde düşünme, nedenlerini araştırma, sonuçlar çıkarma ve değerlendirmeden ibaret olmakla birlikte; inceleme, seçim yapma, karara varma, çevirme, yorumlama, öteleme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel faaliyetleri de içine almaktadır (Akt: Epçaçan, 2009, s.210). Yağcıoğlu ve Değer (2002)'e göre üst bilişsel becerileri sayesinde birer okuyucu olan öğrenciler okudukları ile ilgili bilişsel bir farkındalığa sahip olurlar ve "ne"yi "nasıl" anladıklarının cevabını elde edebilirler. Öğretmenin bu noktada görevi okuma becerisine ilişkin öğrencileri üst bilişsel beceriler konusunda bilgilendirmek, onlara bu becerileri kullanma alışkanlığını kazandırmak olmalıdır. Sınıf içi ortamda üst bilişsel becerileri tetikleyecek çalışmalar, öğrencilere aynı zamanda metindeki somut verilerden yola çıkarak metni anlamlandırma ve yorumlama becerisini kazandıracaktır. Bu şekilde yetiştirilen bireyler üst düzey okuma alışkanlığını elde etmiş olacaklardır (Akt: Yaman & Süğümlü, 2010, s.293).

Bu araştırmayla ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile üst düzey düşünme becerileri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi öngörülmüştür.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

Araştırmanın problem cümlesi ‘‘İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile üst düzey düşünme becerileri arasındaki ilişki nasıldır?’’ olarak belirlenmiştir.

1.3. ALT PROBLEMLER

Araştırmanın alt problemlerinde ise şu sorulara yanıt aranacaktır:

- 1- İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik genel inançları, tutumları ve kitap okuma durumları nasıldır?
- 2- İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerinin kitap okumaya yönelik inançlarıyla ilişkisi nasıldır?
- 3- İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarıyla ilişkisi nasıldır?
- 4- İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerinin kitap okuma durumlarıyla ilişkisi nasıldır?

1.4. SAYILTILAR

Araştırmada aşağıdaki temel varsayımlardan hareket edilmiştir:

- 1- Araştırmada kullanılan anket ve hazırlanan ölçme soruları, ölçülmek istenen değişkenleri ölçebilecek niteliktedir.
- 2- Araştırmaya katılan öğrenciler, sorulara samimi ve güvenilir cevaplar vermişlerdir.

1.5. SINIRLILIKLAR

Araştırma, Afyonkarahisar ilinin Sinanpaşa ilçesine bağlı olan Eyice İlköğretim Okulu, Bulca İlköğretim Okulu ve 27 Ağustos Sinanpaşa İlköğretim Okulunda 4. ve 5. sınıflarda öğrenim görmekte olan 68 öğrenci ile sınırlıdır.

1.6. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışma, özellikle ilköğretimin birinci kademesinde okuma becerisi ve okumada üst düzey düşünüp yorumlayabilme becerisinin incelenmesi ve sonuçlarının yorumlanıp ele alması bakımından büyük bir önem taşımaktadır. Çağımız bizden okuma alışkanlığına sahip, inceleyen, araştıran, düşünen, yorumlayan, üst düzey düşünme becerileri kullanabilen öğrenci modeli istemektedir. Bu çalışma ile öğrencilerin bazı farklı değişkenlere göre kitap okuma alışkanlıkları ve okudukları bazı metinlere göre üst düzey düşünme becerileri ölçülmeye çalışılacaktır.

Konu ile ilgili daha önce yapılan bazı tez çalışmaları arasında Keleş'in İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi (2006), Güngör'ün İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı İle Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (2009), Aydoğan'ın Okumaya Karşı Olumlu ve Olumsuz Tutuma Sahip 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Kullandıkları Okuduğunu Anlama Stratejileri ve Yaratıcılık Düzeyleri (2008) ve Suna'nın İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarının Analitik Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi (2006) çalışmaları görülmüştür. Yapılacak olan bu çalışmada ise yapılanlara ek olarak çalışma için seçilen öğrencilerin kitap okumaya ilişkin düşünceleri ve kitap okuma alışkanlıklarını ortaya koymanın yanı sıra okudukları metinlerle ilgili verdikleri cevaplara bakarak ne derecede üst düzey düşünebildikleri ortaya konulacaktır. Bununla beraber kitap okumaya yönelik algı, durum, tutum, düşünce, durum ve alışkanlıklarını yansıtan görüşlerinin yer aldığı anket uygulama sonuçlarına bakılarak kitap okuma alışkanlığı olan/olmayan öğrencinin ne derece üst düzey düşünme becerilerini yansıtabildiği sonucuna elde edilen bu 2 verinin birlikte değerlendirilmesiyle ulaşılabilecektir. 2005 yılında ülkemizde uygulamaya giren ve yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlanmış İlköğretim Türkçe Programı'na göre program, içerdiği kazanımlarla öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerini kazandırmayı hedeflemektedir. Bu hedefin kitap okuma alanında ne derece gerçekleştiğini ortaya koymak da yapılacak olan bu çalışmasının önemini ortaya koyan bir unsurdur.

1.7. TANIMLAR

Araştırmada geçen bazı kavramların tanımları aşağıda verilmiştir.

Okuma: Okuma, *ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasında etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma sürecidir* (Akyol, 2005:1).

Okuma Alışkanlığı: Bu kavram Doğanay (2001, s.41) tarafından ise řu şekilde açıklanmıştır: *“Bireyin okumayı bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu bu eylemi yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde, eleştirici/irdeleyici bir nitelikte gerçekleştirmesi sürecidir.”*

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çalışmamızın bu bölümünde araştırma konusuyla ilgili kuramsal çerçeve ile yurt içi ve yurt dışı kaynaklı çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1. Okuma Nedir?

Blaaha ve Benett'e göre okuma, matbaanın bulunuşundan hatta yazının icadından önce başlamıştı. İlkel insanlar dünyayı anlayıp yorumlayabilmek için okumak zorundalardı, daha sonra yazmayı öğrendiler. Özdemir (1987, s.12)'den aktardığına göre de günümüzde gelişen ve ilerleyen teknolojiye rağmen okumanın öncemi azalmamıştır. (Akt: Aydoğan, 2008, s.21). Ruşen'e göre (2001, s.23), okuma en üstün düzeydeki bilgi edinme yoludur. Öz'e göre (2001, s.12) de okuma ve yazma insanların biriken deneyimlerini eski kuşaklardan yeni kuşaklara aktaran son derece etkili bir haberleşme ve anlaşma aracıdır. Okuma ile ilgili literatürde yer alan bazı tanımlamalar şöyledir:

Akyol'a göre (2007, s.1) *okuma, ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasında etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma sürecidir.*

Coşkun'a göre *okuma (2002), görme, algılama, dikkat, hatırlama, anlamlandırma, yorumlama, sentez ve çözümlene gibi farklı zihinsel işlemlerin bir arada gerçekleştiği, insanın kendisini, çevresini ve dünyayı tanımak için bilgi ve kültür kazanmasında ve eleştirel bilince ulaşmasında rol oynayan çok önemli bir eğitim aracı ve dil becerisidir* (Akt: Çiftçi ve Çeçen, 2009, s.639).

Okuma; duyuş, etkileşim, algılama, deneyim, düşünme, öğrenme, çağrışım, etkileme ve yapılandırma süreçlerini kapsayan çok yönlü kompleks bir süreçtir (Kent, 2002, s.22; Akt: Epçaçan, 2009, s.209).

Demirel'e (1990, s.119) göre *okuma*, “*bilişsel davranışlarla psiko-motor becerilerin ortak çalışmasıyla, yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir.*” (Akt: Keleş, 2006, s.10).

Harris ve Sipay'e (1990, s.10) göre “*Okuma, yazı dilinin anlamlı olarak yorumlanması*” *dir*. Tinker ve McCullough'a (1968, s.8) göre ise “*Okuma, geçmiş yaşantılar aracılığıyla oluşturulan anlamların hatırlanması ve okuyucunun hâlen sahip olduğu kavramları kullanarak yeni anlamlar kurması için uyarıcı olarak görev yapan basılı ve yazılı sembollerin tanınması, algılanmasını içerir.*” (Akt: Coşkun, 2002, s.231).

Bir tanıma göre de *okuma*, *aklın gelişmesine kendi başına büyük katkı yapan çok düzeyli zihinsel bir süreçtir* (Bamberger, 1990, s.1). Staiger'in yaptığı bir başka tanıma göre *okuma*, *bir yazar tarafından görsel uyarıcı şeklinde kodlanan anlamın, okuyucunun aklında da bir anlam ifade etmesi şeklinde gerçekleşen bir etkileşimi anlatan terimdir* (Yılmaz, 1993, s.21; Akt: Kurulgan & Çekerol, 2008, s.238). Bunlara göre okuma görme, anlamlandırma ve bellek olmak üzere 3 farklı alanla ilgili bir etkinlik sürecidir denilebilir. Bu alanlardaki bir eksiklik okuma sürecini etkiler, okuma güçlükleri oluşur.

2.1.1.1.Okuma Güçlüğü

Ülkemizde ilköğretim düzeyindeki birçok öğrencinin okuma güçlüğü yaşadığı bilinmektedir. Okuma güçlüğü özel öğrenme güçlüğü içerisinde tanımlanan bir terimdir. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Hizmetlerin Yönetmeliği'ne göre özel öğrenme güçlüğü olan birey, “*dili yazılı ya da sözlü anlamak ve kullanabilmek için gerekli olan bilgi alma süreçlerinin birinde veya birkaçında ortaya çıkan ve dinleme, konuşma, okuma, yazma, heceleme, dikkat yoğunlaştırma ya da matematiksel işlemleri yapma güçlüğü nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan birey*” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2006). Bruck (1988)'a göre okuma güçlüğü, zekâ düzeyi bakımından normal, öğretim koşulları ve sosyoekonomik düzey bakımından uygun fırsatlara rağmen okumayı öğrenmede yaşanan güçlüktür (Akt: Yılmaz, 2008, s.325).

Altun, Ekiz ve Odabaşı (2011, s.82-83) öğrencilerde sıkça gözlenen okuma hatalarını aşağıdaki şekilde aktarmaktadır:

1. Yazılan kelimenin yerine başka kelime okuma,
2. Yazılan kelimeyi yanlış okuma,
3. Kelimeyi okurken eklemeler yapma,
4. Kelimeyi okurken bazı heceleri çıkarma,
5. Kelimenin bir bölümünü yanlış okuma,
6. Kelime atlama, kelimeyi tekrarlama (kelimeyi önce yanlış okuyup, sonradan düzeltme de tekrar olarak kabul edilir),
7. Kelimeyi okurken iki saniyeden uzun süren takılma veya heceleme,
8. Okuduğu yeri kaybetme,
9. Satır tekrarı,
10. Satır atlama,
11. Noktalama işaretlerine dikkat etmemedir. (<http://www.beyazokul.com/okuma-bozuklugu.htm>)

Okuma güçlüğü yaşayan öğrenciler okurken harfleri ya da kelimeleri geriye çevirirler, kısa süreli hafızaya sahiptirler, dikkatlerini yoğunlaştırılmazlar, duygusal yönden zayıftırlar, düşünmeden okurlar, göz-motor koordinasyon yetersizliği vardır ve aşamalandırma güçlüğü çekerler (Akyol, 1997). Okuma becerisi gelişmemiş birey dikkatini anlamaktansa seslendirmeye yoğunlaştırdığı için okuma sırasında çok sayıda okuma hatası yapmakta, akıcı okuyamamakta ve okuduğunu anlayamamaktadır. Bu durum okuma becerisi gelişmemiş bireylerin ortak özelliğidir. Çünkü okuma güçlüğüne sahip bireyler, kelime tanıma problemi yaşamaktadırlar. Okumaya yeni başlayan öğrenciler hatasız okuma ve hızlı kelime tanıma becerilerini geliştirdikleri zaman okuma ve okuduğunu anlamada başarılı olurlar (Dufva, Niemi & Voeten, 2001, Akt: Yılmaz, 2008, s.327).

2.1.1.2. Okuma ve Anlama

Okumak, yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bireyler okuduklarını anladıkları sürece okuma amaçlarına erişmiş olurlar. Demirel (1999, s.56)'e göre de, okuma ve anlama olguları birbirlerine neden-sonuç ilişkisi ile bağlıdır. İnsan anlamak için okur ve okuduklarını da anlamak ister. Okuma bu şekilde anlamlı olur (Akt: Aydoğan, 2008, s.22). Yılmaz'a göre ise (2008, s.324) okuma beraberinde anlamayı gerektirir. Okuma ve okuduğunu anlama birbirini tamamlayan iki kavramdır. Okuma olmadan anlama olmayacağı gibi anlamadan okumak da metni seslendirmekten başka bir şey değildir. Okuma çalışmalarının temel amacı, okunanı

anlamaktır. Tazebay (2005, s. 17)‘ a göre okuduğunu anlama, metinlerin iletisini alımlama eylemidir. İletinin tam alımlanması ve bilgi kaybının olmaması için bireyin düşünsel bir çaba göstermesi gerekir. Bireyler okuduğunu anlamak için metin yapısını çözümlmeli, metnin içeriğini anlamalı ve yorumlamalı ve metni eleştirebilmelidir (Akt: Sallabaş, 2007, s.6).

Okumada temel amaç okuduğunu kavrama ve bu yolla anlama yeteneğini geliştirmedir. Okuduğunu anlama, yazılı bir materyalden anlam çıkarmayı, ayrıntıları kavramayı gerektiren daha ilköğretim düzeyinden itibaren öğrencilere kazandırılması gereken temel dil becerilerinden biridir (Rose ve diğ. 2000, 55). Okuduğunu anlama becerisi okuyucunun yazılı dildeki sembolleri tanıma ve algılamasına, dilsel bilgisine, zihinsel becerilerine ve dünya ile ilgili becerilerine dayanır. Bunların ötesinde, okuyucunun istekliliği, okumaya ilgisi, yargıları, okuma amacı ve okumanın gerçekleştiği ortam da okuduğunu anlama düzeyini etkilemektedir (Akyol, 2005, s.3, Akt: Epçaçan & Erzen, 2010, s.23). Okuduğunu anlama ve anlamlandırma düzeyinde ise etkili olan okurun ön bilgileridir (Çiftçi & Temizyürek, 2008, Akt: Kartal & Çağlar Özteke, 2010, s.373). Okuduğunu anlama becerisi tek tek okunan kelimelerin anlamını bilmeyi, okunan parçadaki olayların sırasını takip etmeyi, ana fikri çıkarıp, sonuçları kestirmeyi ve çıkarımlarda bulunmayı içermektedir. Ross (1976, s.142), “Okuma, yalnızca yazılı sembollerin çözümlenmesi değil, aynı zamanda bu karakterlerin anlamının da bilinmesidir” diye belirtirken Gough ve Juel’e (1991) göre de okuma (Okuma= Kelime Çözümleme X Anlama) şeklinde formüle edilmiştir. Yani tüm bunlar bakarak diyebiliriz ki anlama, okumanın en önemli amacıdır (Akt: Yıldırım, 2008, s.3).

Şahin’e göre (2011, s.424), ilk okuma yazma, tüm eğitim sisteminin temelini oluşturmaktadır. Sağlıklı bir şekilde ilk okuma yazma eğitimi almamış bir birey, ileride de iyi bir okuryazar olamayacaktır. Yani ilk okuma öğretiminde amaç okumayı öğrenmektir. İlk okumadan sonra ise okuma amaç olmaktan çıkıp yeni bilgilere ulaşmak için kullanılan bir araç haline gelmeye başlar. Okulda kullanılan öğrenme materyallerinin çoğu okumayı gerektirir, dolayısıyla bu yönüyle okuma, öğretim programlarının omurgasını oluşturmaktadır. Okulda öğrenme de özellikle günümüzdeki öğretimde, büyük ölçüde okuduğunu anlamaya bağlıdır (Tekin, 1980, s.20; Akt: Coşkun, 2002, s.236). Anlamanın gerçekleşmediği bir okuma bize bir fayda sağlamayacaktır ve amacına ulaşmamış olacaktır. Oysaki okuma, hayat boyunca bizi her türlü bilgiye ulaştıran en kestirme yoldur. Okumanın amacına ulaşmak bu yönüyle çok önemlidir.

2.1.1.3. Okumanın Önemi

Okuma, her birey için hayat boyu sürecek olan çok önemli bir etkinliktir. Okuma, çağdaşlığın ölçütüdür. Akyol'a göre (2007, s.2) okuma, kişisel gelişim açısından önemlidir. Çünkü okuma ile duygusal ve ruhsal ihtiyaçlar giderilmiş olur. Okumayan veya okuyamayan insan hem akademik zenginlikten hem de kültürel etkinliklere katılımdan mahrum kalır ve eğitilmiş insanlarla iletişim kurmakta zorlanır. İyi okuma bireyin kavramlar oluşturmaya, genellemeler yapabilmesine, sonuçlar çıkarmasına, fikirler arasında ilişkiler kurmasına katkı sağlar ve insanın düşünme şeklini farklılaştırır. Okuma becerisinin kazanılması, günlük hayatta birer birey olarak hayatımızı kolaylaştırması açısından oldukça önemlidir.

Okuma bireysel düzlemde gelişmiş bir kişiliğin, toplumsal düzlemde ise, verimli bir ekonomi, demokratik bir yapı ve sağlıklı bir toplumun en önemli koşul ve güvencelerinden birisidir (Yılmaz, 1993, s.29; Akt: Keleş, 2006, s.18).

Okuma alanındaki gelişimin dil ve bilişsel becerilerin gelişimine de katkıda bulunacağını, kelime dağarcığının okurken metinden kelimelerin anlamını çıkarmanın, genel bilgi ve cümle yapısını anlamının okumayla birlikte gelişecektir (Stanovich, 1988, Akt: 2008, s.3).

Akca (2008, s.15), çalışmasında okumanın önemini bireysel ve toplumsal olmak üzere 2 şekilde incelemiştir. Çalışmasında aktardıklarında Gürcan'a göre (1999, s.84), okuma yoluyla toplumlarda hoş olmayan ama müsamaha gösterilen davranış modelleri yıkılarak toplumsal yaşama daha uygun modeller geliştirilebilir. Yılmaz'a göre de (1990, s.10) okuma, ekonomide verimliliğin, toplumsal olarak da demokratik ve sağlıklı bir yapının oluşmasında etkilidir. Akyol'a göre (2005, s.2) okuma, kişisel gelişimde etkilidir. Duygusal ve ruhsal ihtiyaçları karşılar. İnsanlarla ilişki kurmak kolaylaşır ve düşünme şekli farklılaşır. Staiger'e göre (1979, s.23), okuma insan üzerinde 5 alanda etki yapar. Bunlar yardımcı etki, prestij etkisi, dinlenme etkisi, estetik etki ve pekiştirici etkidir. Bu alanlar sayesinde okuma yaşamı anlamlandırır, boyutlandırır ve hayata seçenekler sunar.

Bunların yanı sıra okuma bireylerin davranış ve başkalarıyla ilişkilerini yönlendirir, iç dünyasını zenginleştirir, bakış açısını genişletir, çevresine önyargısız, yansız ve hoşgörülü bakmasını sağlar, beğeni düzeyini artırır, düşünme ve yaratma özgürlüğü ile değerlendirme alışkanlığı kazanmasını sağlar (Koç & Müftüoğlu, 2008, s. 62, Akt: Odabaş, Odabaş & Polat, 2008, s.433). Bununla birlikte bireyin okunan olayları düşünerek, metinde geçen kişi ve

yerleri zihinlerine kaydederek ve olaylar arasında bağ kurarak zihnini sürekli olarak canlı tutmasına katkı sağlamaktadır (Bamberger, 1990, s. 2).

2.1.1.4. Okuma Türleri

Kitap okuma eylemi, bireyin amacına, içinde bulunduğu psikolojik, toplumsal olaylara, boş zaman etkinliklerine bağlı olarak sesli ve sessiz okuma olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Gürcan, 1999, s.17, Akt: Suna, 2006, s.11).

2.1.1.4.1. Sesli Okuma

Sesli okuma; yazılı, basılı ve görsel kaynaklardaki simgelerin anlam özelliklerine ve kurallarına uygun olarak seslendirilmesi işi olarak tanımlanmıştır. Sesli okuma eylemi; bireyin okuma gelişimini belirleme, dinleyenlerde ilgi ve haz uyanmasını sağlama, doğru telaffuz alışkanlığını geliştirme, standart konuşma dilinin özelliklerinin kazandırma, bireylerin sosyalleşmesine yardım etme ve sessiz okuma için temel oluşturmayı amaçlayan bir eylemdir (Çiftçi, 2000, s.178).

Küçük yaşlardan itibaren başlatılmış sesli okuma çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında çok önemli yer tutar (Devrimci, 1993, s.13).Günlük olarak yapılan sesli okuma, yaşam boyu okuma alışkanlığı kazandırmada yararlıdır. Çünkü günlük olarak yapılan sesli okuma, çocukların farklı metin yapılarını okumadaki esnekliklerini arttırır. Böylece çocukların eleştirel düşünme ve problem çözme yetenekleri gelişir. Böylelikle çocuklar bütün okuma çeşitlerinin yararlı, hoşlanılabilecek ve başa çıkılabilecek olduğunu fark ederler (Sanacore, 1997, s.8, Akt: Suna, 2006, s.11).

Kavcar'a (1995, s.43) göre sesli okuma, dinleyenleri etkiler ve onlara zevk verir. İyi bir okumayı dinleyerek birtakım karmaşık düşünce ve duyguları kolaylıkla anlayabiliriz. Okunan parçanın dilindeki coşku ve akıcılık da bize zevk verir. Sesli okuma öğrencilerin iyi dinleme alışkanlıkları kazanmalarında da etkili olur (Akt: Çelik, 2006, s.22).

Yine Çelik'e göre (2006, s.23-24) sesli okumada dikkat edilecek bazı hususlar vardır. Öncelikle öğrencilere temel okuma-yazma eğitimi tam olarak kavratılmalıdır. Öğrenci okurken gereksiz el-kol vücut hareketlerinden kaçınmalıdır. Türkçe'ye ait sözcükler en düzgün şekilde kullanıp kullanılmalıdır. Sınıfta telaffuzlara dikkat edilerek ortak bir konuşma dili yaratılmalıdır. Okunan metnin içindeki duygular okumaya yansıtılmalıdır. Okuma sırasında gereksiz yere tekrarlar yapılmamalıdır. Noktalama işaretlerine uygun vurgu

ve tonlamalarla okunmalıdır. Sesli okuma sırasında öğrencilerin arkalarına yaslanıp dinlemeleri sağlanmalıdır. Tüm ders sesli okumaya ayrılmalı, Türkçe dersi hedeflerinin bütünlüğü esas alınmalıdır.

2.1.1.4.2. Sessiz Okuma

Sessiz okuma, vücudun ses organlarından herhangi birini kullanmadan, yalnızca materyalleri gözle takip ederek yapılan okuma eylemine verilen addır.

Çelik'e göre (2006, s.24) sessiz okuma, sadece göz okumasıdır. Gözün gördüğü kelime sayısı, seslendirilen sözcüklerin sayısından daha fazladır. Bu yüzden daha hızlı olur ve anlamaya yöneliktir. Suna'nın (2006, s.13) aktardığına göre de sessiz okuma, sesli okumaya oranla anlamı çok çabuk kavramaya olanak sağlar. Sessiz okuma etkinliklerinin amaçlarından biri de çocuğa kendi kendine okuma alışkanlığı kazandırmaktır. Bu alışkanlığı kazanan öğrenciler, ders dışı saatlerde kendi ilgileri ve beğenilerine göre çeşitli eserler okuyabilirler (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 1997, s.44).

Çelik'e göre (2006, s.24) sessiz okuma becerisi, okuma – yazma becerisi tam olarak kavratıldıktan sonra; önce sesli okuma kurallarına göre kavratılır, birinci sınıfın son ayından itibaren de sessiz okuma (göz okuması) becerisi kazandırılmaya çalışılır. İkinci sınıfta eğitim ve öğretim yılının başından itibaren sessiz okuma çalışmalarına başlanır. İkinci ve üçüncü sınıf öğrencilerini sıkmayacak biçimde dikkat ve dinleme sürelerini de göz önünde bulundurarak, sessiz okumaya sınırlı bir zaman ayrılır. Bu sınıflarda daha çok sesli okumaya ağırlık verilmelidir. İlköğretim ikinci devrede dördüncü sınıfta sesli ve sessiz okumaya eşit zaman ayrılmalıdır. Beş, altı, yedi ve sekizinci sınıflarda, öğretmen sessiz okumaya daha çok zaman ayırmalıdır. Sessiz okumada dikkat edilecek bazı hususlar ise şunlardır: Sessiz okumada okunan yazıların anlaşılıp, anlaşılmadığı öğretmen tarafından yoklanmalıdır. Sadece beyin ve göz ikilisi etkinlik göstermelidir. Çünkü sessiz okuma sadece gözün resmedip beyne iletmesi olayıdır. Ayrıca öğrencilerin satırları parmak ya da kalemle takip etmemeleri, gereksiz baş ve dudak hareketleri yapmamaları, mırıltılı ve fısıltılı okumamaları sağlanmalıdır.

2.1.1.5. Okuma Oranını Artıran Unsurlar

Ulusal Okuma Paneli (National Reading Panel), milletlerin okuma oranlarını artıran önemli unsurlar olarak ses farkındalığı, sesler, akıcılık, kelime haznesi, anlama stratejileri, öğretmen eğitimi ve üst bilişi tanımlamıştır (NRP, 2000).

2.1.1.5.1. Ses Farkındalığı:

Fonoloji, bir dildeki sesleri ve bu seslerin dağılım sınırlılıklarını, bu seslerin hangilerinin anlam taşıdıklarını, nasıl bir düzende bulduklarını incelemektedir (Topbaş, 2005, s.66). Çocukların, sesbirimlerini bilinçli olarak kullanabilmeleri ve günlük konuşmalar sırasında ya da bir metni okuma sırasında sesbirimlerin sıralanışlarına ve niteliklerine ilişkin farkındalıkları “sesbilgisel / fonolojik farkındalık; söylenen sözcükteki ses birimlerini duyabilme becerisi” olarak isimlendirilmektedir (Sevinç, 2003, s.181; Turan ve Gül, 2008, s. 268). Birçok araştırmada elde edilen bulguların ışığında fonolojik duyarlılık becerisi ile okuma arasında yakın bir ilişkinin varlığı ortaya koyulmuştur (Aktan Kerem, 2001, s.64; Akt: Uyanık & Kandır, 2010, s.124).

Duyuma, tanımlama ve kişisel sesleri konuşma kelimelerinde kullanma becerisidir (Block and Israel, 2005, p. 29). Ulusal Okuma Paneline (National Reading Panel) göre (2000), öğrencilere ses farkındalığını öğretme, okumaya yeni başlayan ve okumada zayıf olan kişilere yarar sağlar. Ses farkındalığını öğretmek önemlidir çünkü bu öğrencilerin kelime okumalarını ve okuduklarını anlamalarını geliştirir (Adler, 2001).

2.1.1.5.2. Sesler: Öğrencilerin yazılı dildeki harfler ve konuşma dilindeki seslerin arasında ilişki kurmalarını öğretmeye yardımcı olur (Adler, 2001). Öğrenciler her sessiz harfin bir sese karşılık geldiğini bilirler.

2.1.1.5.3. Akıcılık: Bir metni doğru ve hızlı bir şekilde okuma becerisidir. Okunanın anlaşılması bakımından önemlidir. Öğretmenler, öğrencileri için akıcı okumayı modelleyerek bunu geliştirebilirler. Bir diğer yol ise sesli okumayı tekrar ettirme alıştırmalarıdır (Adler, 2001). Öğrencilerin akıcı okumaları geliştiği zaman okuduklarından metinden anlamaya yardımcı olan zihinsel imgeler yaratmaya başlarlar (Block & Israel, 2005; Akt: Mckown & Barnett, 2007, 13-14).

Armbruster, Lehr ve Osborn ise 2001’de yaptıkları bir araştırmada akıcı okumanın okuyucunun metni okurken geçen kelimeleri bilmesi ve anlamlandırması olarak

tanımlamışlardır. Akıcı okuyan kişiler tam olarak, doğru hızda ve ifadeli olarak okuma gerçekleştirebilirler. Kelimeleri otomatik olarak tanırlar.

2.1.1.5.4. Kelime Hazinesi: Akyol (1997), kelimeyi, tecrübelerin hafızada depolanmış şekli olarak tanımlamaktadır. Korkmaz (1992), “Bir veya birden çok ses öbeğinden oluşan, aynı dili konuşan kişiler arasında zihinde tek başına kullanıldığında belli bir kavrama karşılık olan somut veya belli bir duygu veya düşünceyi yansıtan soyut yahut da somut ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimi” şeklinde ifade eder (s. 100). Bireyin kendini ifade edebilmesinde ve iletişimde bulunduğu kişileri anlayabilmesinde sahip olduğu kelime bilgisinin önemi büyüktür. Bir kişinin kazandığı kelimelerin hepsine *kelime hazinesi* denir. Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-5. Sınıflar)’nda bu konu ile ilgili olarak “*Okuma sürecinde öğrencinin kelimeleri tanınması oldukça önemlidir. Kelime tanıma; öğrencinin zihinsel sözlüğünü kullanarak kelimenin anlamını belirlemesi sonucu gerçekleşmektedir. Kelimenin anlamı belirlenirken ön bilgiler kullanılmaktadır. Kelimelerin doğru tanınması; cümlelerin, paragrafların ve giderek bütün metnin yanlış anlaşılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle kelime çalışmalarına gereken önem verilmeli ve öğrencilerin söz varlığı geliştirilmelidir.*” (2005) ifadeleri yer almaktadır. Programda yer alan bu ifadeler, kelime hazinesinin okuma sürecinde ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Kelime öğretiminde göz önüne alacak noktaların yanında Erkan (1999), tek başına kelime öğretiminin anlamsız olacağını, bu kelimelerin okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerileri ile anlam kazanacağını ifade etmektedir. Buna bağlı olarak Çeçen (2007), kelime hazinesini geliştirmenin dil eğitiminde amaç değil dil becerilerini geliştirmek için bir araç olduğunu ifade etmektedir. Türkçe ders kitaplarına seçilen metinlerin, öğrencinin seviye ve ilgisine uygun olması, günlük hayatta kullanabileceği kelimelerden oluşması gerekir. Ayrıca anlamı bilinmeyen kelimelerin diğer metinlerde de geçmesine dikkat edilmelidir. Çünkü yeni kelimelerin öğrenilmesi için uzun bir süreç gerekir. İlk duyulduğunda kısa süreli belleğe alınan kelimeler, uzun süreli belleğe aktarılmazlarsa çabuk unutulurlar. Tekrar bu aktarımın sağlanmasında önemli bir unsurdur (Çetinkaya, 2005). Yeni kelimelerin farklı metinlerde kullanılmasıyla kelime tekrarında doğal ortam sağlanmış olur (Akt: Özbay & Melanlıoğlu, 2008, s.42)

Adler (2001, p.34)’e göre kelime hazinesi, etkili bir şekilde iletişim yapabilmemiz için bilmemiz gereken kelimeleri işaret eder. Kelime hazinesi, dolaylı olarak günlük konuşmalardan, büyüklerin okumalarını dinlerken ve kendi kendine okurken geliştirilebilir.

Direkt kelime öğreniminde ise kelime öğretim stratejileri kelime hazinesini ve okuduğunu anlamayı geliştirir (Akt: Mckown & Barnett, 2007).

2.1.1.5.5. Anlama Stratejileri: Bir kişinin okuduğundan anlam çıkarmasını sağlayan düşünme yöntemidir (Block, Gambrell, & Presley, 2002). Modelleştirmeyi, yüksek sesle düşünmeyi, çıkarım yapmayı, özetlemeyi, ilişki kurmayı, soru sormayı ve tahmini kapsar (Block & Israel 2005).

2.1.1.5.6. Öğretmen Eğitimi: Öğretmen hazırlığının büyük bir kısmı, okuduğunu anlamayı etkili şekilde öğretmeyi gerektirir. En erken zamanlarda öğretmenlere sınıfta anlama stratejilerini nasıl öğreteceklerine ilişkin geniş kapsamlı bilgi sağlanması gerekir (NRP, 2000).

2.1.1.5.7. Üstbilis: Bir kimsenin kendi öğrenmesini planlaması, gözlememesi ve kontrol etmesi hakkındaki bilgi ve farkındalığıdır. İyi okuyucular okuma öncesinde, sırasında ve sonrasında üstbilis stratejilerini kullanırlar (Block & Israel, 2005).

Üst bilis; dikkat, algı, kodlama, yenileme ve geri getirme gibi bilişsel süreçleri denetler ve yönlendirir. Woolfock (1980)'a göre üst bilis, bilgi edinmeyi kontrol eden bir süreçtir (Akt: Oluk & Başöncül, 2009, s.184). Ayrıca Senemoğlu (2003), üst bilisi, bireyin kendi bilis yapısı ve öğrenme özelliklerinin farkında olması olarak tanımlamıştır. Üst bilis, başarılı öğrenme durumlarının oluşması ve sürdürülmesinde önemli bir elemandır. Bir başka deyişle, üst bilişsel becerilerdeki artış, öğrenme gelişimini de artırır. Öğrencilerin okuma, yazma ve problem çözme süreçlerinde kendi düşüncelerinin farkında olmayı öğrenerek başarılarını artıracabilecekleri de belirtilmiştir. O halde; üst bilişsel stratejiye sahip olan öğrenci, kendi öğrenme stratejileri ve zihinsel işlemlerini gözden geçirir. Böylece yaptıkları iş üzerinde düşünerek, öğrenme alanında ustalaşır ve bağımsız düşünebilme becerisi kazanırlar.

Okuduğunu anlamayı etkileyen bu faktörlerin yanı sıra modelini yapma, yüksek sesle düşünme, gözünün önüne getirme, çıkarım yapma, özetleme, ilişki kurma, kestirme, soru sorgulama ve üst bilis stratejileri de okuduğunu anlamada odaklanılması gereken faktörlerdir. Bu stratejiler öğretmenler tarafından okuduğunu anlamayı amaç edinmiş iyi okuyucular yaratmak amacı ile kullanılmalıdır. Bütün bu stratejileri isimleriyle beraber öğrencilere anlatılmalı ve grupla, partnerle veya bağımsız olarak pratikleri yaptırılmalıdır (Duke & Pearson, 2005).

Okuma açısından her kesimin ulaşabileceği en önemli materyal, kitaplardır. Kitaplar bilgi sağlamanın yanı sıra, insanın tüm duygularına hitap etmektedir (Balat, 2002, s.41). Okuma teknoloji çağının değişen dünyasında yeni bilgilerle başa çıkmada herkes için önemlidir. Bunun önemi ve gerekliliği her geçen yıl artmaya devam edecektir. Ancak buna rağmen, okumayı bilen ama yeterli düzeyde okumayanların sayısı da artmaktadır (Sangkaeo, 1999; Akt: Gömleksiz, 2004, s.186).

Toplumların ilerlemesi sağlam ve güçlü bilgi birikimine sahip bireylerle mümkündür. Bu da ancak etkin bir okuma becerisi ve alışkanlığının kazanılmasıyla gerçekleşir. Okuma becerisinin kazandırılması anlama ve anlatma becerilerini geliştirmenin ilk adımı olduğu için, etkin bir okuma becerisine sahip bireyler ana dili öğreniminde sorun yaşamayacakları gibi diğer alanlarda da üst düzey kavrama yetisine sahip olacaklardır. Ders ne olursa olsun, okuma ve okuduğunu algılama prensibi esas kabul edildiğinden okuma becerisi gelişmemiş bir öğrencinin başarı elde etmesi mümkün değildir. İlk okuma ve yazma çalışmalarıyla kazanılan okuma becerisi gelişip geliştirilebilen yapısıyla alışkanlığa dönüştürüldüğü zaman anlam kazanır. Okumak eğitim alanında da bireylere büyük katkı sağlar. Eğitim faaliyetlerinin özü bireyin davranışlarında olumlu değişiklikler meydana getirmeye dayanır. Bu sayede meydana gelen davranış değişikliği ve bilgi düzeyindeki artış, okuma alışkanlığının kazanılmasıyla en üst seviyeye ulaştırılabilir. Ayrıca okuma, bireyin kişilik gelişimine de katkı sağlar. Çünkü okuma bireye ruhsal anlamda haz veren bir faaliyettir. Okuma düzeyi gelişmiş bir birey; sosyal, kültürel ve akademik hayata uyum sağlayabilir, sağlam ve etkili iletişim kurabilir, öz güveni gelişir, kendini rahatça ifade edebilir. Tüm bunların yanı sıra okumak bütün bireylere, özellikle de ilköğretim seviyesindeki öğrencilere ruhen kendilerini rahat hissetmelerini, sosyalleşmelerini ve grup içinde etkin rol almalarını sağlayacak sevgi, saygı, dostluk, hoşgörü gibi kavramları kazandırması bakımından da önem taşımaktadır. Okuma alışkanlığı kazandırma sürecindeki amaçlardan biri de çocukların yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirmektir. Bu tür düşünmeyle çocuk, problemlere ve olaylara farklı bakış açılarından yaklaşmayı öğrenir. Farklı yaklaşım yolları çocuğun düşünme sistematüğini geliştirir ve dolayısıyla çocuk yaratıcı düşünme yaklaşımını hayatının her aşamasında kullanmaya başlar. Yaratıcı düşünme becerileri, düzenli ve etkili kitap okuma alışkanlığıyla beslenir. Çocuk, kitaplardaki gerçek ve hayali dünyadan hareketle olay ve durumları sorgulamaya başlar. Böylece kendi yaratıcı düşünme sistemini oluşturur (Sünbül, 2010, s.3-10).

Yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programında da okuma becerisi için, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru,

akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını yorumlayıp eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilmeleri ve okumayı bir alışkanlık haline getirebilmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2006, s.6; Akt: Şahin, İşcan & Maden, 2009, s.184).

2.1.2. Okuma Alışkanlığı

Her birey, okuma eylemini öğrendikten sonra okumayı alışkanlık edinerek öğrendiği bu beceriyi hayata geçirmelidir. Çünkü okuma eylemi, daha önce de belirttiğimiz gibi insanın tüm duygularına etki eden ve tüm gelişim alanlarını etkileyen çok önemli bir etkinliktir. Çakmak ve Yılmaz'a göre (2009, s.492) okuma, insan yaşamının çocukluk evresinde okulla birlikte kazanılan bir etkinlik olmakla birlikte bu etkinliğin süreklilik kazanması okuma alışkanlığını ortaya çıkarır. Bu kavram Doğanay'a göre (2001, s.41) *“bireyin okumayı bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu bu eylemi yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde, eleştirici/irdeleyici bir nitelikte gerçekleştirmesi süreci”* biçiminde tanımlanmıştır.

Okuma alışkanlığını her birey, çocukluktan itibaren kazanmaya başlar. Fakat sadece okumayı öğrenme, bu alışkanlığı kazanmak için yeterli olmamaktadır. Çocuklara okumanın değerini öğretmek, nasıl okuyacaklarını öğretmek kadar gereklidir. Yaşam boyu okuma alışkanlığını kazandırma amacı, yeterli okuma becerisini kazandırma amacı ile eşdeğer olmalıdır. Çocuklara okuma alışkanlığını kazandırmak için, onların okuma becerilerini geliştirmek gerekmektedir (Suna, 2006, s.15).

Okuma alışkanlığını tanımlamada kullanılan ölçütleri Dökmen (1994) maddeler halinde belirtmiştir:

- Okuyucunun ne tür yayımlar okuduğu,
- Ne sıklıkla okuduğu, hangi türleri ne oranda okuduğu,
- Bir seferde aralıksız ne kadar okuyabildiği,
- Yılın, haftanın ya da günün hangi zamanlarında okumayı tercih ettiği, ne zamanlar neleri okumaktan hoşlandığı,
- Okuduğu kitapları hangi yolla elde ettiği; satın almak, ödünç almak ya da kütüphanede okumak yollarından hangisini-hangilerini tercih ettiği,

- Okuma sırasında hangi stratejileri izlediği; belli okuma tekniklerini kullanıp kullanmadığıdır (Akt: Mete, 2012, s.45).

Amerikan Kütüphane Derneği'nin (American Library Association- ALA) önerdiği standart okuma alışkanlığına belli derecelerde sahip olan okurların sınıflandırmasına göre; (Odabaş, 2005, s.1):

Çok okuyan okur: Yılda 21 ve daha fazla kitap okuyan,

Orta düzeyde okuyan okur: Yılda 6-20 arası kitap okuyan,

Az okuyan okur: Yılda 1-5 arası kitap okuyan

Okur olmayan: Yılda hiç kitap okumayan kişidir (Akt: Kurulgan & Çekerol, 2008, s.239).

Okumayı zevkli hale getirmek için kişisel ilgileri artırmak ve olumlu tutum geliştirmek, okuma alışkanlığı kazanmanın temel bileşenleridir (Calkins, 2001; Stonavich, 2000). Okuma alışkanlığının kazanılması, bireylerin kitaba ulaşmaları, zaman içinde ilgi duydukları alanları belirleyerek bu yönde kitap seçmeleri ve kitap okumaya ayırdıkları zamanın daha çok olmasıyla sağlanabilir. Ancak bu aşamaların gerçekleşmesi için çevreden olumlu yönlendirmelerin olması da şarttır (Sünbül, 2010, s.11).

Kayalan (1992, s.13), her birey farklı amaçlarla okuduklarını ve bireylerin;

- Düzenli olarak ya da alışkanlığın zoruyla,
- Güncel olayları anlamak,
- Bireysel anlık doyumunu sağlamak,
- Genellikle zaman doldurmak,
- Günlük yaşamın pratik gereksinimlerini karşılamak,
- Profesyonel veya mesleki ilgileri sürdürmek ve ilerlemek,
- Daha çok hobi türünden uğraşlar,
- Gereksinim ve istekleri karşılamak,
- Kendini geliştirmek ve ilerletmek,

- Entelektüel gereksinimlere doyuma ulaşmak,
- Bireysel-sosyal istekleri karşılamak için okuduklarını belirtmektedir (Akt: Suna, 2006, s.5).

Okumanın bu denli amacının olması, okuma alışkanlığını diğer alışkanlıklardan farklı bir duruma getirmektedir.

Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007, s.6), okuma alışkanlığının çocuk için bireysel yararlarını zihinsel gelişimine doğrudan katkıda bulunmak, anadilini doğru ve yeterli bir biçimde kullanmasını sağlamak, kelime dağarcığının zenginleşmesine doğrudan yardım etmek, sağlıklı ve güçlü bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunmak, iletişim becerisinin güçlenmesine yardımcı olmak ve eğitim ve öğretim başarısını artırmak olarak belirtmişlerdir.

2.1.2.1. Türkiye’de Okuma Alışkanlığı

Odabaş, H., Odabaş, Y. Z., ve Polat, C. (2008, s.439)’ nin belirttiklerine göre okuma alışkanlığı kişiden kişiye ve toplumdan topluma değişiklikler gösterir. Günümüze kadar toplumumuzun belli kesimlerinde yapılan çalışmaların hemen hepsinde Türk toplumunun okuma ve buna bağlı olarak kütüphane kullanma alışkanlığı oldukça zayıf çıkmıştır. Mete’nin (2012, s.48-49) aktardıklarına göre Türkiye’de uzun yıllar okuma ile ilgili yapılan çalışmaların temelini okuryazarlık probleminin ortadan kaldırılması oluşturmuştur. Bu amaçla ilköğretimin yaygınlaştırılmaya çalışıldığı ve yetişkinler için okuma yazma kurslarının açıldığı görülmektedir (Güneş, 2000). Fakat ülkemiz adına çalışmalarda kendini ortaya koyan bu problemi oluşturan söz konusu eksiklik, var olan okuma alışkanlığının azalması değil, daha başlangıç aşamasında okuma alışkanlığının yerleştirilememesidir (Bircan & Tekin, 1989). Ungan (2008, s.226), yaptığı bir araştırmada Türkiye’de MEB tarafından 2004 yılında lise, 2005 yılında ilköğretim öğrencileri için yüz temel eser okuma, 2008 yılında Cumhurbaşkanlığı *Türkiye Okuyor* kampanyası başlattığını belirtmiştir. Araştırmacıya göre çok iyi niyetle hazırlanan bu kampanyaların başarılı olması için ailelere, öğretmenlere, medyayı yönlendirenlere, yayıncılara ve kitap satıcılarına, yerel yönetimlere, akademisyenlere ve çocuk kitabı yazarlarına büyük görevler düşmektedir. Bunlara rağmen ülkemizde değişik yıllarda yapılan incelemelere göre okuryazar oranı artmasına rağmen okuma oranının çok düşük kaldığı veya gerilediği saptanmıştır. Bu durum da düşündürücüdür. Temel ihtiyaçların karşılanamaması sebebiyle okumanın bir ihtiyaç olarak bile görülmemesi, televizyon izleme alışkanlığının artışı, eğitim sistemi ve kütüphanelerin yetersizliği ve ekonomik sebepler okuma alışkanlığını olumsuz etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Bu bulgu Aksaçlıoğlu

ve Yılmaz (2007)'in yürüttükleri “Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi” çalışmada da desteklenmiştir. İlköğretim okulu 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile bilgisayar ve televizyon arasındaki etkileşim ölçülmek istenmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin bilgisayar kullanma ve televizyon izleme etkinliklerini kitap okumaya tercih ettikleri, televizyon ve bilgisayarın onların okumaya ayıracak zamanlarını azalttığı ve boş zaman etkinliği olarak okumayı diğer etkinliklere oranla daha az çekici bulduklarını ortaya çıkmıştır.

TV, sinema, video, internet vb. araçları izleyerek eğlenme ve bilgilenme çabası içinde olmak, okumaya oranla daha kolay ve hoşta gider bir yaklaşım tarzı gibi görünse de kültürün, bilim ve her türlü bilginin geleceğe aktarılmasında basılı malzeme ilk sırayı alır (Yılmaz, 1998; Akt: Yılmaz, 2006, s.2). İnsanların kişiliğini geliştiren, düşünce dağarcığını zenginleştiren ve onun toplumda daha iyi bir yer edinmesini sağlayan en önemli araç, okuma alışkanlığıdır. Okuma alışkanlığı bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılanması sonucunda kazanıldığına göre insanların bu alışkanlığı küçük yaşlarından itibaren eğitimleri süresince kazanmaları kaçınılmaz bir zorunluluktur. Okuma alışkanlığının gelişmesinde bireyin çocukluk döneminde evden, okuldan ve çevreden aldığı eğitimin rolü çok büyüktür (Yılmaz, 2006, s.2).

2.1.2.2. Okuma Alışkanlığını Etkileyen Toplumsal Etmenler

2.1.2.2.1. Aile

Her çocuğun toplumsallaşmaya başladığı ilk yer, ailesidir. Ailesinin yanında çocukların kişilikleri şekillenmeye başlar. Dolayısıyla çocuklar ailelerinden gördükleriyle yaşam tarzlarının temellerini atmaya başlarlar. Çocuklarındaki bu alt yapıyı oluşturmaları bakımından ailenin rolü çok büyük bir öneme sahiptir. Kitap okuma alışkanlığını kazandırma ve bu beceriyi geliştirmenin tek yolu sürekli okumaktır. Bu anlamda kitap okuma alışkanlığı küçük yaşlarda geliştirilebilir (Collins, 1996; Sangkaeo, 1999; Akt: Gömleksiz, 2004, s.188). Yılmaz (2004)' a göre ailenin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları, çocuğu olumlu yönde olduğu gibi olumsuz yönde de etkileyebilir. Ailenin, çocuğu için bu konuda yerine getirmesi gereken sorumluluklar, sorumluluk bilinci ve yapması gerekenler bu duyarlılıktan kaynaklanmaktadır. Okuma alışkanlığına ilişkin olarak çocuğun ebeveyninden en çok beklediği duyarlılıklar arasında çocuğun okuyacağı kitabı seçme konusunda ebeveyninin ona yardım

etmesi (Lohann, 1991), ebeveynlerin evlerinde bir kitaplık oluşturmaları gerekliliği, ebeveynlerin çocuklarının düzeyine uygun kitaplar okuması ve onlarla kitaplar hakkında konuşması, onları kitaplarla erken yaşta tanıştırmaları, kitap okuma ve bunu alışkanlığa dönüştürmede kitabın olumlu ve gerekli bir değer olarak algılanmasına yardımcı olmak için onlara olumlu eylemleri karşılığında kitap hediye etmek sayılabilir (Akt: Kurulgan & Çekerol, 2008, s.241). Ayrıca Dökmen (1994, s.20-21), çocukların ve gençlerin okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmasında anne ve babanın rolü, modelden öğrenme ilkesi çerçevesinde değerlendirmiştir (Akt: Güngör, 2009, s.32). Eğer çocukların ve gençlerin yeterli miktarda ve gerekli kalitede okumasını istiyorsak, modelden öğrenmelerini sağlayacak ortamı hazırlamalıyız. Çocukların okumayı modelden öğrenebilecekleri ilk ve en önemli ortam ailedir. Bu tespitlerin yanı sıra ebeveynin okul öncesi okuma davranışı ile ilgili yapılan meta analiz çalışmasında ise çocukların dil gelişimi, kendiliğinden okuma-yazma, yazılan dili kaydetme ve okuma başarısında etkili olduğu belirtilmektedir (Bus ve van IJendoorn, 1995; Akt: Tanju, 2010, s.31).

2.1.2.2.2.Okul

Çocukların kitaplarla tanışması ve kitapla ilgili olumlu eylemleri gözlemlemesi her ne kadar aile ile başlıyorsa da okuma eğitimlerini aldıkları ve okumayı alışkanlık haline dönüştürdükleri kurum, okuldur. Günümüzde yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde İlköğretim Okullarında görev yapmakta olan öğretmenler, bu yeni program ile öğrenciye rehber ve yardımcı olan, onlara deneyimler kazandıran kişilerdir. Bu nedendir ki öğretmenler öğrencilerin okuma ilgilerini artırmada ve onları doğru ve etkili okuma konusunda yönlendirmede bir numaralı rehber konumundadır. Maraşlı (2005, s. 185-186)' ya göre çocuk, okula başlayana kadar ebeveyni, başladıktan sonra da öğretmeni taklit eder. Çok okuyan ve okuduğunu öğrencilerinin gördüğü bir öğretmenin, okumaya teşvik ve yönlendirme konusunda öğrenciler üzerindeki etkisi büyük olmaktadır (Akt: Güngör, 2009, s.35). İpşiroğlu'nun (1997, s.66) da belirttiği üzere, öğretmenin sınıf ve okul kütüphanelerini esaslı bir şekilde incelemesi, hangi kitapların hangi seviyedeki öğrencilere, hangi açılardan uygun olduğunu, hangi kitaplardan hangi derslerde yararlanılabileceğini tespit etmesi, yeni yayınları izleyip yeni kitaplar teklif etmesi gerekir. Öğrencinin dahil olduğu arkadaş çevresi okumayı bir alışkanlık haline getirmişse ve başta kitap alışverişi olmak üzere okunanlar paylaşılıyorsa bu her grup üyesinin okuma davranışını ve alışkanlığını etkileyecektir (Özbay, 2009). Yapılan araştırmalar da aralarında kitap alışverişi sağlanan öğrencilerin okuma alışkanlıklarının geliştiğini ortaya koymaktadır (Dökmen, 1994, Akt: Mete, 2012). Yılmaz (2002)'a göre

öğretmenin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarını öğrencilerine kazandırması ve geliştirmesi için kendisinin de bu alışkanlıklar konusunda hem lisans eğitimi döneminde hem de göreve başladıktan sonra sürekli olarak hizmet içi eğitim ve diğer kurslarla mutlaka eğitilmesi/yetiştirilmesi/geliştirilmesi gerekmektedir (Akt: Kurulgan & Çekerol, 2008, s.241). Benzer şekilde, Bamberger (1990)'a göre öğretmenler tarafından yapılacak çalışmalar bilinçli, sistematik ve planlı olmalı fakat öğrencileri zorlayan bir anlayışla gerçekleştirilmemelidir. Yapılan bu çalışmaların başarıya ulaşabilmesi için öğretmenin de yeterli oranda çocuk kitabı ürünlerini okuması önem taşımaktadır (Akt: Mete, 2012, s.48).

Bahsedilen bu iki faktöre bakarak söylenebilir ki; okumayan bir ailenin ya da öğretmenin çocuklara okumaları konusunda telkinde bulunması inandırıcı olmayacaktır (Aktaş & Gündüz, 2004, s. 21; Akt: Odabaş, Odabaş & Polat, 2008, s.436).

2.1.2.2.3. Kütüphane

Kütüphane, bireyin kendi kendini eğitme, değişik konularda bilgi edinme, boş zamanlarını değerlendirme, öğrencilerin ödevlerine destek olmada, okuma becerilerini geliştirmede ve sürdürmede yardımcı kurumlardır (Bayram, 1990, s.27). Suna'ya göre (2006, s.27); okul ve halk kütüphaneleri okuma kaynakları açısından öğrencilerin öncelikli kaynaklarıdır. Yılmaz'a göre (2002) kütüphane kullanma alışkanlığı, bireyin kütüphanelerden çeşitli amaçlarla ve belli aralıklarla yararlanması demektir.

Sünbül ve araştırma ekibinin 2010 yılında yaptıkları araştırma sonuçlarına göre ise Avrupa'da 7.500 kişiye bir kütüphane düşerken Türkiye'de 51.000 kişiye bir kütüphane düşmektedir. Türkiye nüfusunun yetmiş milyon 31 olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu oranın çok düşük olduğu görülmektedir. Türkiye'de halk kütüphanelerine 962 bin kişi üye olurken bu rakam İran'da 7 milyon, Fransa'da 16 milyon, Meksika'da ise 39 milyondur. Bu araştırma sonuçlarına bakarak ülkemizdeki okur oranının ne yazık ki çok düşük olduğunu görebiliriz. Eğitimin genel tanımlarında da belirtildiği üzere maksadımız çocuklarda istendik davranış değişikliği oluşturmak olduğu için özellikle ilköğretim çağında kitaplarla daha yakından tanışıp kaynaşmaya başlayan çocuklara yönelik olarak okulda kütüphane oluşturma imkanı yoksa sınıflarda sınıf kitaplıkları kurulmalıdır.

Göngördü (2006, s.53)'ye göre çocukların okuma alışkanlığı kazanamamalarının en önemli nedenlerinden biri de çocuğun nitelikli kitaplarla tanışmamasıdır (Akt: Keleş, 2006,

s.36). Yörükoğlu'na (2000, s.94) göre de öğretmenin sınıf kitaplığını hazırlarken kitapların sahip olması gereken nitelikler şunlardır: Kitaplar çocuğun gelişme düzeyine uygun konuları işlemeli, dili yalın, kavramları açık olmalı, konular ilgi çekici biçimde sunulmalı, eğlendirici, öğretici ve düşündürücü olmalı, konunun işlenişi bilim verilerine ve insanlık değerlerine uygun olmalı, insanı ve çevresini gerçekçi açıdan tanıtmalı, yurt sevgisini, insan sevgisini ve yardımlaşma duygusunu güçlendirici olmalı, denemeci, araştırmacı, eleştirici, kısacası özgür düşünceli insan yetiştirme amacı göz önüne alınarak yazılmalı, çocuğun kendisini tanımasına, kişiliğini geliştirmesine katkıda bulunmalıdır. Mete'ye göre (2012, s.48) bu çabalar sayesinde öğrencilerin tüm eğitim hayatları boyunca kazanacakları kütüphane kullanma alışkanlıkları onlara tüm yaşamları boyunca faydalı olacaktır. Okuma eğitiminin alışkanlık haline gelmesinde çocuğun evinde, sınıfında, okulunda ve kolayca ulaşabileceği yakın bir semtte kütüphane bulunması, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında önemlidir. Bu sebeple halk, okul ve üniversite kütüphaneleri zenginleştirilmeli ve sürekli güncel tutulmalıdır. Bir kurum olan kütüphanelerin bu yolla toplumsal bilinç düzeyinin geliştirilmesini de sağlamış olacaktır.

Morrow, 1992; Oldfather, 1993; Gambrel, 1996; Guthrie, Wigfield, 2000; Guthrie vd. 2006; McKool, 2007; Corcoran; Mamalakis, 2009 & Lau, 2009' ya göre okumaya güdüleyici etmenler olarak amaç belirlemek, program ve öğrencinin yaşantısı arasında bağ kurmak, sınıfta ilgi çekici metinler kullanmak, okuma stratejilerini öğretmek, derste farklı okuma stratejilerini kullanmak, sınıfta öğrencilerin düzeyine ve ilgi alanına uygun kitaplardan oluşan zengin bir kitaplığın olmasını sağlamak, bu kitaplar hakkında öğrencilerin birbirleriyle etkileşmelerini ve işbirliği içinde olmalarını sağlamak, hangi kitabı nerede ve ne zaman/nasıl okuyacakları konusunda kendi kararlarını vermelerini sağlamak, öğrencilerin yetişkinlerle etkileşime geçmelerini sağlamak; bir öğretmen olarak onlara okur modeli olmak ve onlara kitap okumak, okuduklarımızı onlarla paylaşmak, işbirliği yapmak, öğrencileri yakından tanımak, öğrencilerle kitaplar hakkında konuşmak, kitaplarla ilgili ödüller vermek, öğrencileri övmek, tutarlı bir eğitim süreci yaşamak; aile bireyleri olarak ise okuma modeli olmak, onlara kitap okumak, ilgilerini çekecek kitaplar önermek, evde okunan kitapları onlarla tartışmak, onları okumaya teşvik etmek belirlenmiştir. Araştırmacı yine kendisi tarafından 2011 yılında yapılan bir çalışmada öğrencileri okumaya güdüleyen 4 faktör olarak okul, aile, öğretmen ve arkadaş'ı göstermiştir. Bu faktörlere bağlı olarak çocuklarda iyi veya zayıf derecede bir okuma alışkanlığı olması beklenir (Akt: Ülper, 2011, s.222).

2.1.2.3. Yaş Gruplarına Göre Çocuk Kitapları ve Okuma Alışkanlığı

Tanju, 2010 yılında yaptığı bir çalışmada bebeklikten temel okuma yazma eğitiminin alındığı okul dönemi yaş grubuna kadar olan evrede çocukların kitap okuma alışkanlıklarının nasıl bir gelişme gösterdiğini ve çocukların okudukları kitapları, yaş gruplarına ve gelişim özelliklerine göre şöyle gruplandırmıştır:

2.1.2.3.1. Bebeklik Dönemi (0-3 Yaş):

Çocuğun kitaba olan ilgisi konuşmadan önce başlar. Yapılan bir gözden geçirme çalışmasında 0-3 yaş arasındaki çocuklara resimli kitap okuma deneyiminin yaşatılmasıyla bu çocukların dil gelişimlerinin hızlandığı ortaya konulmuştur (Fletcher & Reese, 2005). Bu sebeple bu dönemde, çocuklara gösterilecek kitapların resimleri net hatlı, parlak renkli olmalı ve çocuğun yakın çevresini ilgilendiren resimlere yer verilmelidir. Ayrıca bebeklik döneminin sonlarına doğru çocukların mizah anlayışları çok basit bir şekilde gelişmeye başlamaktadır. Örneğin, kahramanın bir kovanın içine düşmesi küçük çocuklara zevk verecektir (Yalçın ve Aytaş, 2005; Küçükturan, 2005; Gönen, 2005). Bu dönem çocuklarında kitaplarında küçük bir olay, yalın ve gerçeğe uygun resimlerle, her sayfada tek resim ilkesi ile anlatılır. Yetişkin bu resimlerin adlarını, anlamlarını ona öğretir. Çocuk bir yandan onu dinler, bir yandan da resme bakabilirse, gördüklerinden ve duyduklarından memnun olabilirse, hem ruhsal, hem de düşünsel bir doyuma ulaşır (Alpay,1991, s.76, Akt: Keleş, 2006, s.18-19).

2.1.2.3.2. Okul Öncesi Dönem (3-6 Yaş):

Tanju'ya göre (2010, s.33-34), bu dönem okumaya hazırlık dönemi olarak ifade edilmektedir ve çocuk, okumaya başlamadan önce gördüğü harfleri zihninde anlamlandırmaya yönelik temel beceriler kazanır, yazılara ve kitaplara aşina olmaya başlar ve harfleri tanımaya başlar. Bu dönem çocuklarında sahip oldukları kelime bilgilerinde artış olacağı için onlardaki sözcük bilgisini geliştirmek için tekerlemeler, basit masallar okunabilir. Çocuklar altı yaşın sonlarına doğru çocuklar, masal ve hikâye dinlemeyi çok sevmeye başlarlar. Yeni hikâyelerle birlikte eskilerinin de tekrarlanmasını isterler, bellekleri son derece kuvvetlidir. Az önce de belirtildiği gibi artan kelime hazinesi sayesinde, karakterlerin olumlu özellikleri, eksiklikleri ve örneğin kıskançlık gibi onları motive eden duyguları hakkında konuşur, yorum yapabilirler. 4-5 yaş dönemi kitapları ise önceki döneme göre gerçekçi

öykülerden oluşmaya başlar. Bu yaş dönemindeki kitaplarda anlatılan mekân gerçektir. Resimler konuyu anlatır şekildedir ve yazı puntosu büyüktür (Özen, 2001, s.58, Akt: Keleş, 2006, s.19). Saygılı'ya (2002, s.62) göre de bu dönemdeki çocuklar için kitap seçerken, çocukların ilgisini çekecek nitelikte (günlük hayat, meslekler, hayvanlar, küçük çocuklar, aile yaşantısı, makineler vb.) olmasına dikkat etmek gerekmektedir.

2.1.2.3.3. Okul Dönemi (7-12 Yaş):

Çocuklar artık okul çağına geldikleri zaman harfler seslendirmeyi, seslerden heceler oluşturmayı, hecelerden kelimelere ulaşmayı ve ulaşılan bu kelimelerle anlamlı cümleler kurmayı öğreneceklerdir. Türkçe dersi programına göre çocukların sadece okuma ve yazma alanlarında değil, dinleme, konuşma ve görsel sunu alanlarında da belirlenen kazanımlara erişmeleri amaçlanmaktadır. Tanju'ya göre (2010, s.35), ilköğretim çağındaki çocuklar için sadece bilgi verici olmayıp aynı zamanda resimli kitaplar çocukları daha çok okumaya teşvik etmektedir. Bu sayede çocukların yaratıcılıkları ve mantıklı düşünme becerileri de gelişmektedir. Ünal (2002, s.105)' a göre çocuk, üçüncü veya dördüncü sınıfa gelip okuma alışkanlığı kazandığı zaman "uyku geleneği" yerleştirilmeli; kitap okuma işi, kendisine bırakılmalıdır. Uyumadan önce, bir süre kendi kendine kitap okuyabileceği söylenmelidir. Çocuk, bir yandan dinlenirken öte yandan da yarım saat, kırk beş dakika kadar okuyarak okuma alışkanlığını ve kitap sevgisini geliştirecektir (Akt: Keleş, 2006, s.22).

2.1.3. Üst Düzey Düşünme

Düşünme; duyum, izlenim ve tasarımlardan ayrı olarak aklın bağımsız ve kendine özgü durumu ve karşılaştırmalar yapma, ayırma, birleştirme, bağlantıları ve biçimleri kavrama yetisi olarak tanımlanabilir (Türkçe Sözlük, 1993, s.424; Akt: Semerci, 1999, s.211). Son yıllarda eğitim sistemimizde meydana gelen değişiklikler ile öğrencilerin daha fazla düşünme becerilerine sahip olmaları istenmektedir. Çünkü bireyler karşılaştıkları problemlerde sorun çözme becerilerine sahip, yaratıcı ve üst düzey düşünebilen, okulda öğrendikleri ile okul dışındaki yaşantıları arasında ilişki kurabilen bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır.

Özden (1997)'e göre, öğretimin içerik ve yöntemleriyle analiz, sentez, değerlendirme, ilişkilendirme, soyutlama gibi yüksek düzeyde düşünme becerilerini geliştirecek; konuların özünü verecek ve öğrenilenleri sınıf dışındaki dünya ile ilişkilendirecek şekilde düzenlenmesi

eğitimin sistemini 21.yy'a taşıyacak yeniden yapılanmanın özünü oluşturmaktadır. Bir konunun öğretilmesi, öğrencinin o konuda tanımlama, sınıflama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme yapabilmesini amaçlıyorsa anlam taşır. Bunlar ise düşünsel etkinliklerdir. Bu tür öğretimde öğrencinin düşünmeyi öğrenmeden, sadece ezberleme yolu ile analiz, sentez ve değerlendirme gibi düşünsel becerileri ortaya koymasına beklenemez (Akt: Cansüğü Koray & Yaman, 2002, s.318).

Bloom ve arkadaşları tarafından yapılan sınıflandırmaya göre alt ve üst düzey düşünme becerileri olmak üzere 2 tür düşünme becerisi vardır. Alt düzey düşünme becerileri bilgi, kavrama ve uygulama basamaklarında oluşurken üst düzey düşünme basamakları ise analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarından oluşmaktadır.

Bloom'un Bilişsel Alan Sınıflandırmasında alttan üste doğru artan bir düşünsel etkinlik vardır. Buna göre;

Bilgi Basamağı: Bireyin herhangi bir nesne ve olguyla ilgili bazı özellikleri gördüğünde tanıması, sorulduğunda söylemesi, ya da ezberden aynen tekrar etmesi davranışlarını kapsar.

Kavrama Basamağı: Kavrama düzeyinde bilgi düzeyinde kazanılan davranışların öğrenci tarafından özümsemesi, kendine mal edilmesi, anlamının yakalanması söz konusudur.

Uygulama Basamağı: Bilgi ve kavrama basamaklarında kazanılan davranışlara dayanılarak yeni olan bir sorunun çözülmesi esastır. Öğrenci sorunu çözerken ilgili ilkeleri, genellemeleri, yöntem ve teknikleri işe koşmalıdır.

Analiz Basamağı: Bir bilgi bütünü ya da bir sistemi, yapıyı oluşturan öğeleri, yine o bütün, sistem ve yapıda yer aldığı biçimiyle öğelerine ayırma işidir. Ayrıca ileri sürülen düşünceler arasında tutarlık ve geçerlik bağıntılarının da aranması bu basamağın kapsamı içindedir.

Sentez Basamağı: Öğeleri belli ilişki ve kurallara göre birleştirip bir bütün oluşturma anlamına gelir. Ancak her bütün oluşturma işi sentez değildir. Sentezde yenilik, özgünlük, buluş, yaratıcılık gibi özellikler söz konusudur.

Değerlendirme Basamağı: Bütün özellikler göz önünde bulundurularak bir yargıya varma süreci olarak tanımlanabilir (Sönmez, 2001; Akt: Koray, Altunçekiç, Yaman).

İlköğretimin ilk yıllarında edinilen temel okuma becerisinin geliştirilmesi ve bireyin okuduklarını anlayabilmek, yorumlayabilmek, eleştirebilmek ve değerlendirebilmek için de okuması gerekir. Ancak bunun yapılması için çocuğun temel okuma düzeyini aşmış olması gerekir (Aşılıoğlu, 2008; Akt: Altun, Ekiz, Odabaşı, 2011, s.81). Çünkü analiz, sentez, değerlendirme ve yorumlama becerilerinin gerçekleşmesi için üst düzey bir okuma bilincine sahip olunması gerekmektedir. Amacımız alt düzey düşünme becerileri ile okuma alışkanlığı kazanmak yerine üst düzey düşünme becerileri ile okuma alışkanlığını desteklemek olmalıdır.

2.1.4. Üst Düzey Düşünme ve Okuma Alışkanlığı İlişkisi

Öğrencilerin okuma alışkanlıklarını bilmek, onların yaşam tecrübelerini ve gelecekteki faaliyetlerini yönlendirmeye katkı sağlar (Gudakovska, 1996). Farklı geçmişe sahip okuyucular, aynı metinden farklı anlamlar çıkarabilir, bu yönüyle okuma yapılandırıcılığa dayalı bir süreçtir (Sunderland, 2000, Akt: Yaman & Süğümlü, 2010, s.292).

Üst bilişsel beceriler, öğrencilerde okurken neler yaptıklarına ilişkin bir farkındalık yaratmak ve öğrencileri kendi okuma süreçlerine ilişkin bilinçlendirmek, ‘ne’yi ‘nasıl’ anladıklarına dair sorular sordurup yanıtlar verdirmek olarak tanımlanabilir. Öğretmenin görevi okuma eylemine ilişkin öğrencileri üst bilişsel beceriler konusunda bilgilendirmek, onlara bu becerileri kullanma alışkanlığını kazandıran bir rehber olmaktır. Sınıf içi ortamda üst bilişsel becerileri tetikleyecek çalışmalar, öğrencilere aynı zamanda metindeki (somut) verilerden yola çıkarak metni anlamlandırma ve yorumlama becerisini kazandıracak, metni yorumlamanın tamamıyla öznel olamayacağını, kişisel yorumun ancak metindeki verilerle desteklendiğinde anlamlı olabileceği konusunda bilgilendirecektir (Yağcıoğlu ve Değer, 2002). Okuma öğretiminin nihai hedefi öğrencilerin metni değerlendirme, sentez, analiz, yorumlama gibi üst düzey becerilerle ele alabilmelerini sağlamaktır (Tankersley, 2005; Akt: Pilten, 2010, s.2). Okuma öğrencilerin öğrenme, araştırma, yorumlama, tartışma ve eleştirel

düşünme becerilerinin kazanılmasına da yardımcı olur (MEB, 2006, s.6, Akt: Balcı, 2009, s.265).

2.1.5. Okuduğunu Anlama Stratejileri

Cook (1989)'a göre, bilişsel ve üst bilişsel becerilere sahip okuyucuların okuma öncesinde; ön bilgilerini harekete geçirdikleri, amaçlarını ve uygun öğrenme stratejilerini belirledikleri gözlenirken, bilişsel ve üst bilişsel becerilere yeteri kadar sahip olmayan bireylerin doğrudan okumaya başladıkları, niçin okuduklarını bilmedikleri ve nasıl okuyacağı hakkında sistematik bir yol belirlemedikleri görülmektedir (Akt: Gelen, 2003, s.59).

Yine Gelen'e göre (2003, s.60), üst bilişsel becerileri zayıf olan öğrenciler okumaları boyunca dikkatleri kolay dağılan, endişeli olan, metni tahmin etmeden ve düşünmeden direkt okumaya geçen, bilemedikleri kelimelerin anlamlarını sözlük olmadan çıkarım yapamayan, eski ve yeni bilgi arasında ilişki kuramayan ve bilgileri anlamadan üst üste yığmakta olan bireyler olduğu ortaya konmuştur. Buna karşılık güçlü bilişsel farkındalık davranışlarına sahip olan bireylerin okumaya dikkatlerini verdikleri, metni önceden tahmin edebildikleri, anlamadaki eksikliğini belirledikleri ve bu eksikliğini giderici stratejiler kullandıkları, içeriği analiz edebildiği, önemli kelimeleri belirleyebildikleri, metnin yapısını çözümlenerek okuduğunu daha iyi anladıkları, yeni ve eski bilgileri organize ettiği, anlayıp-anlamadığını kontrol ettiği ve ne öğrendiğini bildiği belirlenmiştir.

Okunan metnin okumuş olmak için değil, anlaşılabilir olarak okunması iyi bir okuyucu için çok önemlidir. Okuduğunu anlamayı gerçekleştiremeyen okuyucular, az önce bahsedilen yapılandırmacılığa dayanan bu süreçte başarısız olurlar. Eski bilgileri ile yeni bilgileri arasında bir bağ kurmakta zorlanırlar. Okunan metnin analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve yorumlanmasında okuduğunu anlamak şarttır. Okuduğumuzu anlayamadığımız noktalarda ise okuma öncesinde, okuma sırasında ve okuma sonrasında kullanabileceğimiz bazı stratejiler vardır. Epçayan ve Erzen'e göre (2010), öğrencinin okuduğunu sağlıklı bir biçimde anlayabilmesi için okuma öncesi, okuma sırası ve okuma sonrasında etkin olması, birçok strateji ve tekniği kullanabilmesi önemlidir. Karatay (2007, s.39-43) bu stratejileri şu şekilde belirtmiştir:

2.1.5.1. Okuma Öncesi Stratejiler (Planlama Stratejileri):

Okuma öncesi sürecin en önemli basamağını oluşturur. Okuma öncesinde kişi, konu ile ilgili ne öğreneceğine dair bir amaç ve onun etrafındaki öğrenme hedeflerini nasıl gerçekleştireceğini belirler. Bu bağlamda kişilerin herhangi bir konuda gerekli planlamayı yapmaları için belli bir zihinsel olgunlukta ve bilişsel işlemlerle ilgili donanımda olması gerekir. Belirtilen bu okuma öncesi stratejilere ilişkin bilişsel işlem basamakları ise dokuz başlık altında toplanabilir:

Okuma amacı belirleme: Ne, niçin ve nasıl okuyacağını belirlemeye yöneliktir.

Metni gözden geçirme: Metnin önceki bilgilerle ilgili olup olmadığını, nasıl organize edildiğini anlamaya yöneliktir.

Bilgileri harekete geçirme: Konu ile ilgili önceki bilgilerini kullanmaya yöneliktir.

Metnin ana başlığı, alt başlıkları ve yazarına bakma: Metnin başlığından veya metin içi ara başlıklardan içeriğe ilişkin bilgi edinme.

Metnin uzunluğu, yapısı gibi karakteristik özelliklerini gözden geçirme: Metnin retorik (sanatlı yapılar) örüntüsünü tanımaya yöneliktir.

Hangi noktalara yoğunlaşacağına karar verme: Metnin önemli olan kısımlarının belirlenmesi, önemsiz kelime, bilgi ve bölümlerinin çıkarılması.

Metnin ne ile ilgili olduğunu tahmin etme: Önceki bilgilerinden hareketle metinde işlenen konuyu tahmin etme, ilişki kurma.

Kendine metinde cevabı olabilecek sorular sorma: Okumaya teşvik edici ifadeler yaratarak, kavrama isteğini ve okuma performansını engelleyen etmenleri kontrol altına alma, metne karşı ilgi uyandırma.

Okuma hızı belirleme: Metnin içeriği, kelime hazinesi ve elde edilecek bilgiye göre bir okuma hızı belirleme.

2.1.5.2. Okuma Sırası Stratejiler (Düzenleme Stratejileri):

Okuduğunu kavramak ve belirlenen amaçlara ulaşmayı sağlamak için okuma sırasında kişinin kendini kontrol etmeyi bilmesi gerekir. Okuma öncesinde belirlenen amaç ve alt amaçlara ulaşma durumunun gözden geçirilmesi, okuma sırasında gerekirse kullanılan stratejinin değiştirilmesini içerir. Okuma sırasında kavrama eksikliklerinin ve yanlışlarının telafisi, okumanın yeniden gözden geçirilerek gerekirse tekrar planlanmasını sağlar.

Okuma sırası stratejilere ilişkin bilişsel işlem basamakları 14 başlık altında aşağıda sıralanmıştır:

Okurken not tutma: İçeriğin anlamını değiştirmeden önemli yerleri kendi sözcükleri ile not alma.

Anladığından emin olmak için yavaş, fakat dikkatli okuma (okuma hızını ayarlama): Okuma hızını kontrol etme, kavramanın güçleştiği yerlerde okuma hızını düşürme yoluyla anlamaya artırma.

Dikkat dağınıkca okunan kısma tekrar dönme: Okuma sırasında bağlam içerisinde verilmek istenen bilgiyi kavrarken zihinsel veya dış etkenlerden dolayı dikkat dağınıklığının olduğu durumlarda gereken yerleri tekrar okuma.

Önemli bilginin altını çizme veya onu yuvarlak içine alma: Not tutmayı gerektirmeyen durumlarda önemli bir bilgiyi tekrar hatırlamak amacıyla bu bilginin altı çizilir veya bilgi yuvarlak içine alınır.

Anlamayı artırmak için sözlük gibi başvuru kaynaklarını kullanma: Anlamı bağlamdan çıkmayan ve metnin anlaşılmasını güçleştiren kelime, kavram ve terimleri anlamak için sözlük, ansiklopedi gibi başvuru eserlerinden yararlanılır.

Metin zor geldiğinde, üzerinde iyice yoğunlaşma: Anlamayı artırmak için kendini dış etkenlerden iyice soyutlama, metni anlamak için yoğun bir çaba harcama.

Okuduğunu kavramaya yardımcı olması için gerekirse yüksek sesle okuma: Sessiz okuma esnasında anlamada güçlük çekildiği durumlarda sesli okuyarak bir diğer anlama dil becerisi olan dinlemeyi etkin kılma.

Metindeki grafik, tablo ve resim gibi görsellerden yararlanma: Anlamayı artıran bir diğer unsur metindeki resim, tablo ve grafik gibi görsel unsurlardır. Okuma sırasında bunlardan yararlanmak kavramayı destekler.

Belli aralıklarla durarak okuduklarından ne anladığını düşünme: Anlamının gidişatını kontrol etmek için belli aralıklarla durarak ne anladığını kontrol etme.

Bağlama yönelik ipuçlarını kullanma: Yazar tarafından kullanılan bağlantılardan hareketle metindeki anlamın gidişatını tahmin etme.

Bilginin akılda kalıcılığını sağlamak için onu sema, resim gibi görsellerle formüleleştirme: Metinden çıkarılan bilginin hatırlanmasını kolaylaştırmak için onu formüleleştirme veya görselleştirme.

Noktalama işaretlerine, kalın ve italik yazımlara dikkat etme: Metindeki bazı noktalama işaretleri ve sıra dışı yazımlar önemli bir bilgiye veya noktalara dikkat çekmek için kullanılır; bunlara dikkat edilmesi gerekir.

Metinde çelişkili bir bilgiyle karşılaşınca metni tekrar gözden geçirme: Okuma sırasında, çelişkili bir ifade ile karşılaşınca geriye dönüşlerle öncekileri doğru anlayıp anlamadığını kontrol etme.

Anlamı bilinmeyen kelime ve kelime gruplarını bağlam içinde tahmin etmeye çalışma: Bağlam içindeki anlatımın gidisinden bilinmeyen kelimeleri tahmin etme, bildiklerine benzetme, tekrar etme ve çözümlenme.

2.1.5.3. Okuma Sonrası Stratejiler (Değerlendirme Stratejileri):

Okuma sırasında da işletilebilen değerlendirme süreci, daha çok okuma sonrası süreçte okunan metnin tamamın doğru ve eksiksiz kavranıp kavranmadığının, okuma amaçlarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin, metinle ilgili tahminlerin doğru olup olmadığının denetlenmesi ile ilgilidir. Bu yolla metinde geçen düşünce ve bilgilerin konuşlandırılışı, anlamlandırılmamış öğelerin bağlamdan kavranması, ana düşüncenin yardımcı düşüncelerle olan ilişkisinin belirlenmesi sağlanmış olur. Kazanılan bilgi ve düşünceleri başkalarıyla tartışarak çoğaltma, eleştirme becerisini geliştirme, okuma zevki ve alışkanlığını pekiştirme bakımından değerlendirme stratejilerinin ayrı bir önemi vardır. Okuma sonrası stratejilere ilişkin bilişsel işlem basamakları 10 başlık altında toplanabilir:

Metin içeriğinin okuma amacına uygun olup olmadığını sorgulama: Başlangıçta belirlenen okuma amacının ne kadarının gerçekleştiğini, merak edilen konunun ne kadarının açıklık kazandığını denetleme.

Metinde işlenen düşünce veya bilginin günlük hayattaki geçerliliğini kontrol etme: Metinde sunulan bilgi veya düşüncelerin gerçekte ne kadar doğru ve kullanılabilir olduğunu değerlendirme.

Metinde geçen düşünceleri özetleme: Metinde işlenen önemli bilgi ve düşünceleri kendi sözcükleri ile özetleme.

Metnin tamındaki düşünceler arası ilişkileri görmek için metni tekrar gözden geçirme: Metinde işlenen anlam bütünlüğünü kavramak için metni tekrar gözden geçirerek anlam bütünleştirmesi yapma.

Metin zor geldiğinde anlama düzeyini artırmak için metni tekrar okuma: Okuma sırasında kavrama tam olarak gerçekleşmemişse, metni tekrar okuma.

Metin hakkındaki tahminlerin doğru olup olmadığını kontrol etme: Başlangıçta metnin ne ile ilgili olduğu konusunda yapılan tahminlerin ne kadarının doğru olduğunu kontrol ederek farklılık veya benzerliklere ilişkin kavramayı pekiştirme.

Metinde geçen anahtar bilgilerin ne ifade ettiğini kendi sözcükleriyle özetleme: Anlaşılmış olan konuları doğrulama.

Metinde sunulan ana düşünce veya bilgiyi eleştirerek değerlendirme: Metni eleştirerek analiz etme ve değerlendirme.

Metnin tamamında işlenen ana düşünceyi özetleme: Metnin konusunu ve ana düşüncesini belirleme.

Metni kavradığını denetlemek için okuduğunu başkalarıyla tartışma: Metinde işlenen konu, bilgi ve düşünce hakkında başkasından dönüt alma.

Bu okuma stratejileri sayesinde öğrenciler okuduğunu anlamalarını kolaylaştıracaklardır. Çünkü bireylerin üst düzey düşünebilme yeterliliğini, okuduğundan anladıklarını yorumlayarak görebiliriz. Okuma hiyerarşik bir dizi beceriden oluşur, herhangi bir beceride meydana gelebilecek bir problem onu izleyen daha sonraki üst düzey becerilerde probleme neden olduğu belirtilmektedir. Bir önceki aşamada, kazanılan beceriler bir sonraki aşamada başarılı olmayı belirleyen beceriler olduğu ifade edilmektedir (Brügelman ve Balhorn, 1990). Okuma, sadece kelimelerin peş peşe söylendiği pasif bir faaliyet değildir. Okuyucular metindeki bilgileri alıp bunları kendi bilgi, düşünce ve amaçlarına göre yoğurur. Okuduğunu anlama, işte bu tür bir etkileşim sonucunda oluşur (Akt: Sidekli ve Yangın, 2005, s.395). Kuzu'ya göre (2004, s.58), öğretimin ilk yıllarından başlayarak öğrencilerin okuduğunu anlama, giderek de üst düzey bilişsel işlemler olarak yorumlama ve değerlendirme güçlerinin geliştirilmesinin, eğitim ve öğretimin amaç ve hedefleri doğrultusunda etkinliğini ve verimini artıracığı düşünülmektedir.

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili yapılan araştırmalardan ulaşılabilenler sunulmuştur.

Sünbül ve araştırma ekibi (2010), Konya ilinde öğrenim gören ilköğretim 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını betimlemek, kitap okuma alışkanlıklarının

demografik özellikler ve okula ilişkin değişkenlerle ilişkisini saptayarak Konya ili genelinde kitap okumaya ilişkin bir dağılım-profil çıkarmak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırma bulgularına göre araştırmaya katılan öğrencilerden hemen hemen yarısının haftada iki üç gün ders kitabı dışında kitap okudukları anlaşılmaktadır. İlçe, cinsiyet, okul türü, sınıf, yer, aylık gelir, dershaneye gitme, anne-babanın kitap okuma alışkanlığı, başarı durumu ve internette geçirilen zaman faktörleri, düzenli kitap okuma alışkanlığını anlamlı ve yüksek düzeyde etkilemektedir. Kız öğrencilerin düzenli kitap okuma alışkanlığının erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Yine araştırmada orta düzeyde aylık gelire sahip ailelerin çocuklarında düzenli kitap okuma alışkanlığının düşük gelire sahip ailelere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. 5, 6, 7, ve 8. sınıflar arasındaki karşılaştırmada sınıf düzeyi arttıkça okuma oranının azaldığı belirlenmiştir. Araştırmanın en önemli bulgularından birisi, anne-babanın kitap okuma alışkanlığı ile öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları arasındaki yüksek ilişkidir. Ailelerin kitap okuma alışkanlığı arttıkça çocukların kitap okuma alışkanlıklarının da arttığı görülmüştür. Anne ve baba çocukları kitap okumaya teşvik eden kişilerin başında yer almaktadır.

Keleş (2006), ‘‘İlköğretim 4. ve 5.Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi’’ adlı araştırmasında Ankara’daki ilköğretim okullarından rastgele seçilen il, ilçe ve köy okullarının ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden 597’si üzerinde kitap okuma alışkanlıklarını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir: Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok kitap okumaktadırlar. Annenin eğitim düzeyinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını etkileme oranı babaya göre daha yüksektir. Anne ve babanın eğitim düzeyi öğrencinin kitap okuma alışkanlığında etkilidir ve annenin eğitim düzeyinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını etkileme oranı babaya göre daha fazladır. Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimleri küçüldükçe kitap okuma alışkanlığı düzeyleri de azalmaktadır. Öğrencilerin sınıf düzeyleri kitap okuma alışkanlık düzeylerini az da olsa etkilemektedir ve 4. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı, 5. sınıf öğrencilerine oranla daha fazladır. Ayrıca öğrencilerin kardeş sayıları azaldıkça kitap okuma alışkanlıklarındaki oran artmaktadır.

Çiftçi ve Çeçen (2009), ‘‘Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Kazanımlarıyla İlgili Bilişsel Becerilere Ulaşma Düzeylerinin İncelenmesi’’ adlı araştırmalarında, İlköğretim 1-5. Sınıflar Türkçe Öğretim Programında ilköğretim 5. sınıf öğrencileriyle ilgili okuduğunu anlama kazanımlarının Bloom taksonomisindeki bilişsel

becerilere dağılımına ve ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin bir bütün olarak cinsiyetlerine ve sosyoekonomik durumlarına göre bilişsel becerilere ulaşma düzeylerine bakılmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara ili merkez ilçelerinde öğrenim gören 300 kişilik 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre Türkçe öğretim programında yer alan kazanımların sayısı 34 iken 7 kazanımın iki ayrı basamakta da yer alması sebebiyle bu sayının 41'e ulaştığı görülmüştür. Kavrama basamağındaki sorulara öğrencilerin %83,4'ü, uygulama basamağındaki sorulara öğrencilerin %86'sı, analiz basamağındaki sorulara öğrencilerin %83'ü, sentez basamağındaki sorulara öğrencilerin %85'i ve değerlendirme basamağındaki sorulara öğrencilerin %83'ü doğru cevap vermişler ve tüm basamaklar anlama düzeyinde gerçekleşmiştir. Kız ve erkek cinsiyetine göre bilişsel becerilerde kavrama, uygulama, analiz ve değerlendirme basamaklarında kızların lehine anlamlı bir fark bulunurken sentez basamağında cinsiyetlerin başarı üzerinde etkisinde anlamlı bir fark görülmemiştir. Öğrencilerin sosyoekonomik durumlarının bilişsel basamaklara ulaşma düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmesinde ise sadece sentez basamağında, farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğrencilerin kavrama, uygulama, analiz ve değerlendirme basamaklarındaki başarı düzeyleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılıkların tamamı üst sosyoekonomik düzey ile alt sosyoekonomik düzey arasında üstün lehine; orta sosyoekonomik düzey ile alt sosyoekonomik düzey arasında, ortanın lehine gerçekleşmiştir.

Yaman ve Süğümlü (2010), "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Ders Dışı Kitap Okuma Alışkanlıkları" adlı araştırmalarında, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ders dışı kitap okuma alışkanlıklarını ölçmek amacıyla İstanbul ilinin Kadıköy ilçesindeki 353 öğrenci ile çalışma yapmışlardır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin öykü-roman türünde kitap okumaları ile cinsiyetleri arasındaki ilişkiye bakıldığında erkek öğrencilerin kızlara oranla daha çok öykü-roman türünde kitap okudukları görülmüştür. Kitap okumaya ilişkin plan hazırlama konusunda ise kız öğrenciler erkeklere göre daha fazla çaba sarf etmektedirler. 2. kademe öğrencilerinin sınıf kitaplıklarının okuma ihtiyaçlarını karşılamasına yönelik algılarında ise sınıf düzeyi yükseldikçe okuma ihtiyaçlarını karşılama düzeyinin azaldığı görülmektedir. Yine sınıf düzeyi yükseldikçe öğretmenlerin sınıflarında beğendikleri kitapları öğrencilerine tanıtmaya düzeyleri düşmektedir. Örneklemini oluşturan öğrenci grubunun %43'ü şiir türündeki kitapları okumamaktadır. Yine bulgulara göre çağdaş eserler daha çok başarı ortalaması 4.01-5.00 olan öğrenciler tarafından tercih edilmektedir. Öğrencilerin başarı ortalamaları arttıkça kendilerini hızlı ve sessiz okuma bakımından yeterli görmeleri de bir diğer bulgudur. Bir diğer bulguya göre başarı ortalaması arttıkça öğrencilerin kitap okumanın

kendilerini kültürel bakımdan geliştireceğine olan inançları da artmaktadır. Öğrenci ailelerinin sosyo-ekonomik durumları arttıkça öğrenciler de kitap okumak yerine televizyon seyretmeyi tercih etmektedirler. Son olarak da araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin bir ayda okunan kitap sayısı arttıkça hızlı okuma teknikleriyle ilgili derslere isteğinin çoğaldığı görülmektedir.

Mete (2012), “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma (Malatya İli Örneği)” adlı araştırmasında, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Malatya il merkezinde öğrenim gören toplam 7940 öğrenci arasından seçilen 291 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Araştırmanın bulgularına göre 144 erkek 147 kız öğrenciden oluşan toplam 291 öğrencinin anne-babalarının eğitim durumları incelendiğinde genel olarak ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitim aldıkları görülmüştür. Ailelerin ekonomik durumları ve çocuklarına verdikleri haftalık harçlık miktarları analiz edildiğinde ortalama gelir düzeyinde oldukları ve çocukların okul materyallerine ulaşmada yetersiz kalacak miktar yoğunluğunda harçlık aldıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerine ait kitaplık, oda ve çalışma masası olup olmadığına ilişkin durumlarından elde edilen sonuçlara göre, araştırmaya katılan öğrencilerin evlerinde tamamı için söylenemese de çoğunlukla uygun okuma ve çalışma ortamına sahip olduklarını söylemek mümkündür. Çocukların evlerinde bilgisayar olup olmadığı durumuna ilişkin bulgularda öğrencilerin yarısından fazlasının evinde internet bağlantısı olmadığı görülmektedir. Evde internet bağlantısı olan öğrencilerin oranları ise %48’dir. Araştırmacıya göre bilgisayar ve internet bağlantısının maliyeti orta gelir düzeyine sahip ailelere pahalı gelebileceği için oranlar bu şekilde yansımıştır. Öğrencilere okuma alışkanlığını kazandırmak amacıyla düzenlenen “Malatya Okuyor Kampanyası”na ilişkin bulgulara bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin tamamına yakınının kampanyadan haberdar oldukları görülmektedir. Öğrencilerin yarısından fazlasının kampanyaya katıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunlukla okuma alışkanlığına ilişkin tutum düzeylerinin yüksek olduğu ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okumaya yönelik daha yüksek oranda tutum geliştirdikleri ortaya çıkmıştır. ANOVA sonuçlarına göre öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına yönelik toplam tutum puanları ile anne ve baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. “Malatya Okuyor Kampanyası”ndan haberdar olma değişkeni ile öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yani kampanyadan haberdar olan öğrencilerin kitap okumayı sevme, alışkanlık haline getirme ve yararlı bulma bakımlarından haberdar olmayanlara göre daha olumlu tutumlara sahip oldukları tespit edilmiştir. “Malatya Okuyor Kampanyası”na katılan

öğrencilerin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarında katılmayanlara göre anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Yani araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin kitap okumayı sevdiğini, gerekli gördükleri, kitap okumaya karşı istekli oldukları, okumanın etkisini ve yararını kabul ettikleri olumlu tutum taşıdıkları söylenebilir.

Şahin (2009), “İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre İncelenmesi” adlı araştırmasını 1323 öğrenci üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırmada 24 sorudan oluşan bir anket formu öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre ailelerin sosyoekonomik durumları ile okuma alışkanlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer bulgulara göre de öğrenciler en çok kitap okumaktan hoşlanmakta, büyük çoğunluğunun kitaplarının olduğu anlaşılmakta, en çok roman türünü sevdiğini ve harçlıkları ile kitap almaktan hoşlandıkları görülmüştür.

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, verilerin nasıl toplandığı ve veri analizi açıklanmıştır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma nitel araştırma modeline uygun olarak anket uygulaması ve nicel araştırma modeline uygun olarak da tarama yöntemi yapılarak gerçekleştirilmiştir.

3.2. EVREN

Araştırmanın evrenini Afyonkarahisar ili Sinanpaşa ilçesinde bulunan 4. ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

3.3. ÖRNEKLEM

Araştırmanın örneklemini 2011-2012 öğretim yılında Afyonkarahisar ilinin Sinanpaşa ilçesinde bulunan ilköğretim okullarından rastgele (random) seçilen ilçe merkezi ve köy okullarının 4. ve 5. sınıflarında okuyan 68 öğrenci oluşturmuştur. Örneklemin içinde yer alan okullar şunlardır:

- 1) Afyonkarahisar ili Sinanpaşa ilçesi: 27 Ağustos Sinanpaşa İlköğretim Okulu
- 2) Afyonkarahisar ili Sinanpaşa ilçesi, Bulca köyü: Bulca İlköğretim Okulu
- 3) Afyonkarahisar ili Sinanpaşa ilçesi, Eyice köyü: Eyice İlköğretim Okulu

3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile üst düzey düşünme becerileri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla 2 farklı veri toplama aracı geliştirilmiştir. Bu araçların birincisi, öğrencilerin okumaya olan inançları, okumaya yönelik

tutumları, okuma durumları ve okuma alışkanlıklarını ölçmek amacıyla geliştirilen anketten ve 5 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Diğeri ise araştırmacı tarafından seçilen bazı okuma metinleri içerisinde öğrencilerin analiz, sentez, değerlendirme ve yorumlama becerilerini ölçmek amacıyla geliştirilen, her birisi 3 farklı metin ve kendi içlerinde 10'ar açık uçlu sorudan oluşan değerlendirme ölçeğidir.

Anketin birinci bölümünde öğrencilerin kitap okuma inançlarını ölçmek amacıyla hazırlanan 5 sorudan oluşan 4'lü likert tipi ölçek vardır. İkincisinde kitap okumaya yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilen 12 sorudan oluşan 5'li likert tipi ölçek vardır. Üçüncüsünde de öğrencilerin kitap okuma durumlarını ölçmek amacıyla geliştirilen 7 sorudan oluşan 3'lü likert tipi ölçek vardır. Anketin en son bölümünde ise araştırmaya katılan öğrencilerin kitap okumaya yönelik olarak cevaplandırmaları istenen 5 açık uçlu soru bulunmaktadır.

Zaman, izin ve maddî kaynaklar göz önüne alınarak 1'i ilçe merkezinde 8 yıllık temel eğitim veren ilköğretim okulu, 1'i ilçeye bağlı 8 yıllık temel eğitim veren köy ilköğretim okulu ve 1'i de ilçeye bağlı birleştirilmiş sınıfla eğitim veren birleştirilmiş sınıflı köy ilköğretim okulu olmak üzere toplam 3 devlet okulunda öğrenim görmekte olan bütün 4. ve 5. sınıf öğrencileri araştırmaya dâhil edilmiştir.

3.5. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada anket ve bazı okuma metinlerine ait açık uçlu soruları değerlendirme ölçeği uygulanmıştır. Bu ölçme araçlarının uygulanması için gerekli yerlerden izin alınmıştır. Uygulama işlemleri, her okulun araştırmaya katılacak öğrencileri tarafından, araştırmacı denetiminde, okulun ders saatleri içinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma ölçeklerinin nasıl cevaplanacağı ile ilgili gerekli açıklamalarda bulunulmuş, öğrencilerin kafasına takılan yerler cevaplanmıştır.

3.6. VERİLERİN ANALİZİ

Veri toplama aracı olarak geliştirilen likert tipi anket sorularına ilişkin analiz sonucunda elde edilen verilerin yorumlanmasında her bir ölçek için farklı puanlamalarla yorumlamalar yapılmıştır. Çünkü anketin her bölümü farklı şekilde derecelenmiş ölçeklerle

hazırlanmıştır. Ölçek puanlamaları yapılırken olumlu ifadeye olumlu dönüt verene en yüksek puan, olumsuz ifadeye olumlu yanıt verene en düşük puan verilmiştir. Üçlü, dördü ve beşli likert tipi ölçeklerden elde edilen verilerin puanlaması yapılırken ikili üçlü likert tipi ölçek için 1-3 puan aralığında, dördü likert tipi ölçek için 1-4 puan aralığında ve beşli likert tipi ölçek için 1-5 puan aralığındadır.

Öğrencilerin kitap okuma inancını ölçmek için hazırlanan sorulardan elde edilen veriler aşağıdaki puan sistemine göre yorumlanmıştır:

1.00 - 1.75: Yetersiz

1.76 - 2.50: Az

2.51 - 3.25: Fazla

3.26 - 4.00: Oldukça Fazla

Öğrencilerin kitap okumaya yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla hazırlanan sorulardan elde edilen veriler aşağıdaki puan sistemine göre yorumlanmıştır:

1.00-1.79: Yetersiz

1.80-2.59: Az

2.60-3.39: Orta Derecede

3.40-4.19: Fazla

4.20-5.00: Oldukça Fazla

Öğrencilerin düzenli olarak kitap okuma durumlarını ölçmek amacıyla hazırlanan sorulardan elde edilen veriler aşağıdaki puan sistemine göre yorumlanmıştır:

1.00-1.66: Az

1.67-2.33: Orta Derecede

2.34-3.00: Fazla

Diğer bir veri toplama aracı ise bazı metinlere ait açık uçlu soruları değerlendirme ölçeğidir. Araştırmacı tarafından bu araç geliştirilirken öğrencilerin okudukları metinlerle ilgili üst düzey düşünme becerilerinden değerlendirme, analiz, sentez ve yorumlama becerilerinin her birinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla her bir beceriyi ölçmek için her birinden 3 adet olmak üzere toplam 12 adet okuma metni seçilmiş ve her bir metinde ise 10'ar

soru olmak üzere toplamda 120 soruluk bir ölçek hazırlanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ise her bir soru için geçerli olmak üzere şöyle bir puanlama gerçekleştirilmiştir:

Açık Uçlu Soruları Değerlendirme Rubriği

4 puanlık cevap: Metnin tamamen anlaşıldığını gösteren, tüm ihtiyaçları ortaya koyan ve metne ait fikirleri açık ve anlaşılır şekilde destekleyen cevaplamalar için verilir.

3 puanlık cevap: Metnin anlaşıldığını ve tüm ihtiyaçları ortaya koyan ve metindeki bazı fikirlerin desteklendiği cevaplamalar için verilir.

2 puanlık cevap: İhtiyaçları karşılayabilen fakat metnin bir kısmının anlaşıldığını, yanlış veya sınırlı başarının ortaya konduğunu ortaya koyan tutarsız ve kusurlu cevaplamalar için verilir.

1 puanlık cevap: Metnin çok düşük derecede anlaşıldığını ortaya koyan, ihtiyaçların tamamlanmadığı ve metnin belirsiz bir şekilde veya hiç ortaya konmadığı cevaplamaları için verilir.

0 puanlık cevap: Konu dışı veya ilgisiz cevaplamalar için verilir.

Açık uçlu değerlendirme rubriğine göre yapılan puanlamalar neticesinde ortaya çıkacak olan her bir beceriye ait ortalama puanlar ise şu puan sistemine göre yorumlanacaktır:

0 - 1 puan aralığındaki ortalama: İlgili beceriye çok düşük seviyede ulaşıldığını göstermektedir.

1,01 - 2 puan aralığındaki ortalama: İlgili beceriye sınırlı bir başarıyla ulaşıldığını göstermektedir.

2,01 - 3 puan aralığındaki ortalama: İlgili beceriye büyük bir oranda ulaşıldığını göstermektedir.

3,01 - 4 puan aralığındaki ortalama: İlgili beceriye tamamen ulaşıldığını göstermektedir.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu kısımda öncelikle veri toplama araçlarından elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiş, daha sonra ise verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular araştırmanın amacında yer alan alt problemlere dayanılarak tablolatırılmış ve yorumlanmıştır.

4.1. Likert Tipi Ölçek Verilerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

27 Ağustos Sinanpaşa İlköğretim Okulu'ndan 15'i 4. sınıf ve 15'i 5. sınıf olmak üzere toplam 30 öğrenci, Sinanpaşa Bulca İlköğretim Okulu'ndan 15'i 4. sınıf ve 15'i 5. sınıf olmak üzere toplam 30 öğrenci ve Eyice İlköğretim Okulu'ndan 4'ü 4. sınıf ve 4'ü 5. sınıf olmak üzere toplam 8 öğrenci anket çalışmasına katılmıştır. Genel toplamda ise araştırmaya katılan öğrenci sayıları 34'ü 4. sınıf ve 34'ü de 5. sınıf olmak üzere 68'dir.

4.1.1. 4. ve 5. Sınıf Gruplarının Genel Olarak Okumaya İlişkin Düşünceleri

4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma İnançlarına Yönelik Frekans-Yüzde Tablosu

Tablo 1

4. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik İnançları

	Oldukça Fazla		Fazla		Biraz		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Kitap okumak hayal dünyanızı ne kadar geliştiriyor?	9	26,4	22	64,7	3	8,8	-	0
2. Kitap okumanız derslerinizdeki başarınızı ne derece etkiliyor?	22	64,7	8	23,5	4	11,7	-	0
3. Kitap okumanın kelime hazinenize etkisi nedir?	17	50	12	35,2	3	8,8	2	5,8
4. Televizyon, radyo, bilgisayar gibi iletişim araçlarının kitap okumanıza etkisi nasıldır?	7	20,5	8	23,5	13	38,2	6	17,6
5. Sınıf arkadaşlarınızın kitap okumaları sizi ne derece etkiler?	10	29,4	9	26,4	13	38,2	2	5,8

Bu çalışmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin %90'ı kitap okumanın onların hayal dünyasını geliştirdiğini düşünmektedir. Bununla beraber %88'i kitap okumanın derslerindeki başarıyı olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir. Aynı zamanda bu öğrencilerin %85'i kitap okumanın kelime hazinelerine olumlu etki yaptığını düşünmektedir. %55'i ise sınıf arkadaşlarının kitap okumalarının kendilerini etkilediğini düşünürken %44'ü ise televizyon, radyo, bilgisayar gibi kitle iletişim araçlarının kitap okumalarına etkisi olduklarını düşünmektedir.

Tablo-2

5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik İnançları

	Oldukça Fazla		Fazla		Biraz		Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Kitap okumak hayal dünyanızı ne kadar geliştiriyor?	21	61,7	13	38,2	-	0	-	0
2. Kitap okumanız derslerinizdeki başarınızı ne derece etkiliyor?	20	58,8	12	35,2	1	2,9	1	2,9
3. Kitap okumanın kelime hazinenize etkisi nedir?	24	70,5	8	23,5	2	5,8	-	0
4. Televizyon, radyo, bilgisayar gibi iletişim araçlarının kitap okumanıza etkisi nasıldır?	8	23,5	12	35,2	11	32,3	3	8,8
5. Sınıf arkadaşlarınızın kitap okumaları sizi ne derece etkiler?	15	44,1	9	26,4	10	29,4	-	0

Araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin % 90'ına yakını kitap okumanın hayal dünyalarını geliştirdiğini düşünmektedir. Bunun yanında bu öğrencilerin % 94'ü kitap okumalarının derslerindeki başarıya olumlu etki yaptığını düşünmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin yine % 94'ü kitap okumanın kelime hazinelerine iyi yönde katkı yaptığını belirtmiştir. Televizyon, radyo, bilgisayar gibi iletişim araçlarının kitap okumalarını etkilediğini söyleyen öğrencilerin oranı % 58 iken, sınıf arkadaşlarının kitap okumalarının kendilerini etkilediğini belirten öğrencilerin oranı ise % 70'tir.

4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik Tutumları

Tablo-3

4. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik Tutumları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Biraz Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	f	%	f	%	F	%	f	%	F	%
1.Kitap okumayı sevmiyorum.	9	26,4	4	11,7	-	0	4	11,7	17	50
2.Kitap okuma alışkanlığım yok.	3	8,8	1	2,9	3	8,8	4	11,7	22	64,7
3.Kitap okumanın sıkıcı olduğunu düşünüyorum.	3	8,8	1	2,9	2	5,8	6	17,6	22	64,7
4.Kitap okumayı gereksiz buluyorum.	1	2,9	-	0	1	2,9	7	20,5	26	76,4
5.Kitap okumaktan nefret ediyorum.	1	2,9	-	0	3	8,8	4	11,7	26	76,4
6.İyi okuyamadığım için okumayı sevmiyorum.	6	17,6	1	2,9	3	8,8	3	8,8	21	61,7
7.Hiç kitap okumuyorum.	-	0	2	5,8	2	2,9	5	14,7	25	73,5
8.Boş zamanlarımda kitap okumak hoşuma gider.	26	76,4	3	8,8	1	2,9	3	8,8	1	2,9
9.Hayal gücümüzü geliştirmek için çok okumalıyız.	29	85,2	2	5,8	2	2,9	-	0	1	2,9
10.Okumak, bilmediğimiz dünyaların kapılarını açar.	18	52,9	6	17,6	6	17,6	2	5,8	2	5,8
11.Kendime ait kitaplığımın olmasını isterdim.	31	91,1	1	2,9	2	5,8	-	0	-	0
12.Kitap okumak, insanları ve dünyayı daha iyi anlamamızı sağlar.	26	76,4	6	17,6	2	5,8	-	0	-	0

Araştırmaya katılan 4. Sınıf öğrencilerinin % 38'inin kitap okumayı sevmediği, % 20'sinin kitap okuma alışkanlığının olmadığı, %17'sinin kitap okumanın sıkıcı olduğunu

düşündüğü, % 6'sının kitap okumayı gereksiz bulduğu hatta % 11'inin kitap okumaktan nefret ettiği, bununla beraber %30'unun iyi okuyamadığı için okumayı sevmediği ve % 8 kadar çok önemli bir çoğunluğun ise hiç kitap okumadıklarını belirttikleri görülmüştür. Diğer yandan bu öğrencilerin % 85'i boş zamanlarında kitap okumaktan hoşlandıklarını belirtirken, %91'i hayal gücünü geliştirmek için çok okumak gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla beraber % 70'lik kesim okumanın, bilmedikleri dünyaların kapılarını açtığını söylerken %94'ü kendilerine ait bir kitaplığın olmasını istediklerini belirtmiştir. Bu da bu büyük orandaki öğrencilerin kitaplığının olmamasının okumaları önündeki büyük bir eksiklik olduğunu işaret etmektedir. Yine katılımcı öğrencilerin %94'ü kitap okumanın insanları ve dünyayı daha iyi anlamamızı sağladığını ifade etmiştir.

Tablo-4

5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik Tutumları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Biraz Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%
1.Kitap okumayı sevmiyorum.	3	8,8	2	5,8	-	0	4	11,7	25	73,5
2.Kitap okuma alışkanlığım yok.	-	0	-	0	1	2,9	6	17,6	27	79,4
3.Kitap okumanın sıkıcı olduğunu düşünüyorum.	1	2,9	-	0	3	8,8	6	17,6	24	70,5
4.Kitap okumayı gereksiz buluyorum.	-	0	-	0	-	0	6	17,6	28	82,3
5.Kitap okumaktan nefret ediyorum.	-	0	1	2,9	-	0	6	17,6	27	79,4
6.İyi okuyamadığım için okumayı sevmiyorum.	-	0	2	5,8	2	5,8	5	14,7	25	73,5
7.Hiç kitap okumuyorum.	-	0	2	5,8	-	0	5	14,7	27	79,4
8.Boş zamanlarımda kitap okumak hoşuma gider.	24	70,5	5	14,7	2	5,8	1	2,9	2	5,8
9.Hayal gücümüzü geliştirmek için çok okumalıyız.	27	79,4	4	11,7	1	2,9	-	0	2	5,8
10.Okumak, bilmediğimiz dünyaların kapılarını açar.	23	67,6	5	14,7	1	2,9	1	2,9	4	11,7
11.Kendime ait kitaplığımın olmasını isterdim.	26	76,4	4	11,7	1	2,9	-	0	3	8,8
12.Kitap okumak, insanları ve dünyayı daha iyi anlamamızı sağlar.	27	79,4	3	8,8	1	2,9	1	2,9	2	5,8

Araştırmaya katılan 5. Sınıf öğrencilerinin % 15'inin kitap okumayı sevmediği, % 3'ünün kitap okuma alışkanlığının olmadığı bununla beraber %12'sinin kitap okumanın sıkıcı olduğunu düşündüğü, fakat öğrencilerden hepsinin kitap okumayı gereksiz bulmadığı görülmüştür. Bu da kitap okumanın gerekliliğini kavramış olmalarını işaret etmesi bakımından önemli bir veridir. % 3'ünün kitap okumaktan nefret ettiği, bununla beraber %12'sinin iyi okuyamadığı için okumayı sevmediği ve % 6'sı gibi önemli bir çoğunluğun ise hiç kitap okumadıklarını belirttikleri görülmüştür. Diğer yandan bu öğrencilerin % 85'i boş zamanlarında kitap okumaktan hoşlandıklarını belirtirken, %91'i hayal gücünü geliştirmek için çok okumak gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla beraber % 82'lik kesim okumanın, bilmedikleri dünyaların kapılarını açtığını söylerken %88'i ise kendilerine ait bir kitaplığın olmasını istediklerini belirtmiştir. Bu da 4. Sınıf katılımcılarında olduğu gibi kitaplığının olmamasının okumaları önündeki büyük bir eksiklik olduğunu işaret etmektedir. Yine katılımcı öğrencilerin %88'ü kitap okumanın insanları ve dünyayı daha iyi anlamamızı sağladığını ifade etmiştir.

4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Durumları

Tablo-5

4. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Durumları

	Evet		Kısmen		Hayır	
	F	%	f	%	f	%
1.Evimde kendime ait bir kitaplığım vardır.	22	64,7	2	5,8	10	29,4
2.Evimizde kitaplar hakkında sohbetler yapılır.	3	8,8	17	50	13	38,2
3.Ailem ya da çevremdeki kişiler bana hediye olarak kitap alırlar.	11	32,3	12	35,2	11	32,3
4.Sınıfınızda kitap okumak için ders saati ayrılır mı?	31	91,1	1	2,9	2	5,8
5.Sınıfımızda hep birlikte kitap okumak için ayırdığımız okuma saatimiz vardır.	31	91,1	2	5,8	2	5,8
6.Öğretmenim beni kitap okumaya yönlendirir.	27	79,4	6	17,6	1	2,9
7.Okuduğum kitapları sıklıkla sınıf kitaplığımdan alırım.	24	70,5	6	17,6	4	11,7

Araştırmaya katılan 4. Sınıf öğrencilerinin %70'inin evinde kendilerine ait bir kitaplığının olduğu, bununla beraber %59'una yakınının evinde kitaplar hakkında sohbetlerin yapıldığı, %68'inin ise ailesinin ya da çevresindeki kişilerin kendilerine hediye olarak kitap aldıkları görülmüştür. %94 oranındaki katılımcılar sınıflarında kitap okumak için ders saati ayrıldığı söylerken; %97 gibi büyük orandaki katılımcılar ise sınıflarında hep birlikte kitap okumak için ayırdıkları okuma saati olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin %97'si, öğretmenlerinin kendilerini kitap okumaya yönlendirdiğini belirtirken; öğrencilerin %88'i de okudukları kitapları sıklıkla sınıf kitaplığından aldığını belirtmiştir.

Tablo-6

5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Durumları

	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1.Evimde kendime ait bir kitaplığım vardır.	18	52,9	3	8,8	13	38,2
2.Evimizde kitaplar hakkında sohbetler yapılır.	12	35,2	14	41,1	8	23,5
3.Ailem ya da çevremdeki kişiler bana hediye olarak kitap alırlar.	19	55,8	12	35,2	3	8,8
4.Sınıfınızda kitap okumak için ders saati ayrılır mı?	32	94,1	2	5,8	-	0
5.Sınıfımızda hep birlikte kitap okumak için ayırdığımız okuma saatimiz vardır.	32	94,1	2	5,8	-	0
6.Öğretmenim beni kitap okumaya yönlendirir.	28	82,3	2	5,8	4	11,7
7.Okuduğum kitapları sıklıkla sınıf kitaplığından alırım.	24	70,5	7	20,5	3	8,8

Araştırmaya katılan 5. Sınıf öğrencilerinin %61'inin evinde kendilerine ait bir kitaplıklarının olduğu, bununla birlikte %76'sına yakınının evinde kitaplar hakkında sohbetlerin yapıldığı ve %91'inin ailesinin ya da çevresindeki kişilerin kendilerine hediye olarak kitap aldıkları görülmüştür. Öğrencilerin tamamı sınıflarında kitap okumak için ders saati ayrıldığını ve hep birlikte kitap okumak için ayırdıkları okuma saati olduğunu belirtmişlerdir. %88'i, öğretmenlerinin kendilerini kitap okumaya yönlendirdiğini belirtirken; %91'i de okudukları kitapları sıklıkla sınıf kitaplığından aldığını belirtmiştir. Bu veriler bize katılımcıların kitaplara erişimleri için sınıf kitaplıklarından faydalandıklarını göstermektedir. Bu da sınıf kitaplıklarının öğrencilerin seviyesine uygun ve çeşitlilik bakımından zengin olarak düzenlenmesi gerekliliğinin önemini ortaya koymaktadır.

4.2. Açık Uçlu Soruların Değerlendirme Bulguları

Öğrencilere uygulanan anketin son bölümünde de araştırmaya katılan öğrencilere 5 açık uçlu soru yöneltilmiştir. Öğrencilerden alınan cevaplara göre cevapların analizi yapılmıştır.

4.2.1. Açık Uçlu Soru-1

Öğrencilere yöneltilen 1. soru ‘‘Şimdiye kadar okumuş olduğunuz kitaplardan sizi en çok etkileyen hangisi oldu? Neden? Anlatınız.’’ olmuştur. Bu soruya verilen cevaplar şu şekilde tablolştırılmıştır.

Tablo-7

4.Sınıf Öğrencilerinin En Çok Etkilendikleri Kitaplar

EN ÇOK ETKİLENEN KİTAPLAR	f
Battal Gazi	3
Mersin Güzeli	3
Küçük Su Damlasının Maceraları	2
Mevlana'dan Hikayeler	2
Keloğlan Masalları	2
Dede Korkut	2
Koca Yusuf	2
Ayının Dostluğu	1
Cimri Ağa	1
Yedi Odalı Saray	1
Sevgi İzine Doğru	1
Arkadaşım Robotcan	1
Pancarlı Hanım	1
La Fontaine'den Seçmeler	1
Trude Hanım	1
Üç Kuğu Ördek	1
Hacı Bektaş Veli	1
Mehmet Akif Ersoy	1
İbni Sina	1
Yunus Emre	1
Koca Sinan	1
Oğuz Kağan	1

Araştırmaya katılan 4. Sınıf öğrencilerinin en çok etkilendikleri kitaplar arasında Battal Gazi ve Mersin Güzeli gelirken; Mevlana'dan Hikâyeler, Küçük Su Damlasının Maceraları, Keloğlan Masalları, Dede Korkut ve Koca Yusuf da yine etkilenen kitaplar olarak sıralanmıştır.

Tablo-8

5.Sınıf Öğrencilerinin En Çok Etkilendikleri Kitaplar

EN ÇOK ETKİLENEN KİTAPLAR	f
Peygamber Efendimiz(s.a.v.) ‘den Kıssalar	4
Esrarlı Ada	1
Nutuk	1
Sefiller	1
Evliya Çelebi	1
Alice Harikalar Diyarında	1
Büyük Umutlar	1
Aylin	1
Kimsesiz Kız	1
Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler	1
Kibritçi Kız	1
Anka Kuşu	1
Keloğlan Masalları	1
Dünya Çocukların Olsa	1
Yalnız Çocuk	1
Antep Semalarında Bir Şehir	1
Küpeli Asker	1
Yıldız ve Kargalar	1
Şehit Şerife Bacı	1
Sultan Alparslan	1
Fatih Sultan Mehmet	1
Orhan Gazi	1
Mimar Sinan	1
Kanuni Sultan Süleyman	1
Gönderden İnmeyen Bayrak	1
Hüzünlü Hırsız	1
80 Günde Devri Alem	1
Gerçel’in Kalem	1
Soruyu Yanıtsız Bırakanlar	3

Araştırmaya katılan 5. Sınıf öğrencilerinin en çok etkilendikleri kitabın Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’den Kıssalar olduğu görülürken, diğer yandan 3 öğrenci ise soruyu yanıtsız

bırakmıştır. Fakat öğrencilerin okuduklarını belirttikleri kitaplar arasında bulunan ‘‘Nutuk’’ ve ‘‘Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’den Kıssalar’’ adlı eserleri, sınıf kitaplığından bağımsız şekilde edinip okumuş olmaları muhtemel görülmektedir.

4.2.2. Açık Uçlu Soru-2

Öğrencilere yöneltilen 2. açık uçlu soru ‘‘ Sınıf öğretmeniniz sizlerin kitap okuma alışkanlığı kazanması için sizleri nasıl yönlendiriyor? Size nasıl çalışmalar yaptırıyor? Açıklayınız.’’ olmuştur.

Tablo-9

4.Sınıf Öğrencilerine Göre Öğretmenlerinin Okumayla İlgili Çalışmaları

ÖĞRETMENLERİN OKUMA İLE İLGİLİ YAPTIKLARI ÇALIŞMALAR	f
Kitap okuma saatleri düzenleme.	7
Bol bol hikaye okumalarını söyleme.	5
Öğrencilerin okuma kitapları verme.	5
Sınıfta bireysel olarak kitap okutma.	5
Okuma yarışmaları düzenleme.	3
Okunan hikayeleri özetletme.	3
Okurlarsa daha başarılı olacaklarını söyleyerek onları motive etme.	2
Her gün 1 saat kitap okumalarını söyleme.	2
Okunan hikayeleri sınıfta anlatırma.	2
Kitap okurlarsa konuşmalarının ilerleyeceğini söyleme.	1
Okumada onlara destek olma.	1
Kitap okuma ile ilgili drama çalışmaları yapma.	1
Kitap okumanın eğlenceli taraflarını söyleme.	1
Öğretmenin kendisinin sınıfta kitap okuması ve anlatması.	1
Okuyanları tebrik etme.	1
Okuma yoluyla bilgiye ulaşacaklarını söyleme.	1
Okumanın en iyi şey olduğunu söyleme.	1
Soruyu yanıtsız bırakanlar	4

Araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre, öğretmenleri okumayla ilgili olarak en çok sınıfta kitap okuma saatleri düzenlemekte ve uygulamaktadır. Bununla beraber öğrencilerine hikaye kitapları vermekte, onlara bol bol hikaye okumalarını gerektiğini söylemekte ve sınıfta bireysel okumalar yaptırmaktadır. Bu soru ile ilgili olarak fikrini belirtmeyen 4 öğrenci vardır.

Tablo-10

5.Sınıf Öğrencilerine Göre Öğretmenlerinin Okumayla İlgili Çalışmaları

ÖĞRETMENLERİN OKUMA İLE İLGİLİ YAPTIKLARI ÇALIŞMALAR	f
Okuma yarışı yaptırıyor.	15
Sabahları 15 dk. kitap okutur.	14
Bize hikayeler alır.	7
Kitap okumanın önemini anlatır.	6
Her gün kitap okumamızı söyler.	5
Bize kitap okutmak için elinden gelen her şeyi yapıyor.	3
Sınıfta bireysel olarak kitap okutur.	3
Açık havada hikaye okuruz.	2
Bize kitaplar okur.	2
Daha iyi ve güzel okumamızı istiyor.	1
Bize okuma takip çizelgeleri verir.	1
Anlamazsak tekrar okumaya yönlendirir.	1
Üst seviyelerde kitaplar alıp okumamızı sağlar.	1

Araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin çoğunun fikrine göre, öğretmenleri okumayla ilgili olarak en fazla okuma yarışı yaptırmaktadır. Bununla beraber öğrencilerine sabahları 15 dk. kitap okutmakta, onlara yeni ve farklı hikayeler alarak kitap dünyalarını zenginleştirmekte ve kitap okumanın önemine değinmektedir. Bu soru ile ilgili olarak fikrini belirtmeyen 4 öğrenci vardır.

4.2.3. Açık Uçlu Soru-3

Araştırmaya katılan öğrencilere yöneltilen 3. açık uçlu soru ‘’ Hiç kitap okuma alışkanlığı olmayan birine kitap okuma alışkanlığı kazandırmak isteseydiniz o kişiye neler tavsiye ederiniz?’’ olmuştur.

Tablo-11

4.Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Kazandırmaya Yönelik Tavsiyeleri

OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMAK İÇİN VERİLEN TAVSİYELER	f
Kitap okumasını ve okumasını geliştirmesini isterdim.	9
Okumanın hayal gücünü geliştirdiğini söyledim.	6
Kitap okumanın önemini ve faydalarını anlattım.	5
Ona okuması için destek verirdim.	5
Okumanın geleceğine olumlu etkilerinden bahsederdim.	3
Onun için kitaplar alırım.	2
Çok okursa okumasının hızlanacağını söyledim.	2
Onunla uzun süre kitaplar hakkında konuşurdum.	1
Soruyu yanıtsız bırakanlar	4

Çalışmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğu, hiç kitap okuma alışkanlığı olmayan birine kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için o kişiden kitap okumasını ve buna bağlı olarak da okumasını geliştirmesini isteyeceğini belirtmiştir. Bununla beraber okumanın önemini ve bireylere sağlayacağı faydaları anlatmak ve hayal gücünü geliştirmeye yardımcı olduğunu söylemek de belirtilen diğer tavsiyeler arasındadır.

Tablo-12

5.Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Kazandırmaya Yönelik Tavsiyeleri

OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMAK İÇİN VERİLEN TAVSİYELER	f
Okumanın önemini ve yararlarını anlatmak, okumayı tavsiye etmek.	10
Okumanın hayal gücünü ve konuşmayı geliştireceğini söylemek.	8
Okumasının gelişeceğini söylemek.	5
Okuması konusunda yardımcı ve destekleyici olmak.	4
Okumanın kişiler üzerinde yapacağı olumlu etkilerden bahsetmek.	2
O kişiye kitaplar vermek.	2
Kitap okursa kendini her yerde hayal edebileceğini söylemek.	1
İsteyerek okumasını, kendini kitabın içinde hayal etmesini söylemek.	1
Sık sık okursa okuma alışkanlığı kazanacağını söylemek.	1
Dikkatini okumaya vermesi gerektiğini söylemek.	1
Soruyu yanıtsız bırakanlar	2

Araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğu, hiç kitap okuma alışkanlığı olmayan birine kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için okumanın önemini ve yararlarını

anlatarak okumayı tavsiye edeceğini belirtmiştir. Bununla beraber okumasının daha iyi olacağını ve buna bağlı olarak da hayal gücü ile konuşmasının da gelişeceğini belirtmişlerdir.

4.2.4. Açık Uçlu Soru-4

Araştırmaya katılan öğrencilere yöneltilen 4. açık uçlu soru “ Kitap okumak bizlere ne gibi faydalar sağlar? Düşüncelerinizi yazınız.” şeklindedir.

Tablo-13

4.Sınıf Öğrencilerinin Okumanın Faydaları Hakkındaki Düşünceleri

KİTAP OKUMANIN FAYDALARI HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER	F
Bizi bilgilendirir, öğreticidir.	9
Okumamızı geliştirir.	8
Hayal gücümüzü geliştirir.	6
Hızlı ve doğru okuyup anlamamızı sağlar.	6
Daha başarılı olmamızı sağlar.	6
Konuşmamızı geliştirir.	2
Kelime hazinemizi geliştirir.	1
İleride iyi bir meslek sahibi olmamıza etkendir.	1
Ana dilimizi güçlendirir.	1
Bizi mutlu eder bazen de üzer.	1
Okuma alışkanlığı kazandırır.	1
Çok okursak önümüze gelen her şeyi yapabiliriz.	1
Soruyu yanıtsız bırakanlar	2

Araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin çoğuna göre kitap okumak kendilerini bilgilendirmekte ve öğretici bir özellik taşımaktadır. Hayal gücünü geliştirir. Bunun yanı sıra kitap okudukça okuma da gelişir ve hızlı ve doğru okuyup anlayabilirler. Buna bağlı olarak da daha başarılı olabilirler.

Tablo-14

5.Sınıf Öğrencilerinin Okumanın Faydaları Hakkındaki Düşünceleri

KİTAP OKUMANIN FAYDALARI HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELER	f
Hayal dünyamızı geliştirir.	20
Daha iyi konuşuruz.	8
Okumamızı geliştirir.	7
Derslerde ve sınavlarda başarılı olmamızı sağlar.	4
Meslek sahibi olmamıza katkısı vardır.	3
Öğreticidir.	3
Okuma alışkanlığı kazandırır.	2
Zihnimizi açar.	2
Daha iyi anlarız.	1
Daha hızlı okuruz.	1
Daha iyi düşünmemizi sağlar.	1
Bilinçlenmemizi sağlar.	1
Kelime hazinemizi geliştirir.	1
Doğruyu bulmamıza yardımcı olur.	1
Sıkıntılarımızdan uzaklaştırır.	1
Soruyu yanıtızsız bırakanlar	1

Araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerine göre kitap okumanın sağladığı en büyük katkı, okudukça hayal dünyasını genişletmesidir. Bunun yanında kitap okudukça daha iyi konuşmaları, okumalarının gelişmesi ve buna bağlı olarak da derslerde ve sınavlarda başarılı olmayı sağlaması da öne çıkan diğer sonuçlar arasındadır.

4.2.5. Açık Uçlu Soru-5

Araştırmaya katılan öğrencilere yöneltilen 5. açık uçlu soru “ Kitap okumak ile ilgili aklınıza gelen başka şeyler varsa yazınız.” şeklindedir. Bu soruya araştırmaya katılan öğrenciler diğer cevaplarından farklı olarak sınıf seviyelerine göre şu şekilde cevaplar verilmiştir:

Tablo-15

4.Sınıf Katılımcılarının Okumakla İlgili Diğer Fikirleri

KİTAP OKUMAK İLE İLGİLİ BELİRTİLEN DİĞER FİKİRLER	f
Kitap okumayı çok seviyorum.	2
Kitap okumak ahlak ve güzellik öğretir.	1
Bizi güldürür.	1
Kitap insanı, insan dünyayı değiştirir.	1

Bu araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencileri, kitap okumak ile ilgili olarak akıllarına gelen diğer fikirler arasından ağırlıklı olarak kitap okumayı çok sevdiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanında kitap okumanın bizlere ahlak ve güzellik kavramlarını öğrettiğine, bizi güldürdüğüne, kitabın insanı, insanın da dünyayı değiştirmekte olan gücüne değinmişlerdir.

Tablo-16

4.Sınıf Katılımcılarının Okumakla İlgili Diğer Fikirleri

KİTAP OKUMAK İLE İLGİLİ BELİRTİLEN DİĞER FİKİRLER	F
Kitap okumayı herkese tavsiye ederim.	2
Kitap okumayı çok seviyorum.	2
Kitap okursak TV ve bilgisayarı daha iyi bilebiliriz.	1
Kitap okumak bizi doğruya yöneltir.	1

Araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin ise kitap okumakla ilgili akıllarına ağırlıklı olarak kitap okumayı çok sevdikleri gelmiştir ve bu etkinliği herkese tavsiye etmişlerdir. Bununla beraber kitap okumanın bizi doğruya yönelttiğine ve ayrıca TV ve bilgisayar gibi iletişim araçlarını kullanmada yardımcı olacağını belirtmişlerdir.

4.3. Okunan Metinlerle İlgili Üst Düzey Düşünme Becerilerini Ölçen Açık Uçlu Soruların Değerlendirilmesi

Araştırmanın bu kısmında, öğrencilerin okudukları bazı metinlere ait olan ve öğrencilerin okudukları ile ilgili üst düzey düşünebilme becerilerini yordayan; analiz, sentez, değerlendirme ve yorumlama becerileri ile ilgili her birinden 3'er metin ve her bir metinde de 10'ar soru olmak üzere toplamda 12 okuma metni ve 120 soruluk açık uçlu değerlendirme sorularının yer aldığı ölçme aracının uygulanmıştır. Bu uygulama sonucunda elde edilen veriler ile her bir öğrenciye ait üst düzey düşünme puanlarının genel toplamı elde edilip okuma inancı, tutumu ve durumu ile ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir.

Bu becerilere ait sorular hazırlanırken her bir beceri için öğrencilerde gözlenmek ve incelenmek istenen özellikler şunlar olmuştur:

Analiz Becerisini Ölçmek Amacıyla Öğrencilerde Gözlenen Beceriler

- Metinde geçen olayları/konuları belirleyebilme.
- Belirledikleri olayları/konuları sıralayabilme.
- Belirledikleri olaylar/konular arasındaki benzerlikleri ve zıtlıkları belirleyebilme.
- Metni bölümlere ayırabilme (Giriş-Gelişme-Sonuç).
- Oluşturdukları bölümleri isimlendirebilme.
- Oluşturdukları bölümleri değerlendirebilme.
- Önemli/ilginç/heyecanlı vb. bölümleri belirleyebilme.
- Okunan metni önceki bilgileriyle karşılaştırabilme.

Sentez Becerisini Ölçmek Amacıyla Öğrencilerde Gözlenen Beceriler

- Bir bölümü okunan metni tamamlama.
- Bir bölümü okunan metin hakkında tahminlerde bulunma.
- Okunan metni geliştirebilme.
- Okunan metinle ilgili bir şiir veya şarkı yazabilme.
- Okunan metindeki olayları, kişileri vb. sınıflandırabilme.
- Okunan metindeki olayları günlük hayattakilerle ilişkilendirebilme.
- Okunan metindeki karakterleri günlük hayattakilerle ilişkilendirebilme.
- Okunan metni açıklayabilme.
- Okunan metnin ana hatlarını belirleyebilme.

- Okunan metinle ilgili varsayımlarda bulunabilme.
- Okunan metinden bir sonuç çıkarabilme.

Değerlendirme Becerisini Ölçmek Amacıyla Öğrencilerde Gözlenen Beceriler

- Bir yargıda bulunabilme.
- Tartışma yapabilme.
- Fikirleri savunabilme.
- Eleştiride bulunabilme.
- Yorum yapabilme.
- Değerlendirmeye yönelik sorular hazırlayabilme.
- Özet çıkarabilme.
- Sonuç çıkarabilme.
- Tavsiyelerde bulunabilme.

Yorumlama Becerisini Ölçmek Amacıyla Öğrencilerde Gözlenen Beceriler

- Yazarın mesajını belirleyebilme.
- Kendilerini yazarın yerine koyabilme.
- Yazarın mesajını savunabilme veya reddedebilme.
- Metnin bağlamına uygun yeni karakterler ekleyebilme.
- Hikâyedeki ana karakterin bir olay karşısındaki düşüncelerini tahmin edebilme.
- En çok sevdikleri karakteri belirleyebilme.
- Resimleri yorumlayabilme.
- Resimli-yazısız kitaplara hikâye yazabilme.

Bu uygulamadan veriler elde edilirken her bir soru açık uçlu değerlendirme rubriğine uygun olacak şekilde 0-4 puan aralığında verilmiştir. Verilerin analizi yapılırken ilk önce araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin, daha sonra da araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin cevapları değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmelerden sonra da 4. ve 5. sınıfların daha önce analizleri yapılan kitap okuma alışkanlığı ölçeğinden elde ettikleri puanlar ile üst düzey düşünme becerilerinden elde ettikleri puanların genel toplamı, katılımcıların her biri için ayrı ayrı olacak şekilde tablo üzerinde gösterilmiştir.

Tablo-17

4.Sınıf Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlığı Ölçek Puanları ve Üst Düzey Düşünme Becerileri Puanları

4.SINIF ÖĞRENCİLERİ PUAN TABLOSU	KİTAP OKUMA ALIŞKANLIĞI ÖLÇEK PUANLARI			ÜST DÜZEY DÜŞÜNME PUANLARI
	İNANÇ PUANLARI	TUTUM PUANLARI	DURUM PUANLARI	GENEL TOPLAM
KATILIMCILAR				
K1	15	58	19	199
K2	15	57	16	165
K3	18	60	20	307
K4	15	51	17	328
K5	17	59	19	154
K6	16	60	18	245
K7	12	56	17	210
K8	17	59	21	265
K9	17	60	20	338
K10	12	60	14	282
K11	13	51	15	297
K12	15	47	22	275
K13	16	56	19	275
K14	14	52	19	364
K15	18	59	18	226
K16	17	47	15	206
K17	13	31	16	267
K18	18	38	19	247
K19	18	52	21	257
K20	16	54	18	236
K21	13	45	13	332
K22	13	57	14	327
K23	16	54	15	208
K24	19	56	16	240
K25	16	51	15	300
K26	18	60	15	318
K27	12	45	19	314
K28	12	40	17	227
K29	9	44	17	255
K30	16	57	15	356
K31	18	58	20	355
K32	12	54	15	259
K33	17	50	15	383
K34	16	56	20	398

Tablo-18

5.Sınıf Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlığı Ölçek Puanları ve Üst Düzey Düşünme Becerileri Puanları

5.SINIF ÖĞRENCİLERİ PUAN TABLOSU	KİTAP OKUMA ALIŞKANLIĞI ÖLÇEK PUANLARI			ÜST DÜZEY DÜŞÜNME PUANLARI
	İNANÇ PUANLARI	TUTUM PUANLARI	DURUM PUANLARI	GENEL TOPLAM
KATILIMCILAR				
K1	14	51	13	189
K2	14	58	18	165
K3	17	60	16	307
K4	16	60	18	304
K5	20	55	16	268
K6	19	60	21	322
K7	20	40	18	159
K8	17	44	19	288
K9	17	47	18	267
K10	18	60	20	169
K11	13	56	19	228
K12	18	60	17	207
K13	18	60	20	319
K14	16	54	17	171
K15	20	60	14	155
K16	17	60	20	137
K17	17	58	19	231
K18	15	47	15	241
K19	17	52	17	261
K20	18	60	19	336
K21	18	59	18	264
K22	19	60	17	335
K23	19	60	17	275
K24	15	59	19	316
K25	14	58	16	307
K26	13	43	19	262
K27	12	42	14	278
K28	17	59	17	427
K29	16	60	18	394
K30	18	50	21	318
K31	15	57	21	418
K32	13	52	19	293
K33	19	53	21	174
K34	16	44	18	363

4.4. Üst Düzey Düşünme Becerileri İle Kitap Okumaya Yönelik İnanç, Tutum ve Durum İlişkisinin Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını ortaya koyan inanç, tutum ve durumları ile üst düzey düşünme becerileri arasındaki ilişkiye bakmak için SPSS istatistik programından yararlanılmıştır. Yapılan analizlere göre 4. sınıf öğrencileri için elde edilen sonuçlar şu şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo-19

4.Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya İlişkin İnanç, Tutum, Durum ve Üst Düzey Düşünme Becerileri Arasındaki İlişki

Kitap Okumaya Yönelik İnanç, Tutum ve Durum ile Üst Düzey Düşünme Becerileri Arasındaki İlişki ve Anlamlılık Değeri		r	p
Kitap Okumaya Yönelik İnanç	Kitap Okumaya Yönelik Tutumla İlişki ve Anlamlılık Değeri	0.39	0.02
	Düzenli Kitap Okuma Durumuna Yönelik İlişki ve Anlamlılık Değeri	0.34	0.05
	Üst Düzey Düşünme Becerilerine Yönelik İlişki ve Anlamlılık Değeri	0.02	0.9
Kitap Okumaya Yönelik Tutum	Düzenli Kitap Okuma Durumuna Yönelik İlişki ve Anlamlılık Değeri	0.12	0.5
	Üst Düzey Düşünme Becerilerine Yönelik İlişki ve Anlamlılık Değeri	0.02	0.9
Düzenli Kitap Okuma Durumu	Üst Düzey Düşünme Becerilerine Yönelik İlişki ve Anlamlılık Değeri	0.02	0.9

Tablo-19'a göre 4. sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik inanç, tutum ve durumlarının üst düzey düşünme becerileriyle ilişkisi incelendiğinde, kitap okumaya yönelik inançları ve tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p \leq 0.05$). Ayrıca kitap

okumaya yönelik inançları ile düzenli olarak kitap okuma durumları arasındaki ilişkinin de anlamlı olduğu görülmüştür ($p \leq 0.05$). Bunun dışında kitap okumaya yönelik inanç, durum ve tutumlarının üst düzey düşünme becerileriyle arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Tablo-20

5.Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya İlişkin İnanç, Tutum, Durum ve Üst Düzey Düşünme Becerileri Arasındaki İlişki

Kitap Okumaya Yönelik İnanç, Tutum ve Durum ile Üst Düzey Düşünme Becerileri Arasındaki İlişki ve Anlamlılık Değeri		r	p
Kitap Okumaya Yönelik İnanç	Kitap Okumaya Yönelik Tutumla İlişki ve Anlamlılık Değeri	0.29	0.1
	Düzenli Kitap Okuma Durumuna Yönelik İlişki ve Anlamlılık Değeri	0.16	0.3
	Üst Düzey Düşünme Becerilerine Yönelik İlişki ve Anlamlılık Değeri	0.11	0.5
Kitap Okumaya Yönelik Tutum	Düzenli Kitap Okuma Durumuna Yönelik İlişki ve Anlamlılık Değeri	0.14	0.4
	Üst Düzey Düşünme Becerilerine Yönelik İlişki ve Anlamlılık Değeri	0.11	0.5
Düzenli Kitap Okuma Durumu	Üst Düzey Düşünme Becerilerine Yönelik İlişki ve Anlamlılık Değeri	0.16	0.3

Tablo-20'ye göre ise 5. sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik inanç, tutum ve durumlarının üst düzey düşünme becerileriyle ilişkisi incelendiğinde, kitap okumaya yönelik inanç, durum ve tutumlarının üst düzey düşünme becerileriyle arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür.

V. BÖLÜM

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlar doğrultusunda sonuç ve öneriler sunulmuştur.

5.1. SONUÇLAR

İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve üst düzey düşünme becerileri arasındaki ilişkinin ne düzeyde olduğunu saptamak amacıyla, Afyonkarahisar ili sınırları içerisinde bulunan üç ilköğretim okulunda 4. ve 5. sınıflarda okuyan 68 öğrenciye uygulanan anketler sonucunda elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemlerine göre analiz edilerek aşağıda sunulmuştur.

5.1.1. 1. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Alt Problem: İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik genel inançları, tutumları ve kitap okuma durumları nasıldır?

Araştırmanın birinci alt probleminde ‘’ İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik genel inançları, tutumları ve kitap okuma durumları nasıldır?’’ sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Bunu için de araştırmaya katılan 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin verdikleri cevapların genel analizleri gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler yorumlanırken, öğrenci grubunun en yüksek yüzde ile yansıttığı düşüncelerden hareket edilerek sonuçlar elde edilmiştir. Buna bağlı olarak 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik inançlarını gösteren sonuçlar şu şekildedir:

Tablo-1’e göre 4. sınıf öğrencilerinin %65’i, kitap okumanın hayal dünyalarını fazla düzeyde geliştirdiğini ve derslerindeki başarıya oldukça fazla etki ettiğini belirtmiştir. %50’si kitap okumanın kelime hazinelerini oldukça fazla düzeyde etkilediğini düşünürken %38’i televizyon, radyo, bilgisayar gibi iletişim araçlarının ve sınıf arkadaşlarının kitap okumalarına biraz etki ettiğini düşünmektedir. Yani 4. Sınıf öğrencileri genel olarak kitap okumanın faydalı bir etkinlik olduğu inancını taşımaktadır.

Tablo-2’ye göre 5. sınıf öğrencilerinin %62’si, kitap okumanın hayal dünyalarını oldukça fazla düzeyde geliştirdiğini, %59’u da derslerindeki başarıya oldukça fazla etki

ettiğini belirtmiştir. Bununla beraber %70'i kitap okumanın kelime hazinelerini oldukça fazla düzeyde etkilediğini düşünmektedir. %35'i televizyon, radyo, bilgisayar gibi iletişim araçlarının, %44'ü ise sınıf arkadaşlarının kitap okumalarına biraz etki ettiğini düşünmektedir. Buna bağlı olarak diyebiliriz ki 5. sınıf öğrencilerinin de kitap okuma inançları genel olarak yüksektir.

4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarını gösteren sonuçlar şu şekildedir:

Tablo-3'e göre 4. sınıf öğrencilerinin %50'si kitap okumayı sevdiğini söylemiştir. %65'i kitap okuma alışkanlıklarının olduğunu ve okumanın sıkıcı olmadığını belirtmiştir. Bununla beraber bu öğrencilerin %76'sının kitap okumayı gerekli buldukları ve nefret etme fikrine katılmadıkları görülmüştür. %62'sinin iyi okuyamadığı için okumayı sevmediği fikrini taşımadığı görülürken %74'ünün ise hiç kitap okumama fikrine katılmadıkları görülmüştür. Öğrencilerin %76'sı boş zamanlarında kitap okumaktan hoşlanırken %85'ine göre hayal gücümüzü geliştirmek için çok okumamız gerekmektedir. %53'üne göre okumak bizlere bilmediğimiz dünyaların kapılarını açmaktadır. Öğrencilerin %91'i kendilerine ait bir kitaplığın olmasını arzularken %76'sı kitap okumanın insanları ve dünyayı daha iyi anlamamızı sağladığını belirtmiştir. Yani, 4. Sınıf öğrencileri genel olarak kitap okumaya yönelik olumlu tutumlar taşımaktadır.

Tablo-4'e göre 5. sınıf öğrencilerinin %74'ü kitap okumayı sevdiğini belirtmiştir. %79'u kitap okuma alışkanlıklarının olduğunu ve %71'i ise okumanın sıkıcı olmadığını belirtmiştir. Bununla beraber bu öğrencilerin %82'sinin kitap okumayı gerekli bulmadıkları fikrine ve %79'unun da okumaktan nefret etme ve hiç kitap okumama fikirlerine katılmadıkları görülmüştür. %74'ünün iyi okuyamadığı için okumayı sevmediği fikrini taşımadığı görülmüştür. Öğrencilerin %71'i boş zamanlarında kitap okumaktan hoşlanırken %79'una göre hayal gücümüzü geliştirmek için çok okumamız gerekmektedir. %68'ine göre okumak bizlere bilmediğimiz dünyaların kapılarını açmaktadır. Öğrencilerin %76'sı kendilerine ait bir kitaplığın olmasını arzularken %79'u kitap okumanın insanları ve dünyayı daha iyi anlamamızı sağladığını belirtmiştir. Bunlara bakarak diyebiliriz ki 5. Sınıf öğrencilerinin kitap okumaya karşı genel olarak olumlu tutumlar taşımaktadır.

4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma durumlarını gösteren sonuçlar ise şu şekildedir:

Tablo-5'e göre 4. sınıf öğrencilerinin %65'inin evinde kendilerine ait bir kitaplığı vardır. %38'inin evinde kitaplar hakkında sohbetler yapılırken, %35'i ailesinden ya da çevresindekilerden hediye olarak kitap aldıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %91'i gibi büyük bir çoğunluğu sınıflarında kitap okumak için ders saati ayırdıklarını ve hep birlikte okumaları için ayrılan kitap okuma saatlerinin olduğunu belirtmiştir. %79'u öğretmenlerinin kendilerini okumaya yönlendirdiğini söylerken, %71'i de okuduğu kitapları sıklıkla sınıf kitaplığından aldığını belirtmiştir. Bu durumda diyebiliriz ki 4. Sınıf öğrencileri genel kitap okumaya yönelmektedirler ve çevreleri tarafından yönlendirilmektedirler.

Tablo-6'ya göre 5. sınıf öğrencilerinin %53'ünün evinde kendilerine ait bir kitaplığı vardır. %41'inin evinde kitaplar hakkında sohbetler yapılırken, %56'sı ailesinden ya da çevresindekilerden hediye olarak kitap aldıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %94'ü gibi büyük bir çoğunluğu sınıflarında kitap okumak için ders saati ayırdıklarını ve hep birlikte okumaları için ayrılan kitap okuma saatlerinin olduğunu belirtmiştir. %82'si öğretmenlerinin kendilerini okumaya yönlendirdiğini söylerken, %71'i de okuduğu kitapları sıklıkla sınıf kitaplığından aldığını belirtmiştir. Yani 5. Sınıf öğrencilerinin de genel olarak kitap okuma eğilimleri yüksektir.

5.1.2. 2. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Alt Problem: İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerinin kitap okumaya yönelik inançlarıyla ilişkisi nasıldır?

Tablo 19'a göre araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerinin kitap okumaya yönelik inançlarıyla ilişkisine bakıldığında p değerinin 0.9 olduğu, ($p \leq 0.05$) şartını sağlamadığı için görülmüştür. Bu durumda diyebiliriz ki araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin okumanın faydalı bir etkinlik olduğuna dair inançlarının üst düzey düşünme becerileriyle arasında bir ilişki yoktur.

Tablo 20'ye göre ise araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerinin kitap okumaya yönelik inançlarıyla ilişkisine bakıldığında p değerinin 0.5 olduğu, ($p \leq 0.05$) şartını sağlamadığı için görülmüştür. Bu durumda diyebiliriz ki araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin de okumanın faydalı bir etkinlik olduğuna dair inançlarının üst düzey düşünme becerileriyle arasında bir ilişki yoktur.

5.1.3. 3. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Alt Problem: İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarıyla ilişkisi nasıldır?

Tablo 19'a göre araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarıyla ilişkisine bakıldığında p değerinin 0.9 olduğu, ($p \leq 0.05$) şartını sağlamadığı için görülmüştür. Bu durumda diyebiliriz ki araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının üst düzey düşünme becerileriyle arasında bir ilişki yoktur.

Tablo 20'ye göre de bu araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarıyla ilişkisine bakıldığında p değerinin 0.5 olduğu, ($p \leq 0.05$) şartını sağlamadığı için görülmüştür. Bu durumda diyebiliriz ki araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin de kitap okumaya yönelik tutumlarının üst düzey düşünme becerileriyle arasında bir ilişki yoktur.

5.1.4. 4. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Alt Problem: İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerinin kitap okuma durumlarıyla ilişkisi nasıldır?

Tablo 19'a göre araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerinin düzenli olarak kitap okuma durumlarıyla ilişkisine bakıldığında p değerinin 0.9 olduğu, ($p \leq 0.05$) şartını sağlamadığı için görülmüştür. Yani diyebiliriz ki araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin okuma durumlarıyla üst düzey düşünme becerileri arasında bir ilişki yoktur.

Tablo 20'ye göre ise bu araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin üst düzey düşünme becerilerinin kitap okumaya durumları ile ilişkisine bakıldığında p değerinin 0.3 olduğu, ($p \leq 0.05$) şartını sağlamadığı için görülmüştür. Bu durumda diyebiliriz ki araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin de düzenli kitap okuma durumlarıyla üst düzey düşünme becerileri arasında bir ilişki yoktur.

5.1.5. Problem Durumuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın problem cümlesi ‘‘İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile üst düzey düşünme becerileri arasındaki ilişki nasıldır?’’ olarak belirlenmiştir.

Problem cümlesine bağlı olarak elde edilen sonuçlara göre; araştırmaya katılan ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sahip oldukları üst düzey düşünme becerileri, kitap okuma inançları, tutumları ve düzenli olarak kitap okuma durumlarıyla ilişkili değildir. Fakat eğer öğrencilerdeki kitap okuma alışkanlığını artırırsak bu sayede onların okumaya karşı inancı tam olan, duygu ve düşünceleri olumlu yönde olan ve düzenli olarak kitap okuma alışkanlığı edinmiş öğrenciler olarak üst düzey düşünebilme becerileri de aynı paralelde gelişecektir.

5.2. ÖNERİLER

Araştırmanın bu kısmında elde edilen verilere dayanılarak çıkarılan sonuçlara istinaden, öğrencilerin okuma ve üst düzey düşünme alışkanlıklarını kazandığı ortamlar olan aile, okul, sosyal çevre ve kütüphane kullanımlarına ilişkin olarak ve bu konuda yapılacak çalışmalara bazı öneriler getirilecektir.

1. Aile, çocuğun sosyalleştiği ilk ortam olması sebebiyle çok önemlidir. Ailede ebeveynler, çocuklarına seçecekleri kitaplar hususunda yardımcı olmalıdırlar. Kendileri de kitap okumayı bir alışkanlık haline getirmelidirler ve bu alışkanlığı çocuklarına da aşılamalıdırlar. Çünkü çocuk, ailesinden gördükleri ile yaşantısının temelini oluşturmaya başlar. Bu temelin sağlam olması da öncelikli olarak anne-babaya bağlıdır. Ebeveynler, kendileri ve çocukları için evlerinde birer kitaplık oluşturmalıdırlar. Sık sık çocuklarıyla birlikte kütüphaneye gitmelidirler ve onların kitaplarla birebir temas içinde olmalarını sağlamalıdırlar. Çocuklarının seviyelerine uygun kitaplar almalıdırlar, onlara ödül olarak kitaplar vermeliler ve onlarla kitaplar hakkında sohbetler yapmalıdırlar. Ayrıca verilen harçlıklarla kitaplar almalarına teşvik edilmeleri, çocukların kitaplara olan tutumunu olumlu yönde artıracak ve zamanla bunun alışkanlığı dönüşmesi de okuma alışkanlığını beraberinde getirecektir.

Okumayı alışkanlık haline getiren bireyler, zaman içinde düzenli olarak okudukları kitap sayılarına paralel olarak “çok okuyan okuyucu” olurlar. Düzenli olarak kitap okuyan bireyler, zaman içinde okuduklarına paralel olarak düşünme becerilerinde de ilerleme kaydederler. Çok ve düzenli okuyan ve iyi bir okuma alışkanlığı edinmiş kişilerin, okudukları metinleri analiz, sentez, değerlendirme ve yorumlama becerilerinde de daha büyük başarılar ortaya koyacakları bu çalışma ile de ortaya konulmuştur. Dolayısıyla, bu alışkanlığı kazandırma konusunda ilk ve en önemli görev aileye düşmektedir. Aileler çocuklarına bu alışkanlığı hayat boyu süregelecek şekilde kazandırmayı amaç edinmelidirler ve bu konuda okulla etkileşim ve işbirliği içinde olmalıdırlar.

2. Okulda öğretmenlere ve yöneticilere de kitap alışkanlığı kazandırmak konusunda büyük görevler düşmektedir. Çünkü çocuklar, ailelerinden sonra ilk olarak okulla tanışmaktadırlar. Ailelerinde geçirdikleri vakitten sonra en çok vakit geçirdikleri ortam, okul ortamıdır. Okulda kendilerine model olarak gördükleri kişiler ise öğretmenleridir. Öğretmenler öğrencilerine kitap okuma konusunda model ve onlara okuma konusunda teşvik edici, yönlendirici ve rehber olan kişi olmalıdırlar. Çocuklara seviyesine uygun kitaplarla okuma alışkanlığı aşılanmalıdır. Onlara kütüphane ve kitaplık kullanma alışkanlığı kazandırmalı ve onları yeni kitaplarla tanıştırmalıdır. Ayrıca okudukları kitaplarla ilgili olarak üst düzey düşünebilme yeterliliklerini ortaya koyan çalışmalara yer vermelidirler. Okunan her kitap için uygun zaman dilimleri ayarlanarak okunanlarla ilgili üst düzey düşünebilme becerilerini yoklayan sorular yöneltilir. Bu sorulardan alınan cevaplara göre okuduklarından ne düzeyde iyi çıkarımlar yapabildikleri ortaya konulur. Çünkü okumadaki esas amaç yazılanları seslendirmek değil, okuduğunu en üst düzeyde ve en iyi bir şekilde anlamaktır. Bunu ortaya koyacak olan kişilerden en önemlisi ve ilk sırada geleni de öğretmenlerdir.

3. Kütüphaneler, çocukların kendi kendilerine bilgi edinebildikleri, araştırma yapabildikleri ve okuma becerilerini geliştirebilmelerine yardımcı olan kurumlardır. Kütüphane alışkanlığını kazanmadan önce öğrencilere kazandırılması gereken en önemli şey, sınıf kitaplığından ve okul kütüphanesinden faydalanmaktır. Sınıf kitaplığı etkin bir şekilde kullanılmalıdır. Bu kitaplıklarda çocukların gelişim düzeylerine uygun seviyelerde olan, ihtiyaca yönelik olan ve nitelikli kitaplar yer almalıdır. Çocuklar bilgi edinmek istedikleri her konuda ve derslerine yardımcı olması hususunda sınıf kitaplığının ve kütüphanelerin önemini ve önceliğini bilmelidirler. Bu alışkanlığı öğrencilerine kazandıracak olan da yine

öğretmenlerdir. Öğretmenler, kitaplıklara sürekli olarak yeni kitaplar kazandırmalıdır. Öğrencilerin okuma alışkanlıkları kazanmaları ve buna paralel olarak zamanla üst düzey düşünme becerilerinde daha büyük başarılar gösteren bireyler olmalarını sağlamak için okul kitaplık ve kütüphanelerinin önemi yadsınamaz. Çünkü araştırmak ve elde ettiği bilgilerle bir bilgi birikimi ortaya koymak üst düzey düşünme becerilerinin temelini oluşturmaktadır. Ezber ve hazır bilgilerle üst düzey düşünme becerilerini geliştirmede istenilen seviyeye ulaşılması pek mümkün olmadığından dolayı araştırmak, bilgileri analiz etmek, elde ettikleriyle yeni bilgiler ortaya koyup sunmak, bunu günlük yaşamında kullanabilmek vb. sayesinde öğrenciler okuduklarını değerlendirmek, eleştirmek, yorumlamak gibi becerilerini kullanacak ve okumalarını üst düzey becerilerle desteklemiş olacaklardır. Kitaplık ve kütüphaneler öğrencilerin boş zaman etkinliklerini geçirdiği yer olmalıdır. Öğrenciler, bireysel olarak araştırma yapıp bilgi edinebilmelidirler. Bu sayede okuma becerilerinde ilerleme görülecektir. Okumak ile her türlü bilgiye ulaşabileceğini anlayan bireylerin, okumanın neler kazandıracığına dair bir anlayış sahibi olmaları muhtemeldir.

Bu konuda yapılacak diğer araştırmalar için ise şu öneriler getirilebilir:

1. Bu araştırmada sadece öğrencilerin üst düzey becerileri ile okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Bundan sonra yapılacak olan diğer çalışmalarda okuma ile birlikte konuşma, dinleme, yazma ve görsel okuma-sunu öğretim becerileri de incelenebilir.

2. Bu araştırmada sadece ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda okuyan öğrenciler üzerinde çalışılmıştır. Bundan sonraki çalışmalarda ilköğretimin diğer sınıf seviyelerine göre de kapsam genişletilebilir.

3. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre katılımcı 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile üst düzey düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bunun nedeni, ilköğretim 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin seviyelerinin üst düzey düşünme becerisi alanında yetersiz kalması olabilir. Bu araştırma, daha üst sınıf seviyelerinde de uygulanırsa okuma ve üst düzey düşünme arasında anlamlı bir ilişki ortaya konulabilir.

4. Bu çalışmada derinlemesine bir araştırma yapılacağı için katılımcı öğrenci gruplarının sayısı olarak fazla tutulmaması da araştırmada anlamlı bir sonuç elde

edilememesine neden olmuş olabilir. Benzeri çalışmalarda öğrenci sayıları daha fazla tutularak ve derinlemesine bir çalışma yapmak için daha fazla vakit ayrılarak daha net ve anlamlı veriler elde edilebilir.

5. Bu araştırmada gruplar, derinlemesine yapılacak bir araştırma için sayı olarak fazla görüldüğü için her bir öğrenci üzerinde üst düzey düşünme becerisini kapsamlı olarak yoklayan bir çalışma yapılma yoluna gidilememiştir. Bu sebeple öğrenci grubu sayısının daha az olarak düşünülmesi halinde gözlem tekniği kullanılabilir, nitel verilere daha çok ağırlık verilebilir ve öğrencilerin üzerinde verdikleri cevaplara göre tek tek inceleme yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akca, Ç. (2008). **İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Türkçe Öğretmenlerinin Rolü.** Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi.

Aksaçlıoğlu A. G., Yılmaz, B. (2007). **Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi.** Türk Kütüphaneciliği. 21(1), 3-28.

Altun, T., Ekiz, D., Odabaşı, M. (2011). **Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarında Karşılaştıkları Okuma Güçlüklerine İlişkin Nitel Bir Araştırma.** Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi. 17, 80-101.

Aydın Yılmaz, Z. (2006). **Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığı.** İlköğretim Online, 5(1), 1-6.

Aydoğan, R. (2008). **Okumaya Karşı Olumlu Ve Olumsuz Tutuma Sahip 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Kullandıkları Okuduğunu Anlama Stratejileri ve Yaratıcılık Düzeyleri.** Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretimi Programı Yüksek Lisans Tezi.

Balcı, A. (2009). **İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumları.** Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. C.6, S.11, 265-300.

Bayram, O. (1990). **İlkokul Çağı Çocuklarının Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Gezici Kütüphane Hizmeti.** Kütüphanecilik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Cansüğü Koray, Ö., Yaman, S. (2002). **Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Soru Sorma Becerilerinin Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi.** Kastamonu Eğitim Dergisi C:10, N:2, 317-324.

Coşkun, E. (2002). **Okumanın Hayatımızdaki Yeri ve Okuma Sürecinin Oluşumu.** TÜBAR-XI. 231-244.

Çakmak, T., Yılmaz, B. (2009). **Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okuma Alışkanlığına Hazırlık Durumları Üzerine Bir Araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu Örneği.** Türk Kütüphaneciliği. 23(3), 489-509.

Çelik, C. E. (2006). **Sesli ve Sessiz Okuma İle İçten Okumanın Karşılaştırılması.** Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi. 7, 18-30.

Çiftçi, Ö., Çeçen, M. A. (Mayıs, 2009). **Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Kazanımlarıyla İlgili Bilişsel Becerilerine Ulaşma Düzeylerinin İncelenmesi.** Kastamonu Eğitim Dergisi. C.17, S.2, 637-648.

Epçaçan, C. (2009). **Okuduğunu Anlama Stratejilerine Genel Bir Bakış.** Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. V.2/6, 207-223.

Epçaçan, C., Erzen, M. (2010). **Okuduğunu Anlama Becerileri Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.** Milli Eğitim Dergisi. S:185, 22-32.

Gelen, İ. (2003). **Bilişsel Farkındalık Stratejilerinin Türkçe Dersine İlişkin Tutum, Okuduğunu Anlama ve Kalıcılığa Etkisi.** Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Gömlüksiz, M. N. (2004). **Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenilirliği.** Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. C.14, S.2, 185-195.

Güngör, E. (2009). **İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı İle Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.** Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Karatay, H. (2007). **İlköğretim Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Alan Araştırması.** Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Kartal, E. , Çağlar Özteke, H. (2010). **İlköğretim Öğrencilerinin Okuduklarını Anlama ve Anlatma Düzeylerinin Belirlenmesi.** Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. V. 3/11, 372-380.

Keleş, Ö. (2006). **İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi.** Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Koçer, D. **Okuma Bozukluğu.** <http://www.beyazokul.com/okuma-bozuklugu.htm>. (Erişim Tarihi: 04.03.2012).

Koray, Ö., Altunçekiç, A., Yaman, S. (.....). **Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Soru Sorma Becerilerinin Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi.**

Kurulgan, M., Çekerol M. S. (2008). **Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma.** Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. C.8, S.2, 237-258.

Kuzu, T. S. (2004). **Etkileşimsel Model'e Uygun Okuma Öğretiminin Türkçe Bilgilendirici Metinleri Anlama Düzeyine Etkisi.** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, C: 37, S: 1, 55-77.

Mckown, B.A., Barnett, C. L. (2007, May). **Improving Reading Comprehension Thgough Higher-Order Thinking Skills.** Saint Xavier University Chicago, Illinois A Research Project Submitted to the Graduate Faculty of the School of Education in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts.

Mete, G. (2012). **İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma (Malatya İli Örneği).** Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, 1(1), 43-66.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2006). **Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği.** 31.05.2006 tarih ve 26184 sayılı Resmî Gazete, Web Adresi: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26184_0.html (Erişim Tarihi: 14.04.2012).

Odabaş, H., Odabaş, Z.Y., Polat, C. (2008). **Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği.** Bilgi Dünyası. 9(2), 431-465.

Oluk, S., Başöncül, N. (2009). **İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerin Üstbiliş Okuma Stratejilerini Kullanma Düzeyleri İle Fen-Teknoloji İle Türkçe Ders Başarıları Üzerine Etkisi**. Kastamonu Eğitim Dergisi. Cilt:17 No:1, 183-194.

Özbay, M., Melanlıoğlu, D. (2008). **Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi**. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:V, Sayı:I, 30-45.

Pilten, G. (2010). **İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okumada Sahip Oldukları Üst Düzey Düşünme Becerilerinin Değerlendirilmesi**. Procedia Social and Behavioral Sciences.

Sallabaş, M. E. (2007). **İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Kendini Yazılı Olarak İfade Etme Kazanımlarına Ulaşma Düzeyi**. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Semerci, N. (1999). **Öğretmenin Görevi: Düşünmeyi Geliştirmek**. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. C: 9, S: 1, 209-216.

Sidekli, S., Yangın, S. (2005). **Okuma Güçlüğü Olan Öğrencilerin Okuma Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Uygulama**. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, S: 11, 393-413.

Suna, Ç. (2006). **İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarının Analitik Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi**. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı Yüksek Lisans Tezi.

Sünbül, A. M., Demirer, V., Ceran, D., Işık, A., Çintaş, D. ve ark. (2010). **İlköğretim Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlıkları: Konya İli Araştırma Raporu (5-6-7-8. Sınıflar)**. Selçuk Üniversitesi.

Şahin, A. (2009). **İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıklarının Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre İncelenmesi**. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C:5, S:2, 215-232.

Şahin, A., İşcan, A., Maden, S. (2009). **İlköğretim Öğrencilerinin Okul Kütüphaneleri ve Sınıf Kitaplıklarını Kullanma Durumları (Erzurum İli Örneği)**. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 13 (2), 183-196.

Tanju, E. H. (2010). **Çocuklarda Kitap Okuma Alışkanlığı'na Genel Bir Bakış**. Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi. 30-39.

Ungan, S. (2008). **Okuma Alışkanlığımızın Kültürel Altyapısı**. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 7(1), 218-228.

Uyanık, Ö., Kandır, A. (2010). **Okul Öncesi Dönemde Erken Akademik Beceriler**. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 3(2), 118-134.

Ülper, H. (2011). **Öğrencilerin, Okumaya İsteklendirici Etmenlerle Karşılaşma Durumu: Öğretmen, Aile, Arkadaş ve Kitap Boyutları Üzerinden Bir Araştırma**. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi. 30, 221-237.

Yaman, H., Süğümlü, Ü. (Ocak 2010). **İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Ders Dışı Kitap Okuma Alışkanlıkları**. Kastamonu Eğitim Dergisi. C.18, N.1, 291-306.

Yıldırım, M. (2008). **Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Ses Temelli Cümle Öğretimi Yöntemi İle İlk Okuma Yazma Öğretimi Sırasında Karşılaşılan Güçlükler.** Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Yılmaz, B. (2002). **Ankara'daki İlköğretim Öğretmenlerinin Okuma ve Halk Kütüphanesi Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma.** Türk Kütüphaneciliği 16(4), 441-460.

Yılmaz, M. (2008). **Kelime Tekrar Tekniğinin Akıcı Okuma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi.** Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(2), 323-350.

EKLER

EK-1

Konya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı

Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya

KİTAP OKUMA ALIŞKANLIĞINA İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ

Değerli Öğrenci,

Kitap okuma alışkanlığınıza ilişkin görüş ve düşüncelerinizi değerlendirmek amacıyla bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Kitap okuma alışkanlığı ile ilgili olarak bir görüş ve yargı bildiren aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Lütfen duygu ve düşünceleriniz en iyi ifade ettiğini düşündüğünüz, kendinize en uygun seçeneği işaretleyiniz. Araştırmada anketi dolduranın kimliği değil, verilen cevaplar önemlidir. Bu nedenle anket formunun üzerine kimliğinizi yazmayınız. Araştırmaya gösterdiğiniz katkı için teşekkürlerimi sunarım.

ÖĞRENCİLERİN KİTAP OKUMA İNANCINI ÖLÇME SORULARI

	OLDUKÇA FAZLA	FAZLA	BİRAZ	HIÇ
1. Kitap okumak hayal dünyanızı ne kadar geliştiriyor?				
2. Kitap okumanız derslerinizdeki başarınızı ne derece etkiliyor?				
3. Kitap okumanın kelime hazinenize etkisi nedir?				
4. Televizyon, radyo, bilgisayar gibi iletişim araçlarının kitap okumanıza etkisi nasıldır?				
5. Sınıf arkadaşlarınızın kitap okumaları sizi ne derece etkiler?				

ÖĞRENCİLERİN KİTAP OKUMAYA YÖNELİK TUTUMLARINI ÖLÇME SORULARI

	TAMAMEN KATILYORUM	KATILYORUM	BİRAZ KATILYORUM	KATILMIYORUM	HİÇ KATILMIYORUM
1. Kitap okumayı sevmiyorum.					
2. Kitap okuma alışkanlığım yok.					
3. Kitap okumanın sıkıcı olduğunu düşünüyorum.					
4. Kitap okumayı gereksiz buluyorum.					
5. Kitap okumaktan nefret ediyorum.					
6. İyi okuyamadığım için okumayı sevmiyorum.					
7. Hiç kitap okumuyorum.					
8. Boş zamanlarımda kitap okumak hoşuma gider.					
9. Hayal gücümüzü geliştirmek için çok okumalıyız.					
10. Okumak, bilmediğimiz dünyaların kapılarını açar.					
11. Kendime ait kitaplığımın olmasını isterdim.					
12. Kitap okumak, insanları ve dünyayı daha iyi anlamamızı sağlar.					

ÖĞRENCİLERİN DÜZENLİ OLARAK KİTAP OKUMA DURUMLARINI ÖLÇME SORULARI

	EVET	KISMEN	HAYIR
1. Evimde kendime ait bir kitaplığım vardır.			
2. Evimizde kitaplar hakkında sohbetler yapılır.			
3. Ailem ya da çevremdeki kişiler bana hediye olarak kitap alırlar.			
4. Sınıfınızda kitap okumak için ders saati ayrılır mı?			
5. Sınıfımızda hep birlikte kitap okumak için ayırdığımız okuma saatimiz vardır.			
6.Öğretmenim beni kitap okumaya yönlendirir.			
7.Okuduğum kitapları sıklıkla sınıf kitaplığından alırım.			

ÖĞRENCİLERİN KİTAP OKUMA İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİNİ ÖLÇME SORULARI

1. Şimdiye kadar okumuş olduğunuz kitaplardan sizi en çok etkileyen kitap hangisi oldu?
2. Sınıf öğretmeniniz, sizlerin kitap okuma alışkanlığı kazanmanız için sizleri nasıl yönlendiriyor? Size nasıl çalışmalar yaptırıyor? Açıklayınız.
3. Hiç kitap okuma alışkanlığı olmayan birine kitap okuma alışkanlığı kazandırmak isteseydiniz, o kişiye neler tavsiye ederdingiz? Düşüncelerinizi yazınız.
4. Kitap okumak bizlere ne gibi faydalar sağlar? Düşüncelerinizi yazınız.
5. Kitap okumak ile ilgili aklınıza gelen başka şeyler varsa yazınız.

ANKETİ CEVAPLADIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM. 😊

EK-2**OKUMADA ÜST DÜZEY DÜŞÜNME BECERİLERİNİ ÖLÇEN
AÇIK UÇLU DEĞERLENDİRME SORULARI****DEĞERLENDİRME BECERİSİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK HAZIRLANAN SORULAR****4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan MÜZELER metni**

1. İnsanlara müzelerin önemini vurgulamak için hangi önerilerde bulunursunuz?
2. İstanbul'u ele geçiren her milletin onu başkent yapmasının tarih açısından en önemli sonuçları neler olmuştur?
3. Okuduğunuz metni özetleyici bir çalışma yapınız.
4. Bugünkü dev fabrikaların bile eski zamanlardaki kadar canlı ve zarif olmamasını nasıl yorumlarsınız?
5. Müzeleri gezip görmenin insanlara sağlayacağı katkılar neler olabilir?
6. İnsanlar müzelere hangi amaçlarla giderler?

7. Metinde bahsedilen müzedeki çinilerle ilgili hangi düşüncelere sahip oldunuz?

8. Müzelere gidildiğinde fotoğraf çekmek neden yasaktır? Düşüncelerinizi yazın.

9. Siz de Topkapı Sarayı'nı görmek ister miydiniz? Neden?

10. Okuduğunuz bu metni değerlendirmeye yönelik 3 adet soru hazırlayınız.

4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan İĞDE AĞACI metni:

1. Yolların açılması, inşaat yapılması gibi sebeplerle ağaçların kesilmesini nasıl karşılıyorsunuz?

2. Atatürk'ün çok sevdiği ığde ağacının yok edilmiş olması karşısındaki tavrı sizde hangi duyguları uyandırdı?

3. Bu metinden Atatürk'ün hangi özelliğini öğrendiniz?

4. Okuduğunuz metinle ilgili 3 adet soru hazırlayınız.

5. Okuduğunuz metni özetleyici bir çalışma yapınız.

6. Çevrenin yeşil kalması için sizce neler yapılabilir? Atatürk çevrenin yeşil kalması için neler yapmıştır? Yazınız.

7. Okuduğunuz bu metinden nasıl bir sonuç çıkardınız?

8. Size göre Atatürk'ün, yaşadığı bu olay karşısında hissettiği duygu nedir? Siz olsaydınız ne hissederdiniz?

9. Sizce insanların ağaçları kesmekteki amaçları neler olabilir?

10. Yeni ağaçlar dikmenin çevremiz ve bizim için faydaları neler olabilir?

4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan **Dumanlı Baca** metni:

1. Evlerin, iş yerlerinin veya fabrikaların bacalarından çıkan dumanlar canlıları nasıl etkileyebilir?

2. Çevremizi temiz tutmak için neler yapmalıyız?

3. Çevremizin temizliğine dikkat etmezsek ne gibi sorunlar yaşarız?

4. Okul bahçemizin temizliğine dikkat etmeyen arkadaşlarınıza ne gibi tepkiler verirsiniz?
5. Bacasından çıkan dumanlar zehirli diye fabrikaların zararlı olduğunu düşünüyor musunuz? Fabrikaların bu olumsuz etkilerini azaltmak için neler yapılabilir?
6. Metinde Karga'nın Dumanlı Bacayla arkadaş olmayışını nasıl karşılıyorsunuz? Sizce Karga doğru olanı mı yapmıştır?
7. Okuduğunuz metinden anladıklarınız ile bir özetleyici çalışma yapınız.
8. Okuduğunuz bu hikâyeden nasıl bir sonuç çıkardınız?
9. Okuduğunuz metinle ilgili 3 tane soru hazırlayınız.
10. Evlerinizde kullandığımız teknolojik ürünleri bize, başkalarına ve çevremize zarar vermeden nasıl kullanabiliriz?

SENTEZ BECERİSİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK HAZIRLANAN SORULAR

5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan **Musluklu Su Bidonu** metni:

1. Metnin başlığına bakarak metnin içeriği hakkında tahminde bulununuz. Tahminlerinizi yazınız.

2. Sizce çocuğun annesi bin bir zorlukla ne yapıyor? Sizce anne su bidonunu görünce ne yapmıştır? Ellerini çok rahat yıkadığı için annesi neler hissediyor olabilir?

3. Bu metinle ilgili bir şiir yazınız.

4. Okunan bu metindeki kişileri ve olayları sınıflandırarak yazınız.

5. Sizce günümüzde insanlar için hangi teknolojik kolaylıklar sağlanırsa insanlar mutlu olur?

6. Evlerimizde ve okulumuzda suyun olmadığını varsayalım. Bu durumda neleri yapmakta zorlanabiliriz?

7. Bu metinden hangi sonucu çıkardınız?

8. Okuduğunuz bu metinde olayın ana kahramanları kimdir, olay nerede, ne zaman ve nasıl gerçekleşmektedir?

9. Okuduğunuz metni nasıl devam ettirebileceğinizi düşünüp metni geliştiriniz.

10. Okuduğunuz metnin ana fikrini yazınız.

4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan Yağmur Gözlü Çocuk metni:

1. Metnin başlığını ve ilk 3 paragrafını okuduktan sonra hikâyeyi devam ettiriniz.

2. Bu sorularla ilgili tahminlerde bulununuz. Sizce Yağmur Gözlü Çocuk neler yapacak? Ay, çocuğu nasıl ödüllendirebilir? Sizce annede nasıl bir değişiklik olacak?

3. Okuduğunuz metinle ilgili bir şiir yazınız.

4. Okunan metindeki kişileri ve olayları sınıflandırarak yazınız.

5. Siz olsaydınız bir hasta ziyaretine giderken neler götürürsünüz ve bunları nasıl temin edersiniz?

6. Okuduğunuz metinden ne gibi bir sonuç çıkardığınızı yazınız.

7. Okuduğunuz hikâyede Yağmur Gözlü Çocuk eğer çiçekleri koparıp annesine götürseydi neler olabilirdi?

8. Okuduğunuz metni konuya uygun olarak kendinizce devam ettiriniz.

9. Eğer bizler de Yağmur Gözlü Çocuk gibi doğaya zarar verecek davranışlardan kaçınırsak çevremiz nasıl olur?

10. Okuduğunuz bu metnin ana fikrini yazınız.

5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan **Dünyayı Dolasam** metni:

1. Şiirin resimlerini inceleyiniz. Sizce bu şiirde ne hayali anlatılıyor? Çocuğun yaşı ve özellikleri hakkında neler söyleyebilirsiniz? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Okuduğunuz şiire bir dördlük de siz ilave ediniz.

3. Okuduğunuz şiire göre sizce çocuk daha başka nereleri gezip görmelidir?

4. Kurduğunuz bir hayalle ilgili bir şiir de siz yazınız.

5. Okuduğunuz şiirdeki ana kahramanı ve şiirde geçen olayları yazınız.

6. Siz de bu çocuk gibi bir maceraya atılmayı hayal etseydiniz bu ne olurdu?

7. Konusu macera ve seyahat olan hangi kitapları okuduğunuzu yazın.

8. Bu şiirde bahsedilen zenci çocuklar sizce neden çıplaktırlar?

9. Sizce eğer bu çocuk hayal ettiği bu seyahati gerçekleştirmiş olsaydı yaşadıklarını ve gördüklerini bize nasıl aktarırdı? Nedeni ile birlikte yazınız.

10. Okuduğunuz şiire göre bu çocuk nasıl biridir? Tanımlayınız.

ANALİZ BECERİSİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK HAZIRLANAN SORULAR

5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan Para Cüzdanı metni:

1. Bu metinde geçen olayları yazınız.

2. Metinde geçtiğini belirttiğiniz bu olayları sıralayınız.

3. Belirlediğiniz bu olaylar arasındaki benzerlik veya farklılıkları belirtiniz.

4. Okuduğunuz metni giriş, gelişme ve sonuç olarak 3 bölüme ayırarak gösteriniz.

5. Metnin giriş, gelişme ve sonuç olarak ayırdığınız bölümlerini özetleyiniz.

6. Size göre metnin en heyecanlı ve önemli bölümleri nerelerdir?

7. Siz Murat'ın yerinde olsaydınız bu sorunu daha farklı bir yolla nasıl çözerdiniz?

8. Metni okumadan önce böyle bir olay başınıza gelseydi nasıl davranırdınız?

9. Sizce Murat'ın cumartesi ve pazar günü planladığı programında neler yapmak vardır?

10. Murat, bulduğu cüzdanı muhtara teslim ettikten sonraki süreçte neler yaşamış olabilir?

5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan Dağdelenoğlu metni:

1. Bu metinde geçen olayları yazınız.

2. Metinde geçtiğini belirttiğiniz olayları oluş sırasına göre sıralayınız.

3. Belirlediğiniz olaylar arasındaki benzerlikleri ve varsa zıtlıkları belirtiniz.

4. Okuduğunuz metni 3 farklı bölüme ayırın ve her bir bölüme içerikleriyle bağlantılı olarak birer isim verin.

5. Ayırdığınız 3 bölümü ayrı ayrı özetleyin.

6. Bu metnin sizce en önemli ve heyecanlı bölümünü belirtiniz.

7. Bu metni okumadan önce bilgilerinize dayanarak, Kurtuluş Savaşı'nda yaşanmış olaylardan bildiklerinizi düşününüz. Bu metindeki olayla benzerlik ve farklılıklarını belirtiniz.

8. Size göre Dağdelenoğlu sorumluluk bilinci gelişmiş bir çocuk mudur? Neden?

9. Metnin giriş bölümünde anlatılanlar size neler hissettirdi? Yazınız.

10. Metnin sonunda Mustafa Kemal Paşa'nın Dağdelenoğlu'na olan yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?

4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan **Deneyci Bora** metni:

1. Okuduğunuz bu metinde hangi olaylardan bahsedilmektedir?

2. Metinde bahsedilen olayları sıralayınız.

3. Metinde geçen olayların benzer ve farklı yönlerini yazınız.

4. Metni 3 bölüme ayırsaydınız nereler girişi, nereler gelişmeyi, nereler sonucu kapsardı? Yazınız.

5. Metnin giriş, gelişme ve sonuç olarak belirlediğiniz bölümlerini ayrı ayrı özetleyiniz.

6. Sizce metnin en önemli bölümü neresiydi?

7. Bu metinde öğrendiğiniz deneylerden hangisi daha çok ilginizi çekti? Bunları daha önceden de biliyor muydunuz?

8. Metnin son bölümünde bahsedilen öğretmen ve okul yönetiminin Bora'ya karşı tutumları size ne hissettirdi? Sizce doğru olanı mı yaptılar?

9. Sizce Bora'nın en önemli özelliği nedir? Metinden okuyup anladıklarınıza göre cevaplayınız.

10. Metnin en hoşunuza giden bölümünü anlatınız.

YORUMLAMA BECERİSİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK HAZIRLANAN SORULAR**4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan Dumanlı Baca metni:**

1. Okuduğunuz bu metinde yazar bize hangi mesajı vermektedir?
2. Siz yazarın yerinde olsaydınız metinde başka hangi konulara ve olaylara değinirdiniz?
3. Yazarın bu metinde bize verdiği mesaj ile ilgili ne düşünüyordunuz? Sizce yazarın bu metni yazmaktaki amacı nedir?
4. Siz olsaydınız metne uygun olarak başka hangi karakterleri eklerdiniz?
5. Sizce Karga, Dumanlı Baca'nın son sözleri karşısında nasıl bir tepki vermiş olabilir?
6. Hikâyede en çok hangi karakteri sevdiniz? Nedenini açıklayın.
7. Metnin resimlerini inceleyiniz. Resimlerde gördüklerinizi yazınız.
8. Metinde bahsedilen güller, kırlangıçlar, bülbüller ve serçeler sizce Dumanlı Baca'ya nasıl tepki vermişlerdir?

9. Siz yazarın yerinde olsaydınız, metne çevre kirliliği ile ilgili nasıl bir slogan hazırlardınız?

10. Metnin resimlerinden yararlanarak bir hikâye de siz yazınız.

5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan **Bir Bayram Sabahı** metni:

1. Metnin resimlerini inceleyiniz. Resimlerde gördüklerinizle ilgili bir hikâye oluşturun.

2. Metnin resimlerini inceleyin ve gördüklerinizi yorumlayarak yazınız.

3. Sizce yazarın bu metni yazmaktaki amacı ne olabilir?

4. Okuduğunuz bu metinde en çok hangi karakteri sevdiniz? Nedeni ile birlikte açıklayınız.

5. Siz yazarın yerinde olsaydınız elindeki para ile lunaparka giden küçük kıza nasıl bir nasihat verirdiniz?

6. Sizce yazarın bu metinde vermek istediği mesaj nedir? Siz bu mesaja katılıyor musunuz? Neden?

7. Bu metne yeni karakterler ekleyecek olsaydınız bu karakterler nasıl olurdu ve hikâyede nasıl bir rol oynarlardı?

8. Sizce küçük kız, babası ile karşılaşmamış olsaydı ne yapardı?

9. Metinde küçük kızın annesi sizce kızı ve babası eve geldiklerinde nasıl bir tepki vermiş olabilir?

10. Siz yazarın yerinde olsanız hikâyeyi nasıl bitirirdiniz?

5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndan Depremzede Köpek metni:

1. Metnin resimlerini inceleyiniz. Resimlere uygun bir hikâye yazınız.

2. Metnin resimlere bakarak hangi olayların olmuş olabileceğini yorumlayınız.

3. Sizce yazarın bu metni yazmaktaki amacı ne olabilir? Yazar bize hangi mesajı vermek istemiştir?

4. Okuduğunuz metinde en çok hangi karakteri sevdiğinizi nedeniyle birlikte yazınız.

5. Siz yazarın yerinde olsaydınız hikâyeyi nasıl bitirirdiniz?

6. Yazarın bu metinde vermek istediği mesajı destekliyor musunuz? Neden?

7. Siz olsaydınız bu metne başka hangi karakterleri eklerdiniz? Bu karakterlerin hikâyedeki rolleri ne olurdu?

8. Sizce depremzede köpek, metnin sonunda verdiği karardan pişman olacak mıdır? Nedeniyle birlikte yazınız.

9. Sizce Remzi Bey, Kıvırcık'ın gidişinden sonra ne hissetmiş, neler yaşamıştır?

10. Sizce Remzi Bey, Kıvırcık'ı gerçek sahibine vermekle doğru yapmış mıdır? Remzi Bey'in yerinde siz olsaydınız nasıl davranırdınız?

T.C.
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.03.20.02-605.99/
Konu : Araştırma İzinleri

10.04.12 12778

KONYA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜNE

İlgi: 07/04/2012 tarihli ve B.32.2.KON.043.00.00100/719 sayılı 3'e in YAYAŞ'ın araştırma izin talebi yazısı.

Müdürlüğümüzde ilgili kurum ve kuruluşlarda yapılması planlanan araştırmalar için, "Milli Eğitim Bakanlığı Yasal ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü" tarafından 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı bakanlık kararı ile yayınlanan 2012/13 yılı Genelge doğrultusunda ilgili izin talebini incelemiş olup "Valilik Oluru" ekolarla gönderilmiştir.

Gereğini arz ve rica ederim.

Metin YALÇIN
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER :

1. Valilik Oluru (1 Sayfa)

EGİTİM DANIŞMA 444 0 632 HATTI		İl Millî Eğitim Müdürlüğü	AR-02
		Td : 0272 211 71 03 E-posta : s.honmen@mel.gov.tr E-Posta : strateji03@mel.gov.tr Faks : 0272 211 71 05 Web : http://afyon.mel.gov.tr	
Yazılanmaç varilisek cevaplarla yazılmamış işlerini mevlaka bilirtimci			

T.C.
AFYONKARAHİSAR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E.08.4.MEM.0.03.20.02-635.99/
Konu : Araştırma İzinleri

17.04.12 12673

VALİLİK MAKAMINA

İlg: 10/04/2012 tarihli ve B.30.2.KON.0.43.00.00/300/219 sayılı Selin YAVAŞ'ın araştırma izin talebi yazısı.

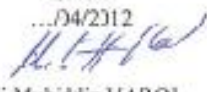
Konya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksekli Lisans öğrencisi Selin YAVAŞ'ın 2011-2012 öğretim yılında "İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları İle Üst Düzey Düşünme Becerileri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi" konulu çalışması kapsamında Afyonkarahisar İli Sinanpaşa İlçesi Eyice İlköğretim Okulu, Bales İlköğretim Okulu ve 27 Ağustos Sinanpaşa İlköğretim Okulu 4. ve 5. sınıf Öğrencilerine yönelik araştırma çalışmaları yapmaları, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamanızca da uygun görüldüğü takdirde teassiplerinize arz ederim.

Metin YALCIN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR

...04/2012

Ali Muhiddin VAROL
Vali a.
Vali Yardımcısı

			İl Millî Eğitim Müdürlüğü	An-Çe
			Tel : (272 213 7603)	E-posta : afjonmem@meb.gov.tr
			Etiler : (272 214 0257)	afjonm20@net.gov.tr
			Fax : (272 213 7606)	Web : http://afyon.meb.gov.tr
Yazılarınıza ve gelecek cevaplarınıza yazmanız ilgisinin nufuze belirtilmesi				

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Selin YAVAŞ

Doğum Tarihi: 11/08/1988

Doğum Yeri: Van

Memleket: Adana

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Adres: Karaman Mah. Leylak Sk. Manolya Apt. No:14 Daire:11/5 Merkez/AFYONKARAHİSAR

E- posta : slnyvs@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Yüksek Lisans: 2009-2012: Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği ABD-KONYA

Lisans: 2005-2009: Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü-KONYA

Ortaöğretim: 2002-2005: Meram Konya Lisesi-KONYA

İlköğretim: 1996-2002: Mareşal Mustafa Kemal İlköğretim Okulu-KONYA

1994-1996: Meryem Abdurrahim Gizer İlköğretim Okulu- ADANA

İŞ DENEYİMİ

Eylül, 2009- Ocak,2010 : Afyonkarahisar İli Emirdağ İlçesi Bademli İlköğretim Okulu

Ocak, 2010- Haziran,2012: Afyonkarahisar İli Sinanpaşa İlçesi Eyice İlköğretim Okulu

Haziran,2012- : Afyonkarahisarİli Sinanpaşa İlçesi Düzağaç İstiklal İlkokulu